

Vuosikertomus 2004

Sisällys

Tietoa sijoittajille	Kannen sisäsivu
Pankeja ja pankkiiriliikkeitä	Kannen sisäsivu
Fortum lyhyesti	4
Toiminnan kohokohtia	5
Talouden yhteenveto	6
Toimitusjohtajan katsaus	8
Fortumin kompassi	10
Markkinoiden kehitys	11
Segmenttikatsaukset	14
Sähkö- ja lämpöliiketoiminta	15
Sähköntuotanto	18
Lämpö	20
Sähkönsiirto	21
Markets	23
Öljyliiketoiminta	24
Öljynjalostus	25
Öljyn vähittäismyynti	28
Shipping ja muu öljy	29
Yhteiskuntavastuu	30
Ympäristö, terveys ja turvallisuus	31
Henkilöstö	33
Sidosryhmätoiminta	35
Riskienhallinta	36
Hallinto ja johtaminen	40
Hallitus	47
Konsernin johtoryhmä	48
Muu johto	49
Tilinpäätös	50
Hallituksen toimintakertomus	51
IFRS	58
Konsernin tuloslaskelma	62
Konsernin tase	63
Konsernin kassavirtalaskelma	64
Tilinpäätöksen liitetiedot	65
Konsernin osakkeet ja osuudet	80
Konsernin taloudelliset tunnusluvut 2000–2004	84
Tunnuslukujen laskentakaavat	86
Emoyhtiön tilinpäätöstiedot	87
Osakkeet ja osakkeenomistajat	91
Ehdotus voittovarojen käyttöksi	95
Tilintarkastuskertomus	95
Hallintoneuvoston lausunto	96

Tietoja sijoittajille

Yhtiökokous

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 31.3.2005 klo 11.00 alkaen Finlandia-talossa, Mannerheimintie 13 e, Helsinki. Kokoukseen ilmoittautuneiden rekisteröinti alkaa klo 9.45

Yhtiökokoukseen tulee ilmoittautua viimeistään 23.3.2005 klo 16.00 mennessä. Ilmoittautua voi puhelimitse numeroon 010 452 9460, faksilla numeroon 010 262 2727, sähköpostitse osoitteeseen fortum.yhtiokokous@yhteysoalvelut.elisa.fi tai kirjeitse osoitteella Fortum Oyj, Rita Lagerstedt, PL 1, 00048 FORTUM. Kirjeitse ilmoittautuessa kirjeen ja mahdollisten valtakirjojen on oltava perillä ennen ilmoittautumisaajan päättymistä.

Osingonmaksu

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2004 jaetaan osinkoa rahana 0,58 euroa osaketta kohden. Osingonmaksun täsmäytyspäivä on 5.4.2005 ja ehdotettu osingon maksupäivä huhtikuun 2005 puolivälissä.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että Fortumin osakkeenomistajat saavat osinkona uuden öljy-yhtiön osakkeita.

Tulosten julkistaminen

- Osavuositarkastus tammi-maaliskuulta julkaistaan 3.5.2005
- Osavuositarkastus tammi-kesäkuulta julkaistaan 19.7.2005
- Osavuositarkastus tammi-syyskuulta julkaistaan 20.10.2005

Fortum ja yhteiskunta -raportti julkaistaan maaliskuussa 2005.

Vuosikertomus ja osavuositarkastukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne löytyvät myös Fortumin kotisivuilta osoitteista www.fortum.fi, www.fortum.se ja www.fortum.com.

Fortumin johto järjestää säännöllisesti tiedotustilaisuuksia analyytikoille ja lehdistölle. Niitä voi seurata myös yhtiön Internet-sivuilla. Lisäksi johto antaa sekä kahdenkeskisiä että ryhmähaastatteluja. Fortum osallistuu myös erilaisiin sijoittajatapahtumiin.

1.4.2005 alkaen Fortum noudattaa 30 päivän hiljaista jaksoa ennen tulospöytäkirjoja.

Lisää tietoa osakkeista ja osakkeenomistajista tilinpäätöksen sivuilla 91-94.

Yhteystiedot

Sijoittajasuhteiden yhteyshenkilönä toimii IR-johtaja Mika Paloranta, puh. 010 452 4138, fax 010 452 4176, e-mail mika.paloranta@fortum.com.

Taloudellisia katsauksia voi tilata osoitteesta Fortum Oyj, Juha Ahonen, PL 1, 00048 FORTUM, puh. 010 452 9151, fax 010 452 4065, e-mail juha.ahonen@fortum.com.

OSAKETIETOJA VUODELTA 2004

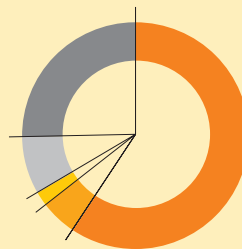
Ylin kurssi	13,99 euroa
Alin kurssi	7,45 euroa
Keskikurssi	10,29 euroa
Osakkeiden vaihto yhteensä	478,8 milj. kpl
Markkina-arvo 31.12.2004	11,8 miljardia euroa

SUURIMMAT REKISTERÖIDYT OSAKKEENOMISTAJAT 31.12.2004

Suomen valtio	59,26 %
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,34 %
Kansaneläkelaitos	1,22 %
Kurikan kaupunki	0,72 %
Fortumin eläkesäätiö	0,58 %
Valtion eläkerahasto	0,56 %
OP-Delta sijoitusrahasto	0,45 %
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Eläke-Fennia	0,24 %
Etera Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö	0,23 %
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma	0,20 %

Omistajaryhmät

31.12.2004

■ Suomen valtio	59,3 %
■ Kotitaloudet	5,3 %
■ Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,1 %
■ Muut suomalaiset sijoittajat	8,2 %
■ Kansainväliset sijoittajat	25,2 %

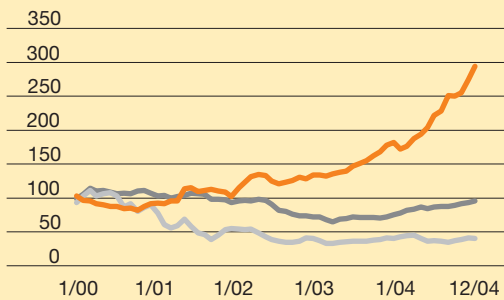
FORTUMIA SIIJOTUSKOHTENA SEURAAVIA PANKKEJA JA PANKKIIRILIIKKEITÄ VUONNA 2004

ABG Sundal Collier, Oslo	EQ Pankki, Helsinki
Alfred Berg Finland Oy, Helsinki	FIM Pankkiiriliike Oy, Helsinki
Citigroup Smith Barney, Lontoo	Handelsbanken Securities, Helsinki
Crédit Agricole Indosuez Cheuvreux Nordic AB, Tukholma	Kaupthing Sofi, Helsinki
Carnegie Investment Bank AB, Finland Branch, Helsinki	Mandatum Pankkiiriliike Oy, Helsinki
Deutsche Bank AG, Helsinki Branch, Helsinki	Merrill Lynch, Lontoo
Dresdner Kleinwort Wasserstein Securities, Lontoo	Morgan Stanley Dean Witter & Co, Lontoo
Enskilda Securities AB, Helsinki	Nordea Securities Oy, Helsinki
Evli Pankki Oyj, Helsinki	Opstock Oy, Helsinki

Kaupankäyntitunnus: FUM1V. Toimiala: Energia.

Osakkeen kurssikehitys 2000–2004

kuukausikeskiarvo

■ Fortum
■ Dow Jones STOXX 600 Utilities Index
■ HEX yleisindeksi

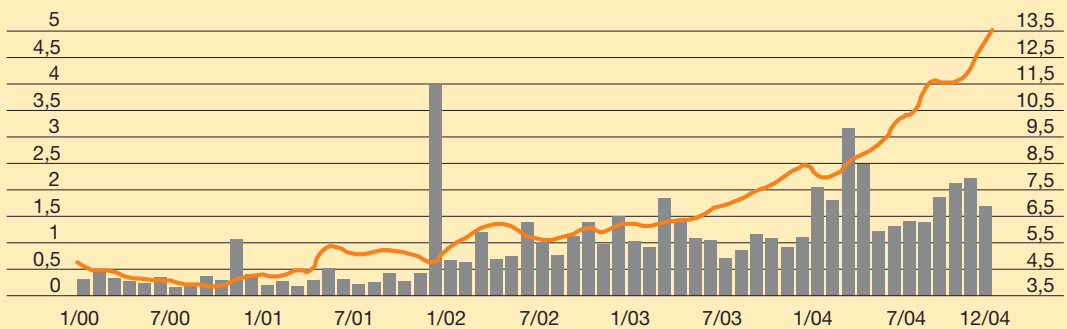
Markkina-arvo 2000–2004

1 000 milj. euroa

Osakkeen vaihto 2000–2004

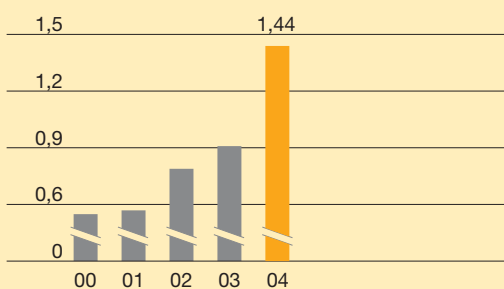
milj. osaketta/päivä, kuukausikeskiarvo

■ euroa
■ määrä

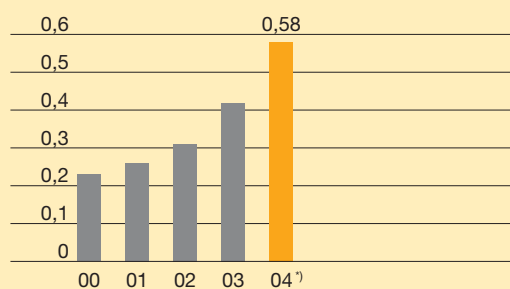
Tulos/osake

euroa

Osinko/osake

euroa

*) hallituksen ehdotus

Fortum 2004

Erinomainen vuosi. Vahva tulos mahdollistaa
öljyliiketoimintojen eriyttämisen osingonjaon kautta.

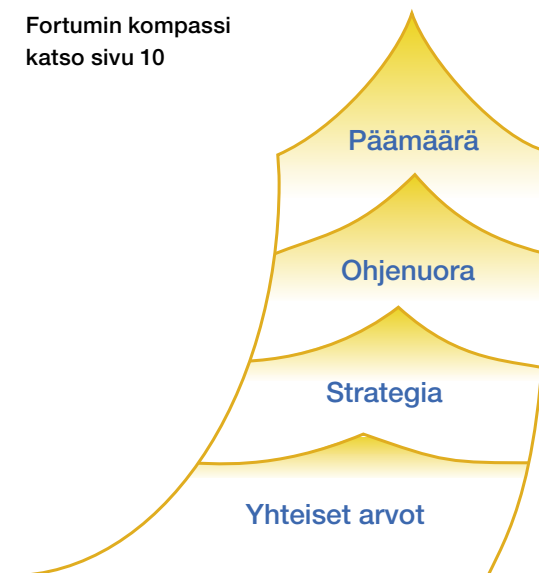
Fortum lyhyesti

Fortum on Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavia energiayhtiöitä. Yhtiön toimintaan kuuluu sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu, öljyn tuotanto, jalostus ja markkinointi, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä energiaan liittyvät muut palvelut. Yhtiön päätuotteita ovat sähkö, lämpö ja höyry, liikennepolttoaineet ja lämmitysöljyt.

Fortumin kilpailukyky sähkö- ja lämpöliiketoiminnassa perustuu yhteispohjoismaiseen toimintamalliin, jolle on ominaista tehokas toiminta ja laaja asiakaskunta. Öljynjalostajana Fortum on johtava ympäristömyötäisten tuotteiden valmistaja.

Konsernin liikevaihto vuonna 2004 oli 11,7 miljardia euroa ja liikevoitto 1,9 miljardia euroa. Henkilöstöä oli keskimäärin 12 859. Fortum Oyj:n osake noteerataan Helsingin Pörssissä.

Fortumin kompassi
katso sivu 10

Markkina-asema Pohjoismaissa

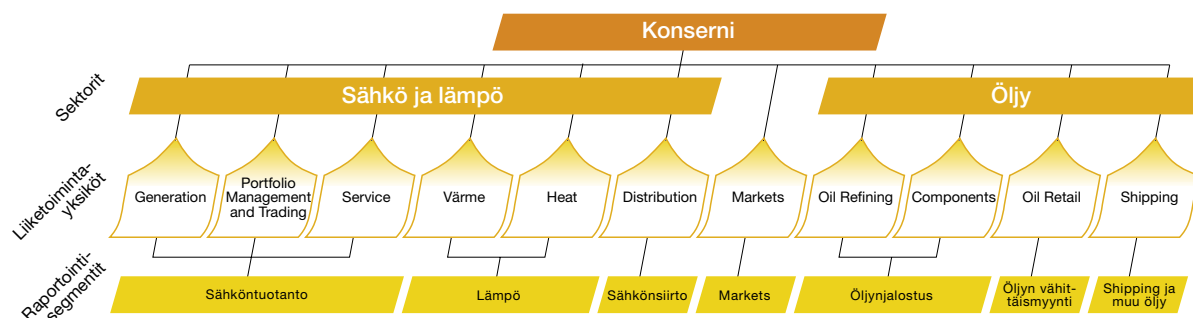
Sähköjakelu	#1
Kaukolämpö	#1
Puhtaiden liikennepolttoaineiden jalostus	#1
Sähköntuotanto	#2
Sähkön vähittäismyynti	#2

Asiakkaat

miljoonaa

Sähköasiakkaat	1,1
Sähkön jakeluasiakkaat	1,4
Liikenneasemien korttiasiakkaat	0,5
Lämmitysöljy- ja kaasiasiakkaat	0,2

Liiketoimintarakenne joulukuussa 2004

Toiminnan kohokohtia vuonna 2004

Vuoden merkittävin asia oli suunnitelma eriyttää öljyliiketoiminnat omaksi yhtiökseen jakamalla Fortumin osakkeita osinkona nykyisille osakkeenomistajille ja myymällä osakkeita sijoittajille.

Seuraavat toimenpiteet tukivat Fortumin strategisten tavoitteiden saavuttamista:

Luoda johtava sähkö- ja lämpöyhtiö

- lisäosakkeiden osto venäläisestä OAO Lenenergosta, osuus nyt 30,7 %
- osallistuminen Suomen viidenteen ydinvoimalaitosyksikköön
- sähköntuotantokapasiteetin lisääminen
- lämpöliiketoiminnan laajeneminen Puolassa
- jätteistä energiaa -projektien edelleen kehittäminen

Vahvistaa asema johtavana puhtaiden liikennepolttoaineiden valmistajana

- meneillään oleva Porvoon jalostamon 500 miljoonan euron investointi dieselpolttoaineen tuotannon lisäämiseksi
- rikittömän bensiinin ja dieselpolttoaineen myynnin aloittaminen Suomessa
- Neste-asemaketjun laajentaminen Itämeren alueen maissa

Tulla halutuimmaksi energiantoimittajaksi

Uusia yhteispohjoismaisia hankkeita

- uusien sähkötuotteiden ja -palveluiden tuominen markkinoille
- asiakastakuun käyttöönotto ensimmäisenä energiayhtiönä
- automaattiseen mittarinluentaan liittyvien hankkeiden käynnistäminen
- siirtyminen sähkönkulutuksen jälkikäitelaskutukseen
- asiakasasiamiestoiminnon perustaminen

Saavutukset

- erinomainen vuosi
- osakkeen hintakehitys selvästi alan keskiarvoa parempi
- jalansijan vahvistuminen Luoteis-Venäjällä
- hyvä asema päästökaupan mahdollisia vaikutuksia ajatellen
- parantunut asiakaspalvelu

Painopisteitä vuonna 2005

- öljyliiketoimintojen onnistunut eriyttäminen
- pohjoismaisen strategian jatkaminen
- kasvumahdollisuuksien hyödyntäminen Venäjällä
- asiakasnäkökulman edelleen terävöittäminen
- suorituskulttuurin vahvistaminen
- toiminnan tehokkuuden jatkuva parantaminen

Talouden yhteenveto

(tarkempaa taloudellista tietoa sivuilla 50–96)

Avainluvut

	2003	2004	Muutos- %	IFRS 2004 ^{*)}
Liikevaihto, milj. euroa	11 392	11 665	2	11 659
Liikevoitto, milj. euroa	1 420	1 914	35	1 916
Voitto ennen veroja, milj. euroa	1 184	1 655	40	1 700
Tulos per osake, euroa	0,91	1,44	58	1,48
Oma pääoma/osake, euroa	7,55	8,50	13	
Sijoitettu pääoma (kauden lopussa), milj. euroa	12 704	12 697	0	12 890
Korollinen nettovelka (kauden lopussa), milj. euroa ^{*)}	5 626	4 896	-13	5 095
Investoinnit, milj. euroa	1 136	833	-27	833
Liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	1 577	1 748	11	
Kassavirta ennen rahoitusta, milj. euroa	1 759	1 010	-43	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	11,4	15,6	37	15,8
Oman pääoman tuotto, % ^{*)}	12,3	17,6	43	18,2
Velkaantumisaste, % ^{*)}	85	64	-25	67
Henkilöstö keskimäärin	13 343	12 859	-4	12 859

^{*)} vuoden 2003 lukuun sisältyy Fortum Capital Ltd:n liikkeelle laskemien etuoikeutettujen osakkeiden takaisinmaksun vaikutus, yhteensä 1,2 miljardia euroa

^{**)} luvut ovat tilintarkastettuja

Avainlukuja segmenteittäin

	Liikevaihto		Muutos- % konsernin liikevaiht- dosta, %	Osuus konsernin liikevaiht- dosta, %	Liikevoitto		Muutos- % konsernin liikevaiht- dosta, %	Osuus konsernin liikevaiht- dosta, %	RONA		Muutos- %
	milj. euroa	2003			2004	2003			2004	% ¹⁾	
Sähköntuotanto	2 681	2 088	- 22	18	603	725	20	38	9,5	11,6	22
Lämpö	964	1 021	6	9	173	226	31	12	7,3	9,2	26
Sähkönsiirto	688	707	3	6	247	258	4	13	7,9	8,3	5
Markets	1 634	1 387	-15	12	35	26	-26	1	55,2	18,8	-66
Öljynjalostus	5 693	6 306	11	54	281	573	104	30	26,2	50,4	92
Öljyn vähittäismyynti	2 203	2 374	8	20	44	48	9	3	13,8	15,9	15
Shipping ja myy öljy	308	339	10	3	79	107	35	6	56,7	63,5	12
Muut toiminnot	93	96	3	1	-42	-49	17	-3			
Eliminoinnit	-2 872	-2 653									
Konserni	11 392	11 665	2	100	1 420	1 914		100			

1) Sidotun pääoman tuotto, % = Liikevoitto / sidottu pääoma keskimäärin

Luottoluokitukset

	S&P	Moody's
Fortum Oyj	BBB+ (vakaat näkymät)/A-2	Baa1 (vakaat näkymät)/P-2

Konsernin taloudelliset tavoitteet

	Tavoite	2003	2004
Sijoitetun pääoman tuotto	12 %	11,4 %	15,6 %
Oman pääoman tuotto	12 %	12,3 %	17,6 %
Velkaantumisaste	< 100 %	85 %	64 %

Herkkystarkastelu vuonna 2005

Likimääräinen vaikutus konsernin vuotuisen liikevoittoon perustuu suojauksiin vuoden 2004 lopussa.

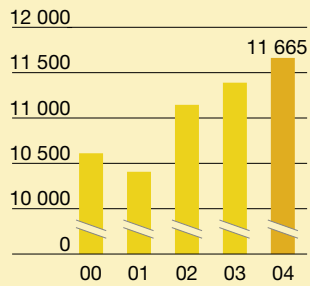
Muutos	milj. euroa
Sähkön hinta, 1 EUR/MWh	+/-20 ¹⁾
Öljyn jalostusmarginaali, 0,1 USD/bbl	+/-10
Raakaöljyn hinta, 1 USD/bbl	+/-10 ²⁾
Raakaöljyrahti, 10 Worldscale -pistettä	+/-10
US-dollarin, 10 %	+/-50–70 ³⁾

¹⁾ vaikutus ei ole lineaarinen ²⁾ pääasiassa varastovaroja ja tappioita

³⁾ ennen suojausta

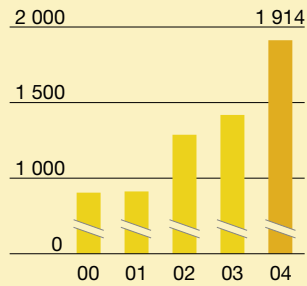
Liikevaihto

milj. euroa

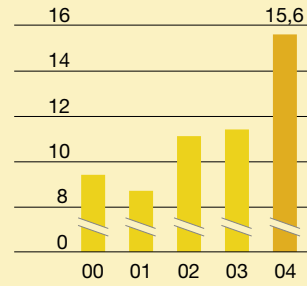
Liikevoitto

milj. euroa

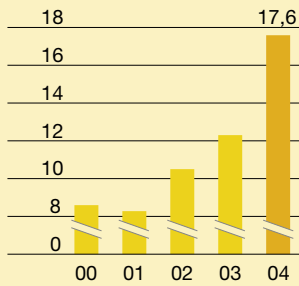
Sijoitetun pääoman tuotto

%

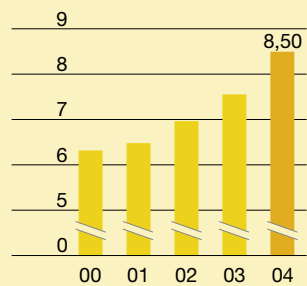
Oman pääoman tuotto

%

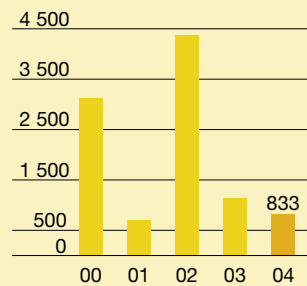
Oma pääoma/osake

euroa

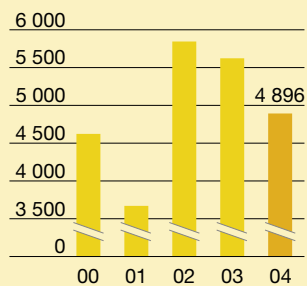
Investoinnit

milj. euroa

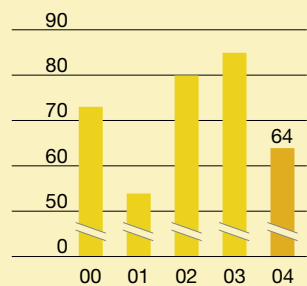
Korollinen nettovelka

milj. euroa

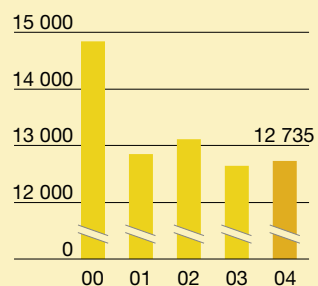
Velkaantumisaste

%

Vakinaisen henkilöstön lukumäärä

%

Hyvä lähtökohta kahdelle itsenäiselle yhtiölle

2004 oli jälleen hyvä vuosi Fortumille. Saimme nauttia edellisten vuosien parannusten tuloksista: saimme täyden hyödyn Birka Energin liittamisestä Fortumiin, ja myös muut organisaatiossa tehdyt muutokset vahvistivat yhtiön tulosta.

Tämän lisäksi hyvää kehitystä vauhdittivat voimalaitosten hyvä käytettävyys ja jalostamoiden menestyksekkäs toiminta. Myös markkinatilanne oli suotuisa - öljynjalostusmarginaalit pysyivät vahvoina koko vuoden ja suojausten ansiosta onnistuimme parantamaan tulostamme, vaikka sähkön hinta Pohjoismaissa olikin edellisvuotta alempi.

Pohjoismaisella strategialla eteenpäin

Jatkoimme edelleen Pohjoismaat ja Itämeren alueen kattavan strategiamme toteuttamista. Kesäkuussa vahvistimme asemaamme Luoteis-Venäjällä lisäämällä omistustamme Pietarin alueen johtavassa

sähköyhtiössä Lenenergossa 30,7 prosenttiin. Meillä on nyt vankka jalansija vapautumassa olevilla markkinoilla. Fortum on ainoa alueella toimiva ulkomainen energiantuotantoyhtiö, joten meillä on ainutlaatuisen mahdollisuus hyötyä tulevasta kehityksestä.

Luoteis-Venäjä on Fortumille tärkeä myös siksi, että sieltä saadaan raakaöljyä ja muita syöttöaineita jalostamoillemme. Sijaintimme venäläisen raakaöljyn vientireitin varrella on ollut meille hyödyksi. Olemme voineet käyttää omia säiliöalukiamme ja pystymme lisäksi jalostamaan kilpailukykyisestä raakaöljystä korkealaatuisia liikennepolttonesteitä.

Porvoon jalostamolla on käynnissä 500 miljoonan euron investointi, jonka tavoitteena on hyödyntää sekä Venäjän lisääntyvää raakaöljyvientiä että kasvavaa rikkittömän dieselin kysyntää Euroopassa. Arviomme mukaan investoinnista tulee erittäin palkitseva.

Toteuttaakseen pohjoismaista strategiaansa myös lännempänä Fortum teki toukokuussa ostotarjouksen norjalaisesta sähkönsiirtoyhtiö Hafslundista. Sopimus oli neuvoteltu Oslon kaupunginhallituksen kanssa, mutta se ei vienynt asiaa eteenpäin kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Tämä vastoinkäyminen ei ole vähentänyt kiinnostustamme Norjan sähkösektoria kohtaan. Aiomme jatkossakin pitää silmät avoimina ja olemme valmiita toimimaan näillä edelleen varsin hajanaisilla markkinoilla sopivan tilaisuuden tullen. Kilpailu kiristyy ja lisäksi lainsäädäntöön on tulossa muutoksia, joten uskomme, että uusia mahdollisuuksia myös syntyy.

Vahvistimme viime vuonna asemaamme myös Puolassa, jonka talouskehitys jatkuu hyvään suuntaan. Toimitamme tällä hetkellä kaukolämpöä 28 puolalaiseen kaupunkiin. Lisäksi meillä on maassa 58 liikennepolttonesteiden vähittäismyyntipistettä, 20 enemmän kuin edellisvuonna. Jatkamme kasvustrategiaamme kummallakin liiketoiminta-alueella.

Fortum ilmoitti tammikuussa 2005, että se aikoo käyttää osto-oikeuttaan E.ON Nordicin omistamaan 65,6 % osuuteen E.ON Finlandin osakkeista. Osto-oikeus on osa Fortumin saamaa korvausta E.ONin kanssa tehdystä Wesertal-kaupasta vuonna 2002. Koska E.ON on kieltäytynyt myymästä osakkeitaan, Fortum on ryhtynyt asian vaatimiin oikeustoimiin etujensa turvaamiseksi.

Ostotarjous tehtiin myös Espoon kaupungille, joka on E.ON Finlandin suurin vähemmistöosakas.

Entistä tärkeämpi asiakaspalvelu

Kilpailu sähkön vähittäismyynnissä kiristyi viime vuoden aikana, ja asiakkaat vaihtoivat sähköntoimittajaa aikaisempaa aktiivisemmin. Keskimäärin yli 20 % pohjoismaisista sähkön vähittäisasiakkaista on vaihtanut sähköntoimittajaa ja suuntaus näyttää jatkuvan. Fortum vastasi kilpailuun panostamalla entistä enemmän asiakaslähtöisyyteen ja -palveluun. Uusi, sekä sähkö- että sähkönsiirtoasiakkaita palveleva asiakaspalveluyksikkö aloitti toimintansa viime vuoden tammikuussa. Sähkönsiirtoasiakkaiden saaman palvelun laatuun kiinnitettiin entistä enemmän huomiota mm. antamalla asentajille asiakaspalvelukoulutusta. Toimme myös markkinoille useita uusia tuotteita ja palveluita ja otimme ensimmäisenä pohjoismaisena energiayhtiönä käyttöön valikoiman asiakastakuita. Lisäksi perustimme viime syksynä asiakasasiamiehen toimet. Kaikki nämä hankkeet olivat yhteispohjoismaisia.

Suomessa kilpailu kiristyi myös öljyn vähittäismyynnissä, sillä uudet, aggressiiviset toimijat tulivat mukaan taistelemaan markkinaosuuksista. Haastavasta tilanteesta huolimatta Fortum säilytti markkinajohtajan asemansa.

Sähkönjakelun varmistaminen edellyttää yhdenmukaista sääntelyä

Talvimyrskyt sekä Suomessa että Ruotsissa osoittivat sähkönjakelujärjestelmän haavoittuvuuden ja Ruotsissa meneillään olevan verkkoliiketoimintaa koskevan noin 500 miljoonan euron investointiohjelmamme tärkeyden. Suurin osa rahoista käytetään maanalaisiin kaapeleihin ja voimajohtojen eristämiseen. Myrskyt muistuttivat myös yhdenmukaisen sääntelyn merkityksestä Pohjoismaissa ja siihen sisältyvien jakeluverkkoa koskevien investointikannustimien tärkeydestä.

Koulutamme huomisen johtajia

Yritys on yhtä hyvä kuin työntekijänsä. Siksi olemmekin jatkaneet ammatillisen osaamisen kehittämistä kaikkialla yhtiössämme. Yksi esimerkki tästä on johdon neliportainen koulutusohjelma, joka on nyt toteutettu kolmena vuonna peräkkäin. Eri johtotasolle räätälöidyn koulutusohjelman sisältö on osoittautunut ratkaisuksi, joka tukee sekä osallistujien koulutustarpeita että yhtiön odotuksia.

Kestävä kehitys ohjaa toimintaamme

Pohdimme viime vuonna perusteellisesti kestävän kehityksen taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä osa-alueita ja laadimme kestävän kehityksen ohjelman. Sinä käydään läpi kestävän kehityksen kaikki kolme osa-aluetta ja asetetaan ne keskeiset tavoitteet, jotka haluamme saavuttaa lähivuosina. Yksi niistä on hiilidioksidipäästöjen hyvä hallinta. Fortum on viiden viime vuoden aikana kehittänyt sähköntuotantorakennettaan Kioton sopimuksen hengessä. Nyt 80 % energiantuotannostamme on hiilidioksidivapaata. Olemme hyvin ylpeitä siitä, että olemme yksi suurimmista ympäristömerkityn sähkön myyjistä Pohjoismaissa. Panostamme

myös uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiseen ja olemme jo hankkineet kokemusta päästökaupasta.

Ympäristöasioiden ja turvallisuuden tehokas hallinta on erittäin tärkeää energiayhtiölle. Tämän vuoksi monet kestävän kehityksen tavoitteemme liittyvät ympäristöön ja turvallisuuteen. Jatkoimme viime vuonna turvallisuusohjelmaamme, ja voimme iloksemme todeta, että saavutimme reilusti tavoitteemme työtapaturmien osalta. Jatkossa tavoitteemme ovat entistä kunnianhimoisemat kuten myös keinot, joilla hallitsemme toiminnallisia riskejä ja päästöjä.

Työmme kestävän kehityksen hyväksi on huomattu yhtiön ulkopuolellakin: olemme jo toista vuotta peräkkäin mukana Dow Jones Sustainability Index -listalla.

Hyvät näkymät kahdelle itsenäiselle yhtiölle

Vuonna 2003 tehty päätös öljyliiketoiminnan eriyttämisestä ja itsenäisen pörssiyhtiön perustamisesta on suunniteltu toteutettavan tänä keväänä. Fortumin hyvän taloudellisen tuloksen ansiosta se pystytään toteuttamaan pääosin osingonjakona osakkeenomistajille. Loput 15 % osakkeista myydään muille sijoittajille. Eriyttämissen logiikka on selvä: sekä öljy- että sähköliiketoiminta ovat kummatkin pääomavaltaisia aloja, ja konsernissa tehtyjen suurten rakenteellisten muutosten jälkeen nyt on oikea aika kummankin yhtiön lähteä itsenäisesti toteuttamaan omaa strategiaansa.

Neste Oil jatkaa johtavana puhtaiden liikennepoltonesteiden valmistajana. Yhtiön lisääntyvä rikittömän dieselin tuotanto palvelee kasvavia eurooppalaisia markkinoita korkealaatuisilla tuotteilla, edullisin ehdoin. Myös komponenttien kasvunäkymät ovat lupaavat, ja kun otetaan huomioon vielä toimintaa tukeva varustamointi, Neste Oil pääsee aloittamaan matkansa suotuisissa merkeissä.

Eurooppa on alueellisten markkinoiden vapautumisen myötä selvästi siirtymässä kohti yhtä yhtenäistä sähkömarkkinaa. Tämä kehitys ohjaa myös Fortumin strategiaa sähkö- ja lämpöyhtiönä. Aiomme vahvistaa edelleen asemaamme ja toimia aktiivisesti yhdentyvillä pohjoismaisilla markkinoilla. Lisäksi jatkamme työtämme parempien tulosten saavuttamiseksi koko konsernissa.

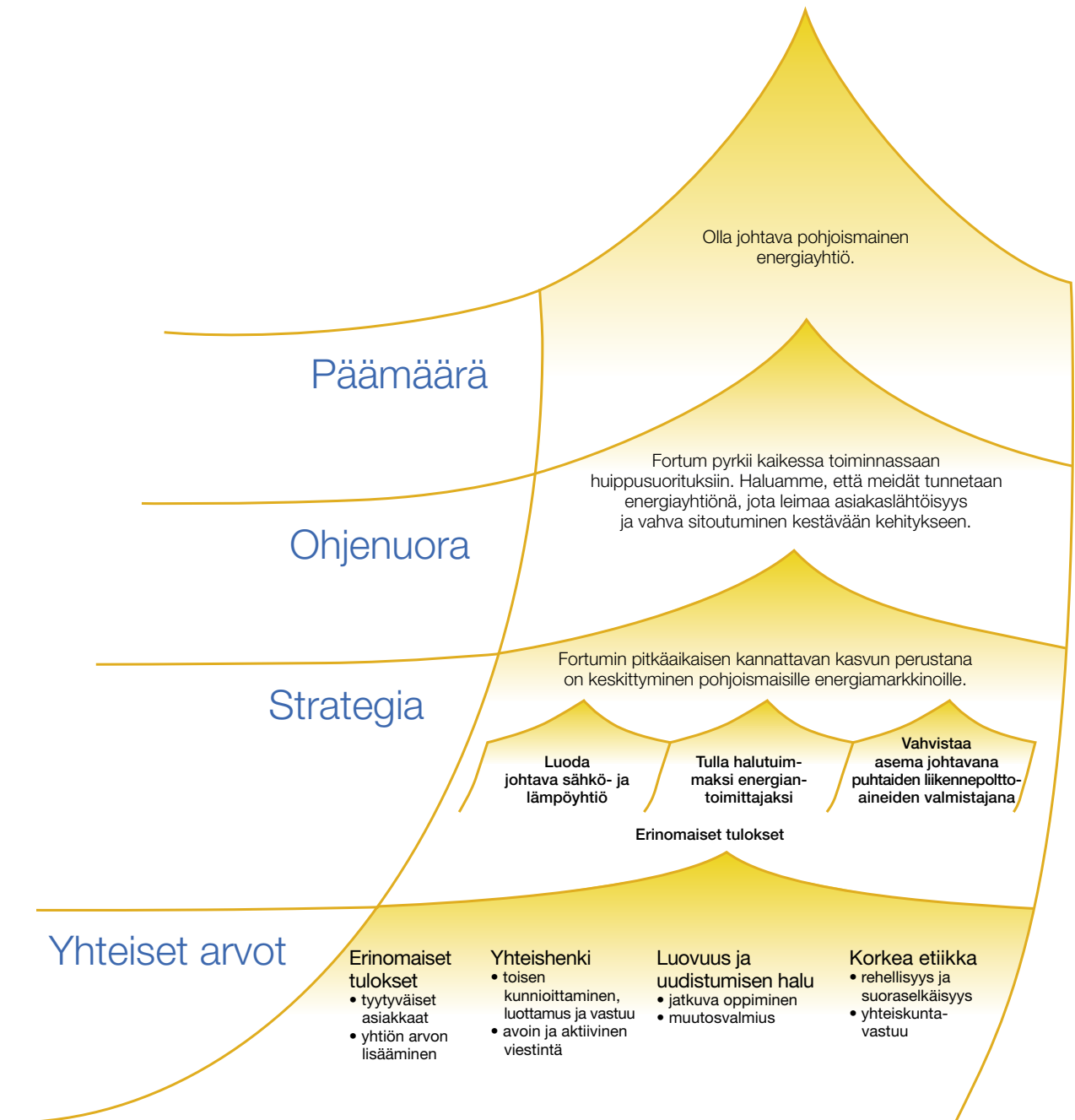
Tunnettuasiakkaiden tuotteille ja palveluille asettamat vaatimukset ja olemme vakaasti päättäneet täyttää nämä odotukset ja tulla halutuimmaksi energiantoimittajaksi. Viime vuonna otimme jo monia merkittäviä askeleita tähän suuntaan, ja aiomme jatkaa samalla linjalla myös tänä vuonna.

Fortumin viime vuosi oli kaiken kaikkiaan erinomainen. Haluan kiittää tästä loistavaa Fortum-tiimiä eli kaikkia yhtiön yli 13 000 työntekijää. Suorituskulttuurimme koko Fortumissa on selvässä nousussa.

Mikael Lilius

Fortumin kompassi

“Strategiamme toteuttamisessa yhteiset arvot ohjaavat käytöstämme. Saavutamme päämäärämme ohjenuoran avulla.”

Kohti yhtenäistä eurooppalaista sähkömarkkinaa

“Yhteisö pyrkii luomaan laajentuneelle Euroopan unionille kilpaillut sähkömarkkinat, joilla asiakkaat voivat itse valita toimittajan ja kaikki tarpeettomat esteet sähkön siirtämiselle yli kansallisten rajojen on poistettu. Sähkön tulisi, niin laajalti kuin mahdollista, siirtyä jäsenvaltioiden välillä yhtä helposti kuin se tällä hetkellä siirtyy jäsenvaltioiden sisällä.”

Maaliskuussa 2004 julkaisemassaan strategiassa Euroopan komissio määrittelee Euroopan sähkömarkkinoiden kehityksen kaksivaiheisena prosessina. Ensimmäisen vaiheen tavoitteena on kehittää alueelliset sähkömarkkinat avattujen kansallisten sähkömarkkinoiden pohjalta.

Alueellisten markkinoiden kehittyminen edellyttää aiempaa yhtenäisempää lainsäädäntöä koskien kantaverkkotoimintaa, pullonkaulojen hallintaa sekä tunti- ja vuorokausitason sähkökauppaa. Komission strategian mukaan tavoitteena on luoda alueelliset markkinat vuoteen 2010 mennessä.

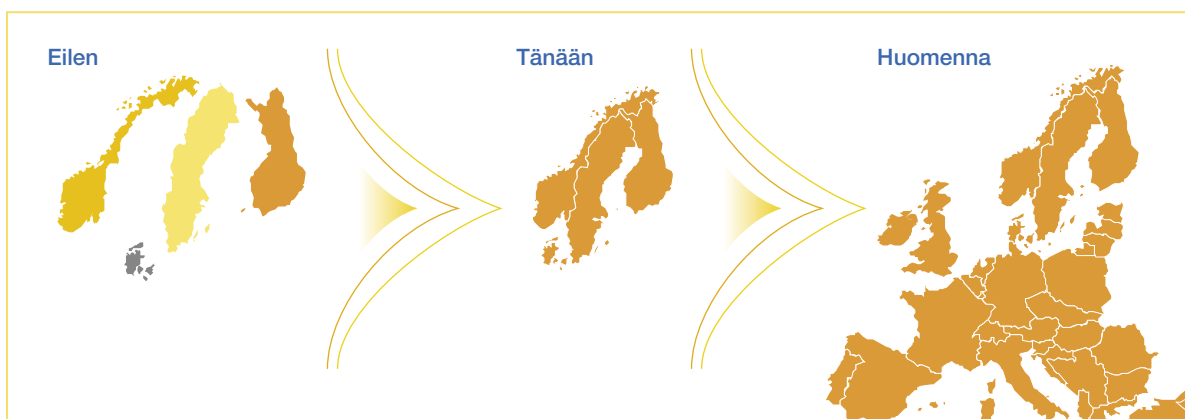
Pohjoismaisen sähkömarkkinan edelleen kehittäminen jatkui

Pohjoismainen markkina on edelläkävijä Euroopan sähkömarkkinoiden kehityksessä. Markkinan rakenne noudattaa pitkälti komission strategiassa määriteltyjä tavoitteita: kantaverkko on koko markkinan käytettävissä, markkina-alueella on likvidi, järjestelmästä vastaavan verkkoyhtiön (Transmission System Operator, TSO) kanssa läheisessä yhteistyössä toimiva fyysinen sähköpörssi, verkon pullonkaulojen hallinta on markkinaehtoista ja käytössä on yhteinen sähkötaseiden hallinta-

mekanismi. Nämä kaikki ovat edellytyksiä toimivalle alueelliselle sähkömarkkinalle.

Keskustelu pohjoismaisen sähkömarkkinan edelleen kehittämisestä jatkui myönteisessä ilmapiirissä vuoden 2004 aikana. Nordenergi, sähköteollisuuden kansallisten toimialajärjestöjen yhteistyöelin, edisti vuoropuhelua ja keskeisiä toimenpiteitä markkinaintegraation syventämiseksi ja markkinan yhdenmukaiseksi kehittämiseksi. Myös Pohjoismaiden energiaministerit tukivat markkinainfrastruktuurin vahvistamiseen tähtäävää yhteistyötä. Syyskuussa pidetyssä kokouksessa energiaministerit antoivat pohjoismaisille TSO:ille tehtäväksi tutkia, miten voidaan käytännössä lisätä järjestelmästä vastaavien yhteistyötä, yhteistyötä kantaverkkoinvestoinneissa ja niiden rahoituksessa sekä kehittää markkinaehtoista huippukuormitusilanteiden hallintaa. Ensimmäisiä toteutusehdotuksia odotetaan TSO:ilta maaliskuussa 2005.

Nordel julkisti kesäkuussa suunnitelmat viidestä tärkeimmästä pohjoismaisesta kantaverkkohankkeesta. Nämä sähkön huoltovarmuutta lisäävät ja aluehintaeroja vähentävät hankkeet on tarkoitus toteuttaa vuoteen 2010 mennessä. Elokuussa Nordel julkisti kantaverkkojen pullonkaulojen hallintaa koskevan raportin, jossa

ehdotetaan vastakaupan lisäämistä ja muiden markkinaintegraation vahvistamiseen tähtäävien toimenpiteiden toteuttamista. Tanskassa yksi yhteinen TSO aloitti toimintansa vuoden 2005 alusta.

Vaikka rakennemuutokset jatkuivat, pohjoismainen markkina pysyi varsin pirstoutuneena verrattuna Euroopan sähkömarkkinoihin yleensä. Pohjoismaissa on edelleen yli 350 sähkön tuottajaa, yli 500 siirtoyhtiötä ja noin 450 sähkön vähittäismyymälää. Tanskassa sähköyhtiön omistajuutta ja rakennetta koskevat rajoitukset poistuvat vuonna 2005. Vuoden 2004 jälkipuoliskolla Tanskassa oli vahvoja pyrkimyksiä muodostaa kansallinen energia-alan suuryhtiö. Myös ulkomaiset toimijat osoittivat kiinnostusta rakennejärjestelyihin Tanskassa.

Norjassa selonteko vesivoimatuotannon omistusperiaatista valmistui, ja parlamentin toimenpiteitä odotetaan.

Päästökauppa alkaa

Päästökauppa, merkittävin sähköalaan vaikuttava tekijä markkinoiden avautumisen alkamisen jälkeen, käynnistyy EU:ssa vuonna 2005. Pitkällä aikavälillä päästökauppa on kustannustehokkain keino vähentää hiilidioksidipäästöjä. Markkinaehtoisena mekanismina päästökauppa yhtenäistää hiilidioksidikustannuksia EU:ssa ja vauhdittaa eurooppalaista sähkömarkkinaintegraatiota.

Kioton sopimuksen voimaantulo varmistui, kun Venäjä ratifioi sopimuksen lokakuussa. Valmistelut vuosina 2008–2012 käytävää päästökauppaa varten aloitettiin. Tätä ajanjaksoa seuraavaa päästökauppaa koskevat neuvottelut alkavat virallisesti syksyllä 2005.

Sähköreformi Venäjällä etenee

Venäjän sähköreformin eteneminen vuoden 2004 aikana synnytti jonkin verran reformisuunnitelman läpivientiin liittyvää epävarmuutta. Useita konkreettisia

edistysaskelia kuitenkin otettiin. RAO UES päätti kuuden lämpövoimatuotantoyhtiön (Wholesale Generation Companies, WGC) perustamisesta syksyn 2004 aikana. Yleisen arvion mukaan hallitus edellyttää WGC:iden olevan toimintakykyisiä, ennen kuin yhtiöiden osakkeita ryhdytään myymään. Venäjän suurten vesivoimalaitosten sulauttamisesta yhteen valtion enemmistöomistaiseen yhtiöön päätettiin. Lenenergo, Kolenergo ja Karelenergo valmistelivat rakennejärjestelyjä koskevia suunnitelmia. Järjestelyt Luoteis-Venäjän alueellisen tuotantoyhtiön (TGC-1) perustamiseksi etenivät perustuen malliin, jossa ensi vaiheessa alueiden sähköyhtiöiden tuotantokapasiteetin käyttö perustuu leasingsovimukseen. Sähköalan reformisuunnitelman mukaan Venäjän tukkimarkkinoiden avaaminen saadaan päätökseen vuonna 2008.

Ydinvoimatuotannossa tapahtuu

Valmistelut Suomen viidennen ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseksi jatkuivat, ja hallitus myönsi rakentamisluvan keväällä 2005. Ruotsissa hallituksen ja energia-teollisuuden välisissä neuvotteluissa ydinvoiman tulevaisuudesta ei saavutettu yhteisymmärrystä, ja neuvottelut lopetettiin lokakuussa. Ruotsin hallitus teki sittemmin päätöksen Barsebäck 2:n sulkemisesta toukokuun 2005 lopussa.

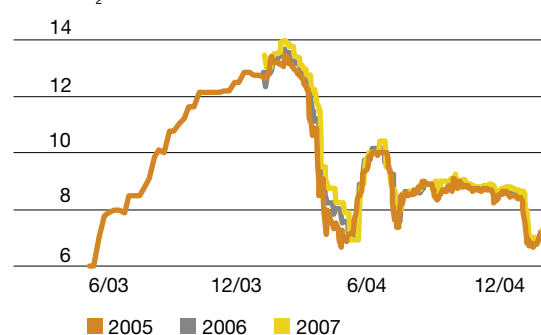
Öljynhinnat kohosivat huipputasolle

Kysynnän kasvu oli keskeinen raakaöljyn hinnan nousuun vaikuttava tekijä. Erityisesti nopea kysynnän kasvu Kiinassa yllätti markkinat. Lokakuussa raakaöljyn hinta kohosi kaikkien aikojen korkeimmalle tasolle, kun US WTI-hinta kohosi yli 55 dollariin barreilta ja Pohjanmeren Brent yli 52 dollariin barreilta.

Kysynnän kasvun lisäksi öljynhintojen poikkeukselliseen nousuun oli useita muita syitä, kuten jatkuvat levottomuudet Irakissa, venäläisen Jukosin epävarma tilanne, Venezuelan kansanäänestys, levottomuudet ja lakot Nigeriassa sekä alhaiset raakaöljyvarastot.

Myös spekulatiiviset seikat nostivat raakaöljyn hintaa, ja poliittiseksi ”pelkotekijäksi” arvioitiin ainakin 5–10 dol-

EU:n päästöoikeuksien hinta 2005–2007
euro/tCO₂

laria barreliilta. Yhdysvalta-laisten rahastojen spekulatiivinen kauppa johdannaismarkkinoilla lisäsi hintavolatiliiteettia ja kiihdytti hintavaihteluita erityisesti keväällä, jolloin rahastot markkinoiden kiristymistä ennakoiden kasvattivat pitkiä positioitaan.

Öljynjalostuksen paluu

Complex-jalostamoiden jalostusmarginaalit pysyivät koko vuoden hyvinä. Vuoden 2004 alkupuolella Luoteis-Euroopan jalostusmarginaalit vaihtelivat 2 dollarista 4 dollariin barreliilta ja kohosivat keväällä ja kesällä korkeiden bensiininhintojen tukemana 8 dollariin barreliilta. Myöhemmin marginaalit heikkenivät 5 dollariin barreliilta ja alle, mutta pysyttelivät pääsääntöisesti yli pitkän aikavälin keskiarvon.

Öljytuotteiden kysyntä kasvoi Länsi-Euroopassa hieman. Merkittäviä eroja oli sekä eri tuotteiden että kansallisten markkinoiden välillä, mihin vaikutti puhtaiden liikenteen polttonesteiden spesifikaatioiden kattava voimaantulo vasta vuonna 2009. Moottoribensiinin ja raskaan polttoöljyn kulutuksen lasku jatkui, kun taas dieselöljyn ja lentopetrolin kysyntä kasvoi. Myös petrokemian teollisuudessa raaka-aineena käytettävän teollisuusbensiinin kysyntä kasvoi. Kaupallisten tiekuljetusten lisääntyminen ja uusien dieselautojen myynnin jatkuva kasvu pitivät dieselöljyn kysynnän nousussa. Toukuussa EU:hun liittyi kymmenen uutta jäsenvaltiota, mikä kasvatti EU:n öljytuotemarkkinoita noin 7 % ja EU:n jalostuskapasiteettia kymmenesosan.

Bensiinimarkkinat olivat vuonna 2004 poikkeuksellisen vahvat Yhdysvaltojen lisätessä tuontia. Kysyntä kasvoi merkittävästi myös Aasiassa, missä moottorijouneuvojen nopea yleistyminen lisäsi bensiinin kulutusta.

Vuosi 2004 oli jatkoa usean vuoden ajan nähdyille kehitykselle: yhtiöillä, jotka kykenevät tuottamaan korkealaatuisia liikennepolttoaineita on huomattava kilpailuetu verrattuna jalostajiin, jotka yksinkertaisen

kapasiteettirakenteensa johdosta tuottavat suuria määriä raskasta polttoöljyä. Tämä oli erityisen ilmeistä vuonna 2004, jolloin keveiden ja raskaiden öljytuotteiden väliset hintaerot kasvoivat merkittävästi vahvan kysynnän, alhaisten varastotasojen, korkeiden raakaöljyhintojen ja tuotteiden riittävyyteen kohdistuvan ajoittaisen epävarmuuden takia. Samanaikaisesti raskaan ja rikkipitoisen raakaöljyn suhteellinen hintaetu kevyeen ja vähärikkiseen verrattuna vahvistui, mikä mahdollisti merkittävän lisähyödyn Fortumin kaltaisille jalostajille, jotka kykenevät prosessoimaan raskaampia ja rikkipitoisempia raaka-aineita.

Öljynjalostuksen tulevaisuudennäkymiä pidetään yleisesti myönteisinä. Jo jonkin aikaa jalostuskapasiteetin lisäykset ovat maailmanlaajuisesti olleet pienempiä kuin kysynnän kasvu. Öljytuotteiden kysyntä kasvaa edelleen ja tarjonnan ja kysynnän välinen tasapaino pysyy tiukkana, minkä johdosta complex-jalostusmarginaalien arvioidaan yleisesti lähivuosina pysyvän viime vuosien yli 2 dollarin keskiarvon.

Vuosi 2004 oli Euroopan öljyteollisuuden rakennearjestelyn kannalta melko hiljainen.

Teknologian kehittäminen tukee liiketoiminnan tarpeita

Energia-alan teknologiseen kehitykseen vaikuttavat useat tekijät, kuten ympäristö- ja ilmastomuutokset, poliittiset ja lainsäädännölliset vaatimukset, toiminnan tehokkuuden lisäämistarpeet, asiakkaiden tarpeet ja mahdollisuudet hyödyntää alan ulkopuolella tehtyjä keksintöjä ja uusia teknologioita.

Teknologian kehittämiseen liittyvä tutkimus- ja kehitystoiminta tähtää Fortumissa kilpailukyvyyn säilyttämiseen pitkällä aikavälillä sekä etulyöntiaseman varmistamiseen

keskeisillä liiketoiminta-alueilla. Painopiste T & K -toiminnassa on kehityksessä. Fortumin liiketoimintojen kannalta tärkeiden teknologioiden kehitystä seurataan aktiivisesti, ja omaa osaamista kehitetään olemassa olevan teknologian kilpailukykyisen soveltamisen alueilla. Ulkoiset tutkimus- ja kehitysohjelmat ja teollisuuden yhteistyö ovat keskeisiä keinoja kehittyviin ja orastaviin teknologioihin liittyvän uusimman tiedon hankkimiseksi sekä ajan tasalla pysymiseksi nykyisin käytössä olevien teknologioiden parannuksista.

Fortum käytti vuonna 2004 tutkimukseen ja kehitykseen yhteensä 26 (35) miljoonaa euroa.

Segmentti- katsaukset

Fortum vahvisti asemaansa yhtenä johtavista pohjoismaisista energiayhtiöistä. Asiakaspalvelua parannettiin entisestään monin eri tavoin – tavoitteemme on tulla halutuimmaksi energiantoimittajaksi.

Toiminnan tehokkuus paransi Sähköä ja lämpöä

Fortum on Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavia sähköyhtiöitä. Sen toimintaan kuuluvat sähkön ja lämmön tuotanto, jakelu ja myynti, voimalaitosten käyttö ja kunnossapito sekä muut energiaan liittyvät palvelut.

Fortum on sitoutunut tuottamaan sähköä ja lämpöä tehokkaasti ja ympäristömyötäisesti. Sähköntuotannon joustavan ja monipuolisen valikoiman kulmakivinä ovat vesi- ja ydinvoima. Lisäksi käytetään maakaasua, kivihiiltä, turvetta ja jätettä sekä tuulivoimaa. Lämpöä tuotetaan myös biopolttoaineilla.

Fortumin sähkö- ja lämpöliiketoiminta on jaettu neljään raportointisegmenttiin. Sähköntuotanto-segmentti tuottaa sähköä Fortumin kokonaan ja osittain omistamissa voimalaitoksissa ja Lämpö-segmentti yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissa. Sähköntuotanto myy tuottamansa sähkön markkinoille pohjoismaisen Nord Pool -sähköpörssin kautta. Markets-segmentti ostaa sähköä Nord Poolin kautta ja myy sitä kotitalous- ja yritysasiakkaille sekä muille sähkön vähittäismyyjille. Lämpö myy höyryä ja kaukolämpöä teollisuudelle, kunnille ja kiinteistöyhtiöille, ja tuottamansa sähkön suoraan loppuasiakkaille ja Nord Pooliin. Fortumin sähkön jakelu- ja alueverkkosiirto raportoidaan Sähkönsiirto-segmentissä.

Sähkönkulutus elpyi Pohjoismaissa

Alustavien tilastojen mukaan Pohjoismaissa kulutettiin sähköä 386 (379) terawattituntia (TWh) vuonna 2004. Se on 2 % enemmän kuin vuonna 2003, jolloin kulutus oli alkuvuoden korkeiden sähkönhintojen vuoksi vähäisempää. Sähkön nettotuonti Pohjoismaihin oli yhteensä 12 TWh, 3 % alueella käytetystä sähköstä.

Spot-hinta pysyi vakaana

Sähkön spot-hinta pohjoismaisessa sähköpörssissä Nord Poolissa oli vakaa, keskimäärin noin 28,9 (36,7) euroa megawattitunnilta (MWh), mikä oli noin 21 % vähemmän kuin vuonna 2003. Vuoden alkupuolella pohjoismaisissa vesivarastoissa oli huomattava vaje ja tulovirtaamat pysyivät alhaisella tasolla. Syksyllä vesivarastot kuitenkin saavuttivat normaalin tason kahden alijäämisen vesivuoden jälkeen. Tämä johtui runsaista sateista vuoden jälkipuoliskolla. Vuoden 2004 lopussa pohjoismaiset vesivarastot olivat 2 TWh keskiarvon yläpuolella ja 16 TWh vuoden 2003 vastaavaa määrää suuremmat.

Kivihiilen yli 60 % korkeampi hinta vuonna 2004 vuoteen 2003 verrattuna nosti kivihiilellä toimivien lauhdevoimalaitosten tuotantokustannuksia. Lisäksi päästökaupan käynnistyminen vuoden 2005 alussa tuon uuden kustannustekijän lämpövoiman tuotantoon. Vuonna 2004 päästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2005 oli 7–13 euroa hiilidioksiditonnia kohden.

Sähköntuotanto lisääntyi hieman

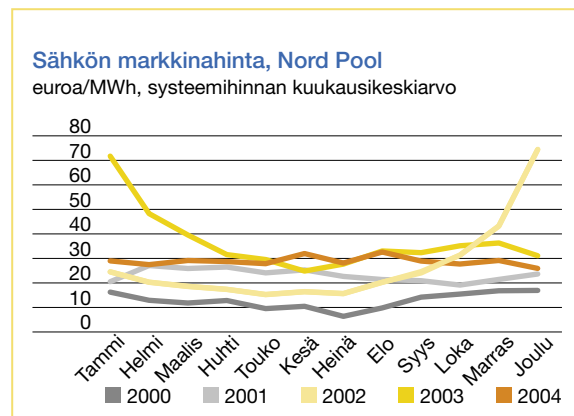
Fortumin koko sähköntuotanto oli 55,5 (53,2) TWh, josta Pohjoismaissa 54,4 (51,2) TWh. Sähköntuotantokapasiteetti vuoden lopussa oli yhteensä 11 373 (11 329) MW, josta 11 220 (11 186) MW Pohjoismaissa.

Fortumin koko lämmöntuotanto oli 25,4 (25,9) TWh. Lämmöntuotantokapasiteetti oli vuoden lopussa yhteensä 10 260 (9 688) MW. ●

Vuonna 2004 Fortumin sähköntuotannosta 83 (78) % oli hiilidioksiditonta. Viiden viime vuoden aikana hiilidioksiditon sähköntuotanto on kasvanut 29 terawattitunnista 46 terawattituntiin.

Myyntivolyymit kasvoivat

Fortumin sähkönmyynti oli yhteensä 62,3 (61,0) TWh. Myynti Pohjoismaissa oli 60,7 (58,6) TWh, mikä oli noin 16 (15) % pohjoismaisesta sähkönkulutuksesta.

Fortumin Pohjoismaissa myymän sähkön keskihinta oli 4 % alempi kuin viime vuonna.

Lämmönmyynti oli 20,2 (19,9) TWh Pohjoismaissa ja 3,6 (3,8) TWh muissa maissa.

Näkymät vuodelle 2005

Helmikuun 2005 alussa pohjoismaiset vesivarastot olivat noin 4 TWh tai 6 % keskimääräistä suuremmat ja 38 % vuoden 2004 vastaavaa tasoa korkeammat.

Ruotsin hallituksen päätöksen mukaisesti Bar-sebäck 2 -ydinvoimalaitosyksikkö suljetaan vuoden 2005 aikana. Ruotsissa suunnitellaan kuitenkin nykyisten ydinvoimalaitosten tuotantokapasiteetin lisäämistä. Fortum osallistuu näihin keskusteluihin Oskarshamnin ja Forsmarkin ydinvoimalaitosten osaomistajana.

Päästökaupasta on tullut uusi kustannustekijä lämpövoimatuotantoon, ja siitä tulee todennäköisesti myös sähkön markkinahintaan vaikuttava hintatekijä. Helmikuun alussa vuoden 2005 päästöoikeuksien markkinahinta oli noin 7 euroa hiilidioksiditonnilta, ja kivihien markkinahinta loppuvuodelle 2005 noin 50 euroa tonnilta. Samaan aikaan Pohjoismaiden sähköfutuurit loppuvuodelle 2005 olivat noin 22–23 euroa megawattitunnilta.

Sähkön tuotanto energialähteittäin, yhteensä

TWh	2003	2004	Muutos- %
Vesivoima	16,9	19,1	13
Ydinvoima	23,8	25,8	8
Lämpövoima	12,5	10,6	-15
Yhteensä	53,2	55,5	4

Sähkön tuotantokapasiteetti yhteensä 31.12.2004

MW	Suomi	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Vesivoima	1 428	3 157		4 585
Ydinvoima	1 423	1 652		3 075
Yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotanto	664	552	153	1 369
Lauhevoima	1 530	640		2 170
Muut	21	153		174
Yhteensä	5 066	6 154	153	11 373

Sähkön myynti alueittain

TWh	2003	2004	Muutos- %
Suomi	29,1	31,1	7
Ruotsi	28,3	27,6	-2
Muut maat	3,6	3,6	0
Yhteensä	61,0	62,3	2

Lämmönmyynti alueittain

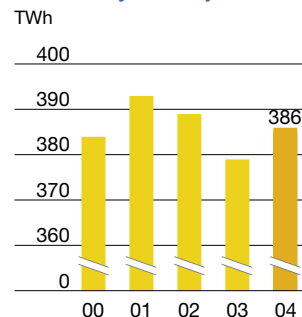
TWh	2003	2004	Muutos- %
Suomi	10,3	10,5	2
Ruotsi	9,5	9,6	1
Muut maat	3,9	3,7	-5
Yhteensä	23,7	23,8	0

Sähkön tuotanto ja -kulutus Pohjoismaissa

- Pohjoismaissa käytettiin 386 TWh sähköä, 2 % enemmän kuin edellisvuonna.
- Suomessa sähkönkulutus oli 86 TWh, jossa oli nousua noin 1 %.
- Ruotsissa sähkönkulutus oli suunnilleen edellisvuoden tasolla, 145 TWh.
- Norjassa sähkönkulutus oli 120 TWh, noin 5 % edellisvuotta enemmän.
- Tanskassa kulutus oli 35 TWh, noin 1 % edellisvuotta enemmän.
 - Pohjoismaiden sähkönkulutuksesta tuotettiin vesivoimalla noin 181 TWh eli 47 %, 96 TWh eli 25 % ydinvoimalla, 90 TWh eli 23 % lämpövoimalla ja 7 TWh eli 2 % tuuli-voimalla.

- Nettotuonti Pohjoismaihin oli 12 TWh eli 3 % sähkönkulutuksesta.

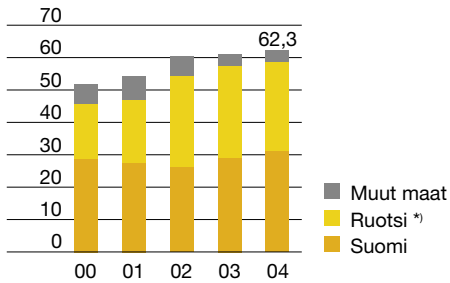
Sähkönkäyttö Pohjoismaissa

Sähkön- ja lämmön kokonaismyynti

Sähkönmyynti alueittain

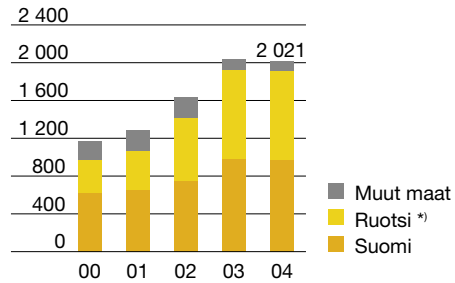
TWh

*) sisältää 100 % Birka Energistä 1.3.2002 alkaen, 50 % ennen sitä

Sähkönmyynti alueittain

milj. euroa

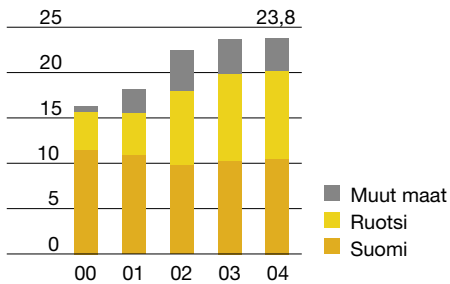

*) sisältää 100 % Birka Energistä 1.3.2002 alkaen, 50 % ennen sitä

Segmentit myyvät sähköä Nord Pooliin ja konsernin ulkopuolisille asiakkaille ja ostavat sähköä samalla tavalla. Yllä olevissa graafeissa Nord Pool -kaupat on laskettu tunneittain netotettuna myyneistä ja ostoista konsernitasonla.

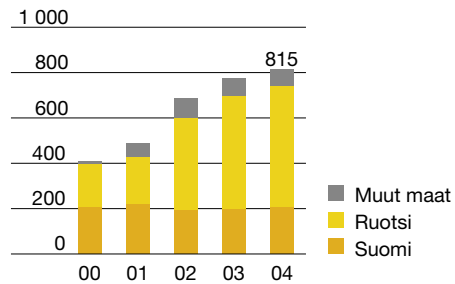
Lämmönmyynti alueittain

TWh

Lämmönmyynti alueittain

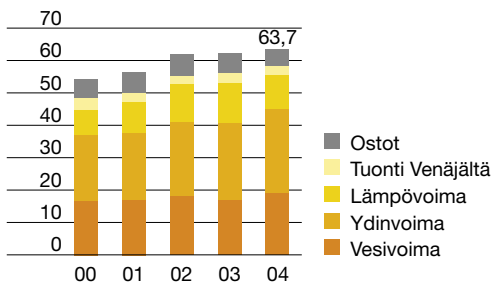
milj. euroa

Sähkön kokonaishankinta

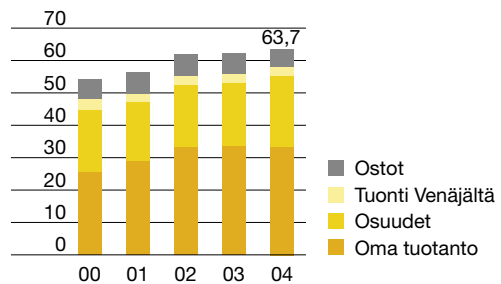
Sähkön kokonaishankinta lajeittain

TWh

Sähkön kokonaishankinta lähteittäin

TWh

Tarkat luvut löytyvät verkkovuosikertomuksesta www.fortum.fi

Monipuolista ja joustavaa tuotantoa hyödynnettiin tehokkaasti

- Asema Venäjän sähkömarkkinoilla vahvistui
- Toiminnan tehokkuus parani, suojaustoimet onnistuivat
- Sähköntuotannon osuus 14 % pohjoismaisesta kulutuksesta

Sähköntuotanto tuottaa ja myy sähköä pääasiassa pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla. Se vastaa myös sähköntuotannon riskienhallinnasta. Lisäksi se tarjoaa käyttö- ja kunnossapitopalveluja Pohjoismaissa ja valituilla kansainvälisillä markkinoilla.

Fortum on valmistautunut päästökauppajärjestelmään, joka käynnistyi vuoden 2005 alussa. Yhtiön joustava ja ympäristömyötäinen tuotanto on osoitus ympäristöarvojen toteutumisesta käytännössä. ISO 14001 -ympäristösertifikaatti myönnettiin marraskuussa Fortumin pohjoismaiselle sähköntuotannolle.

Toiminta tehostui

Vuonna 2004 segmentin sähköntuotanto oli 50,9 (48,8) TWh, josta 49,8 (46,8) TWh Pohjoismaissa. Pohjoismaiden sähköntuotannosta 19,1 (16,9) TWh eli 38 (36) % oli vesivoimaa, 25,8 (23,8) TWh eli 52 (51) % ydinvoimaa ja 4,9 (6,1) TWh eli 10 (13) % lämpövoimaa.

Vuoden lopussa segmentin tuotantokapasiteetti oli 10 030 (9 993) MW, josta 9 890 (9 863) MW Pohjoismaissa ja 140 (130) MW muissa maissa.

Segmentin sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	2003	2004	Muutos- %
Vesivoima	16,9	19,1	13
Ydinvoima	23,8	25,8	8
Lämpövoima	8,1	6,0	-26
Yhteensä	48,8	50,9	4

Vuodelle 2004 olivat ominaista onnistuneet suojaustoimet ja sisäisen toiminnan tehostaminen. Ydin- ja vesivoimalaitosten menestyksellä kunnostus paransi käytettävyyttä edellisvuoteen verrattuna. Optimointi takasi lämpövoimalaitosten joustavan käytön.

Käytön ja kunnossapidon osaamiskeskus

Fortum Service on käytön ja kunnossapidon osaamiskeskus. Kehittyneillä käyttö- ja kunnossapitopalveluillaan Fortum varmistaa sähköntuotannon ja -jakelun hyvän käytettävyyden ja kustannustehokkaan hyödynnämisen. Fortum toimii myös pohjoismaisilla teollisilla

Avainluvut

milj. euroa	2003	2004	Muutos- %
Liikevaihto	2 681	2 088	-22
- sähkömyynti	1 871	1 699	-9
- muu myynti	810	389	-52
Liikevoitto	603	725	20
- ilman kertaluonteisia eriä	599	704	18
Sidottu pääoma	6 391	6 258	-2
Sidotun pääoman tuotto, %	9,5	11,6	22
Investoinnit	386	210	-46
Henkilöstö keskimäärin	5 338	4 588	-14

kunnossapitomarkkinoilla ja etsii kasvua valituilta kansainvälisiltä käyttö- ja kunnossapitomarkkinoilta.

Fortum Service keskittyi vuonna 2004 lisäämään edelleen asiakassuuntautuneisuutta uudelleenorganisoinnin avulla ja edistämään osaamisen kehittämistä ja työturvallisuutta.

Vuoden aikana allekirjoitettiin useita uusia sopimuksia, kuten 6-vuotinen voimalaitoksen asset management -sopimus ja 12-vuotinen jätteenpolttolaitoksen käyttö- ja kunnossapitosopimus Irossa-Britanniassa. Fortum Service sai myös ISO 9001- ja ISO 14001 -sertifikaatit Suomen ja Ruotsin toimintoilleen.

Strategisia investointeja

Fortum vahvisti vuonna 2004 osuuttaan venäläisessä OAO Lenenergossa lisäämällä omistustaan 30,7 prosenttiin osakepääomasta ja 29,6 prosenttiin äänioikeudesta. Fortum on nyt sijoittanut noin 150 miljoonaa euroa Lenenergoon.

Sähköntuotantokapasiteetin varmistamiseksi Fortum osallistuu Teollisuuden Voiman uuden ydinvoimalaitosyhtymän rakentamiseen. Fortumin osuus uudesta yksiköstä on 25 %, joka oikeuttaa noin 400 MW kapasiteettiosuuteen. Fortum sijoittaa hankkeeseen 180 miljoonaa euroa vuosina 2004–2009. Fortum on antanut hankkeelle myös 45 miljoonan euron pääomallainan. 1 600 MW:n painevesireaktoriyksikkö käynnistyy vuonna 2009.

Ruotsissa suunnitellaan olemassa olevien ydinvoimalaitosten tuotantokapasiteetin lisäämistä, ja Fortum

on mukana näissä keskusteluissa Oskarshamin ja Forsmarkin voimalaitosten osaomistajana. Fortumin osuudeksi uudesta tuotantokapasiteetista arvioidaan 200 MW. Kapasiteettilisäysten arvioidaan valmistuvan kymmenen vuoden kuluessa ja Fortumin osuuden tulevista investoinneista, vuosihuollot mukaan lukien, arvioidaan olevan noin 600 miljoonaa euroa.

Osana voimalaitosten perusparannusta Fortum etsii mahdollisuuksia lisätä nykyisten voimalaitosten kapasiteettia. Vanhan Månsbon vesivoimalaitoksen kunnostus Ruotsissa on tarkoitus aloittaa vuoden 2005 alkupuolella. Uusitun voimalaitoksen sähköntuotanto kasvaa 20 prosentilla ja oikeuttaa vihreään sertifikaattiin Ruotsissa. Viisivuotisen hankkeen kokonaiskustannus on yli 30 miljoonaa euroa. Suomessa Fortum aloitti Loviisan ydinvoimalaitoksen automaatiojärjestelmien uudistamisen tammikuussa 2005. Kaikki hankkeeseen liittyvät uudet automaatiojärjestelmät otetaan käyttöön vuoteen 2014 mennessä. Hankkeen ensimmäisen vaiheen kustannukset ovat yli 50 miljoonaa euroa, ja se on osa Fortum Generationin pitkän tähtäyksen investointisuunnitelmaa. Automaatiouudistuksen tavoitteena on voimalaitoksen pitäminen teknisesti uudenaikaisena pitkälle tulevaisuuteen.

Fortum jatkoi keskittymistään ydinliiketoimintoihinsa ja myi Fortum Teknik & Miljö AB:n Ruotsissa ja ETV-Eröterv Rt:n Unkarissa.

Tutkimuksen ja kehityksen painopiste voimalaitosten parannuksissa

Tutkimus ja kehitys painottui voimalaitosten tehokkuuden parantamiseen, käytettävyyteen ja käyttöiän pidentämiseen. Muu tutkimus koski ydinpolttoaineita

ja reaktoritekniikkaa, materiaalitekniikkaa, ydinjätettä, lämpöhydrauliikkaa ja turvallisuutta. Myös hiilidioksidittomia tuotantoteknologioita kehitettiin. Tutkimus- ja tuotekehityskulut olivat yhteensä 9,9 (11,6) miljoonaa euroa.

Tähtäimessä toiminnan parantaminen

Fortumin tavoitteena on olla johtava pohjoismainen energia-yhtiö. Vuonna 2005 tavoitteena on toiminnan parantaminen edelleen, esimerkiksi voimalaitosten tehokkuuden ja tuotannon lisääminen. Muita tärkeitä kohteita ovat päästökauppa ja riskienhallinnan jatkuva tehostaminen.

Lämpöliiketoiminta kasvussa

- Toiminta laajeni Puolassa
- Tulosparannus toiminnan laadun parantamisen ansiosta
- Johtava kaukolämpötoimittaja Pohjoismaissa

Lämpö-segmentin toimintaan kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, teollisuushöyry, jätteiden hyötykäyttö energiantuotannossa sekä ulkoistettujen energiapalvelujen tarjoaminen teollisuudelle. Se omistaa ja käyttää 24 sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosta (CHP) ja useita satoja lämpö- ja sähkölaitoksia Pohjoismaissa, Baltian maissa ja Puolassa. ●

Pohjoismaissa Fortumin markkinaosuus kaukolämmön myynnistä oli 13 %, ja osuus myynnistä loppukäyttäjille oli 9 %.

Fortumin lämmönmyynti oli 21,8 (21,1) TWh, josta Ruotsin osuus oli 9,6 (9,5) TWh ja Suomen 10,5 (10,3) TWh. Muissa maissa lämmönmyynti oli 1,7 (1,3) TWh. Pohjoismaissa myytiin 5,7 (5,5) TWh teollisuushöyryä ja 14,4 (14,4) TWh kaukolämpöä. Kaukokylmää myytiin 0,4 (0,4) TWh.

Sähköntuotanto CHP-laitoksissa oli 4,6 (4,4) TWh.

Ruotsin Nynäshamnissa otettiin käyttöön biopolttoainetta käyttävä CHP-laitos tammikuussa 2004. Laitoksen vuotuinen lämmönmyynti on noin 230 GWh.

Joulukuussa Fortum osti 85 %:n osuuden puolalaisesta Czeŝochowan kaupungissa sijaitsevasta PESC S.A. -kaukolämpöyhtiöstä, jonka vuotuinen lämmönmyynti on noin 780 GWh.

Kiinnostus jätteiden energiakäyttöön lisääntyi

Ruotsissa Fortumilla on pitkä kokemus yhdyskuntajätteen ja teollisuuden sivutuotteiden hyötykäytöstä energiantuotannossa. Vuoden aikana yhtiö edisti useita jätteiden energiakäyttöprojekteja myös Suomessa. Jätelainsäädännön kiristymisen takia Pohjoismaissa tarvitaan uusia kestäviä jätteenkäsittelyratkaisuja. Ruotsissa alkoi Högdalenin CHP-laitoksen uuden jätteenpolttokattilan koekäyttö.

Kaasutoiminnan järjestelyt jatkuivat

Fortumilla on osuuksia kaasu-yhtiöissä Suomessa, Ruotsissa ja Virossa. Yhtiö jatkoi kaasutoimintansa uudelleenjärjestelyjä ja hankki 6 %:n lisäosuuden Gasum Oy:stä ja kasvatti näin osuuttaan yrityksestä 31 %:iin. Ruotsissa jatkettiin Nova Naturgas AB:n

Avainluvut

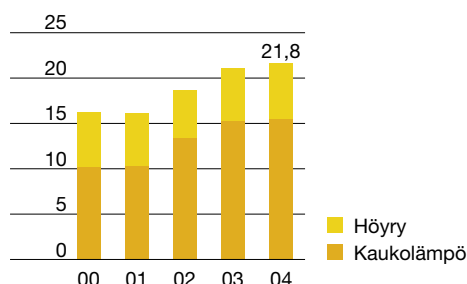
milj. euroa	2003	2004	Muutos- %
Liikevaihto	964	1 021	6
- lämmönmyynti	728	785	8
- sähkönmyynti	167	159	-5
- muu myynti	69	77	12
Liikevoitto	173	226	31
- ilman kertaluonteisia eriä	176	224	27
Sidottu pääoma	2 466	2 502	1
Sidotun pääoman tuotto, %	7,3	9,2	26
Investoinnit	158	181	15
Henkilöstö keskimäärin	1 430	1 605	12

muuttamista puhtaaksi siirtoyhtiöksi. Fortum jatkoi myös kehitystyötä useissa Keski-Ruotsin kaasuprojekteissa. Tavoitteena on taata kilpailukykyisen kaasun saanti energiantuotantoon tulevaisuudessa.

Tavoitteena kannattava kasvu

Yksi vuoden 2005 painopisteistä on liiketoiminnan kannattava kasvu. Itämeren alueen maissa jatkuvat pyrkimykset kaukolämpöliiketoiminnan ja ulkoistettujen energiapalvelujen edistämiseksi. Nesteytettyyn maa-kaasuun (LNG) perustuvia uusia markkinoita ja tuotteita kehitetään ja jätteiden energiakäyttöprojekteja edistetään Suomessa.

Kaukolämmön ja höyryn myynti TWh

Tavoitteena luotettava sähkönjakelu

- Asiakaspalvelua parannettiin
- Sisäisiä tehostamistoimia
- Jaettu markkinajohtajan asema Pohjoismaissa

Sähkönsiirron tavoitteena on toimittaa sähköä turvallisesti ja luotettavasti asiakkailleen kaikkialla Pohjoismaissa ja muualla Itämeren alueella. Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkvoja sekä jakaa sähköä yhteensä 1,4 (1,4) miljoonalle kotitalous- ja yritysasiakkaalle. Fortumin osuus sähkönsiirrosta jakeluverkossa siirretyn sähkön määrän mukaan oli Suomessa 14 (14) %, Ruotsissa 14 (14) %, Norjassa 3 (2) % ja Virossa 3 (3) %.

Vuonna 2004 jakelu- ja alueverkkosiirron kokonaismäärät olivat 22,7 (22,7) TWh ja 17,8 (20,3) TWh. Alueverkkosiirron määrä konsernin ulkopuolisille asiakkaille oli 14,6 (15,0) TWh Ruotsissa ja 3,2 (5,3) TWh Suomessa. Ruotsin jakelu- ja alueverkot on luokiteltu uudelleen, mikä on aiheuttanut pieniä muutoksia erityyppisten verkkojen liikevaihdossa ja siirtomäärissä. Suomessa ulkopuolisille asiakkaille toimitetun alueverkkosiirron väheneminen johtui eräiden sopimusten päättymisestä.

Sähkönsiirron painopistealueet vuonna 2004 olivat asiakaspalvelu, liiketoiminnan kehittäminen ja sääntelyä koskevat asiat.

Vahva keskittyminen asiakaspalveluun jatkuu

Distribution- ja Markets-liiketoimintayksiköt perustivat yhteisen asiakaspalvelun vuoden 2004 alussa. Näitä toimintoja esitellään sivulla 23.

Suomessa ja Ruotsissa jo aiemmin toimintansa aloittanut verkkopalvelu, Customer Service Technician -yksikkö, otettiin käyttöön myös Norjassa vuoden 2004 alussa. Yksikkö hoitaa erilaisia verkkotoimintaan liittyviä asioita lähellä asiakasta.

Avainluvut

milj. euroa	2003	2004	Muutos-%
Liikevaihto	688	707	3
- jakeluverkko	574	593	3
- alueverkko	83	83	0
- muu myynti	31	31	0
Liikevoitto	247	258	4
- ilman kertaluonteisia eriä	227	257	13
Sidottu pääoma	3 129	3 101	-1
Sidotun pääoman tuotto, %	7,9	8,3	5
Investoinnit	339	106	-69
Henkilöstö keskimäärin	1 005	995	-1

Vaikka yksikön toiminta on vielä alkuvaiheissaan, se on saanut jo paljon myönteistä palautetta asiakastytyväisyyssytukimuksissa. ●

Liiketoimintaprosesseja kehitettiin

Sähkönsiirrosta otettiin vuonna 2004 käyttöön kolmi-vuotinen liiketoiminnan kehittämisohjelma, jonka tarkoituksena on kehittää pitkän aikavälin suorituskykyä ja osaamista Pohjoismaissa. Asiakaspalvelun parannusten lisäksi kunnossapidon ja verkosto-omaisuuden hallinta ovat ohjelman merkittävimpiä hankkeita. Prosesseilla on tarkoitus ohjata kunnossapito- ja verkosto-omaisuuden hallintatoimia niihin sähköverkon osiin, joista on eniten hyötyä asiakkaille.

Tämän ohjelman yhteydessä Fortum on asettanut etusijalle sähkökatkosten vähentämisen päällystettyjä ilmajohtoja ja maakaapeleita asentamalla.

Ruotsin, Suomen ja Norjan käyttökeskustoimintoja ollaan parhaillaan keskittämässä. Keskittäminen

Sähkönjakeluasiakkaiden lukumäärä alueittain, 31.12.

1 000	2003	2004
Ruotsi	855	860
Suomi	400	405
Norja	93	93
Viro	22	22
Yhteensä	1 370	1 380

Jakeluverkoissa siirretyn sähkön määrä

TWh	2003	2004
Ruotsi	15,0	14,2
Suomi	6,2	6,2
Norja	1,3	2,1
Muut maat	0,2	0,2
Yhteensä	22,7	22,7

tehostaa uusien järjestelmien, menetelmien ja taitojen kehittämistä ja varmistaa, että vikojen selvittämiseen on riittävästi resursseja. ●

Talvimyrsky aiheutti laajoja sähkökatkoja joulun aikaan Lounais-Suomessa. Noin 40 000 asiakasta jäi niiden seurauksena ilman sähköä. Fortum korvaa pitkistä sähkökatkoista kärsineille asiakkaille noin 1,5 miljoonaa euroa. Häiriöiden kokonaiskustannukset olivat noin 3 miljoonaa euroa.

Muutoksia viranomaissäätelyyn

Sähkönjakelu on monopolitoimintaa ja siirtohintoja säännellään kansallisesti. Viranomaisen määrittelee sähkön siirtohintojen kohtuullisen tason tiettyjen laskentamallien perusteella. Laskentamallit vaihtelevat maittain.

Suomessa Energiamarkkinavirasto julkisti kesäkuussa 2004 verkonhaltijoiden hinnoittelua koskevat ohjeensa, jotka tulivat voimaan tammikuussa 2005. Viranomaisen päättää yhtiökohtaisilla parametreilla sallitun

tuoton verkon teknisen nykyarvon perusteella. Merkittävin muutos

on jaksoittainen arviointi.

Yleinen vuotuinen tehokkuusvaade on 1,3 % toiminnan kustannuksista. Se koskee kaikkia

verkkoyhtiöitä ensimmäisen kolmen vuoden jakson aikana.

Ruotsissa energiaviranomainen on kehittänyt uuden mallin jakeluverkkojen seurantaan. Tavoitteena on arvioida objektiivisesti sähkönjakeluyhtiöiden ja niiden verkkojen tehokkuutta vertailemalla hintoja ja tehokkuutta eri toimintaympäristöissä teoreettisen mallin

avulla. Ensimmäiset vuoden 2003 jakeluverkkohintoihin perustuvat tulokset on julkistettu ja energiaviranomainen jatkaa keskusteluja ja analysointia valittujen jakeluverkonhaltijoiden kanssa. Fortumilta on mukana kolme jakelualuetta.

Norjassa energiaviranomainen valvoo verkonhaltijoiden hinnoittelun kohtuullisuutta viiden vuoden jaksoissa niin sanotun tuloraamimallin kautta. Mallissa määritellään vuosittain etukäteen verkonhaltijalle sallittu liikevaihto. Toissijaisesti hinnoittelun kohtuullisuutta tarkastellaan sähköverkon kirjanpitoarvojen kautta lasketun sitoutuneen pääoman minimi- ja maksimituoton avulla. Nykyinen valvontajakso koskee vuosia 2002–2006.

Virossa sääntely tapahtuu olemassa olevien EU-direktiivien mukaisesti. Hintojen on katettava menot, ja kohtuullinen tuotto on sallittua. Uuden lain mukaan yhtiöiden on eroteltava sähkönmyynti- ja jakeluverkkohinnat.

Asiakaskeskeisyys jatkuu

Vuonna 2005 Sähkönsiirto panostaa edelleen asiakaspalveluun sekä yhteisen laskutuskäytännön ja lainsäädännön aikaansaamiseksi pohjoismaisille markkinoille.

Työ sähkönjakelun luotettavuuden parantamiseksi jatkuu maaseutualueilla myös vuonna 2005.

Sähkönsiirtoliiketoiminta

- sähkön alue- ja jakeluverkkosiirto sekä verkostomaisuuden hallinta Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Virossa
- jakeluverkko, pituus 136 100 km, 0,4–20 kV:n kaapeli- ja ilmajohtoverkosto sekä 50 100 muuntajaa
- alueverkko, pituus 7 600 km, 20–220 kV:n kaapeli- ja ilmajohtoverkosto

Suomen sähkömarkkinoiden erityispiirteisiin kuuluu se, että yhdelle toimijalle sallitaan enintään 25 % osuus maan 0,4 kV:n sähköverkossa siirretystä sähköstä. Fortumin osuus vuoden 2004 lopussa oli 15 (15) %.

Tuotteet ja palvelut asiakkaiden eri tarpeisiin

- Myyntiaktiivisuus lisääntyi, uusia tuotteita ja palveluita markkinoille
- Panostuksia parempaan palveluun sekä salkun- ja riskienhallinnan tehokkuuteen
- Pohjoismaiden toiseksi suurin sähkönmyyntiyhtiö

Markets vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,1 (1,2) miljoonalle kotitalous- ja yritysasiakkaalle sekä muille sähkön vähittäismyynnille Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa.

Sähkönmyynti oli vuonna 2004 yhteensä 43,5 (47,1) TWh, mikä on noin 8 % edellisvuotta vähemmän. Lasku johtuu pääasiassa joidenkin spot-sopimusten ja pitkäaikaisten sopimusten päättymisestä.

Vuonna 2004 keskityttiin toiminnan laadun parantamiseen, asiakaslähtöisyyden lisäämiseen ja kehitettiin pohjoismaisille asiakkaille houkuttelevia tuotteita ja palveluja.

Kilpailu kiristyi

Vähittäismyynnihinnat olivat vuonna 2004 edellisvuotta alemmat. Hintavaihtelu oli suurta, mikä kannusti asiakkaita valitsemaan kiinteähintaisia sopimuksia tai hintavaihtelulta suojaavia ratkaisumalleja. Toimittajien välinen kilpailu ja asiakasaktiivisuus lisääntyivät, etenkin Ruot-

Avainluvut

milj. euroa	2003	2004	Muutos-%
Liikevaihto	1 634	1 387	-15
Liikevoitto	35	26	-26
- ilman kertaluonteisia eriä	35	26	-26
Sijoitettu pääoma	23	196	752
Sijoitetun pääoman tuotto, %	55,2	28,8	-48
Investoinnit	28	6	-79
Henkilöstö keskimäärin	407	682	68

issa ja Suomessa. Riippumattomat tutkimukset osoittavat, että sähkömarkkinoiden avautumisen jälkeen hieman yli 10 % suomalaisista asiakkaista on vaihtanut toimittajaa, kun taas Ruotsissa sama lukema on hieman alle 30 %. Norjassa 25 % asiakkaista ei osta sähköä paikalliselta toimittajaltaan.

Uusia tuotteita ja palveluja

Fortum toi markkinoille uusia kiinteähintaisiin sopimuksiin liittyviä tuotteita sekä ratkaisumalleja hinnan- ja riskienhallintaan. Suomessa ja Ruotsissa kaikki toistaiseksi voimassaolevat sähkösopimukset muutettiin paikallisten luonnonsuojeluliittojen sertifioimaksi ympäristösähköksi. Vuonna 2004 Fortum oli yksi suurimmista ympäristömerkityn sähkön toimittajista Pohjoismaissa. Fortum jatkoi asiakaspalvelun parantamista, otti käyttöön asiakastakuut, perusti asiakasasiamiehen toimen ja otti käyttöön kaikkia pohjoismaisia asiakkaita koskevan jälkikäteis-laskutuksen. Markets ja Distribution perustivat yhteisen asiakaspalveluyksikön vuoden 2004 alussa Suomeen, Ruotsiin ja Norjaan.

Kilpailun odotetaan edelleen lisääntyvän

Sekä kilpailun että asiakasaktiivisuuden odotetaan lisääntyvän Pohjoismaissa.

Fortumin tavoitteena on tulla Pohjoismaiden halutuimmaksi energiantoimittajaksi. Ohjenuorana on tarjota asiakkaille markkinoiden parhaita asiakaskokemuksia. Erytystä huomiota kiinnitetään asiakaslähtöisen kulttuurin vaalimiseen.

Distribution ja Markets yhteisin toimin parantamaan asiakaspalvelua

Distribution ja Markets perustivat yhdessä uuden asiakaspalveluyksikön Suomeen, Ruotsiin ja Norjaan vuoden 2004 alussa. Uusi yksikkö mahdollistaa yhteisen rajapinnan luomisen asiakkaisiin, mikä taas parantaa asiakaspalvelua kaikilla tasoilla. Yksikköön kuuluu puhelinpalvelukeskus, joka käsittelee kaikki asiat sähköliittymistä laskutukseen. Puhelimitse asiat hoituvat helposti ja myös teknistä palvelua voidaan tarjota nopeasti.

Laskutuksen selkeyttämiseksi ja asiakaspalvelun parantamiseksi tehtiin vuoden aikana useita parannuksia. Yksi esimerkki on kaikille Fortumin pohjoismaisille asiakkaille tarkoitettu mittarinlukujärjestelmä, joka mahdollistaa sähkömittarien kaukoluennan ja asiakkaiden laskuttamisen heidän todellisen sähkönkulutuksensa mukaan. Järjestelmän testaamiseksi käynnistettiin useita hankkeita Ruotsissa ja Suomessa.

Markkinaolosuhteet suosivat öljytoimintoja

Fortumin tavoitteena on vahvistaa asemaansa Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavana puhtaiden polttoaineiden jalostajana. Fortum on yksi pohjoismaisten markkinoiden suurimpia öljynjalostajia ja toinen kahdesta suurimmasta öljytuotteiden toimittajasta. Yhtiö keskittyy ympäristömyötäisten öljytuotteiden kehittämiseen, tuotantoon ja markkinointiin.

Fortumin öljyliiketoiminnot on jaettu kolmeen raportointi-segmenttiin. Öljynjalostus valmistaa ja myy bensiinejä, dieselpolttoaineita, kevyitä ja raskaita polttoöljyjä, lentopolttoaineita, perusöljyjä, bensiinikomponentteja ja neste-kaasua sekä kehittää liikennepolttonesteiden biokomponentteja. Öljyn vähittäismyynnillä on laaja vähittäismyyn-
tipisteiden verkosto ja suoramyyntiä yksityis- ja yritys-asiakkaille. Shipping ja muu öljy -segmenttiin kuuluu säiliöaluksia raakaöljyn ja tuotteiden kuljetukseen, ja siihen kuuluu myös osuus raakaöljyntuotantoyritys SeverTEKistä, jonka Fortum omistaa yhdessä venäläisen Lukoilin kanssa. Yhtiöllä on omat terminaalit Suomessa, Virossa, Latviassa ja Venäjällä Pietarissa.

oli keskimäärin 4,5 (2,7) dollaria barreilta. Fortumin lisämarginaali oli selvästi korkeampi kuin aiempien vuosien keskiarvo 2 dollaria barreilta.

Raakaöljyhintojen poikkeuksellinen nousu jatkui lokakuuhun asti, jolloin barrelihinta nousi yli 52 dollariin. Vuoden loppua kohti barrelihinta vaihteli 36 ja 43 dollarin välillä. Vuonna 2004 keskihinta oli 38,2 (28,8) dollaria barreilta. Vuonna 2004 keskimääräinen hintaero vähän rikkiä sisältävän Pohjanmeren raakaöljyn ja venäläis-tyyppisen raakaöljyn välillä kasvoi aiempien vuosien alle 2 dollarista barreilta lähes 4 dollariin barreilta.

Jalostusmarginaalit paranivat

Vuonna 2004 jalostusmarginaalit Luoteis-Euroopassa paranivat merkittävästi edellisvuodesta. Fortumin käyttämä viitemarginaali

Rikittömien liikennepolttoaineiden tuotanto kasvoi

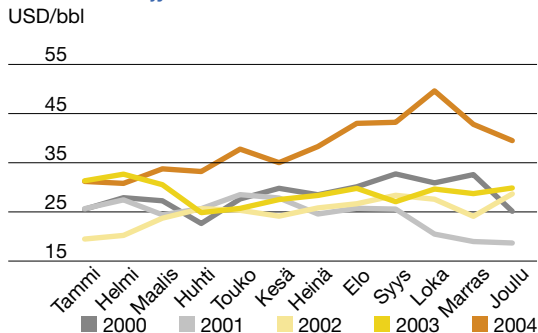
Fortumin öljynjalostamot valmistivat vuonna 2004 13,6 (13,6) miljoonaa tonnia öljytuotteita. Tuotannosta 62 (59) % oli vähärikkistä tai rikittöntä.

Epävakaat markkinanäkymät

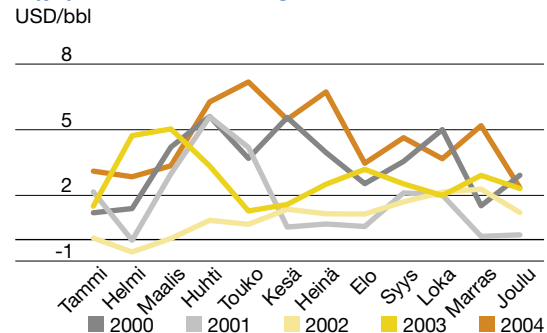
Öljyn kysynnän arvioidaan heijastavan talouden elpymistä ja pysyvän vahvana. Muutokset Lähi-idän tilanteessa todennäköisesti vaikuttavat öljymarkkinoihin. Raakaöljyn hinnan arvioidaan vaihtelevan ja epävakauden jatkuvan. OPECin hintapolitiikka pitää hinnat historiallisesti korkealla tasolla, vaikkakin todennäköisesti alempina kuin vuonna 2004.

Brent-raakaöljyn hinta 2000–2004

Öljynjalostuksen viitemarginaali 2000–2004*)

*) monipuolinen Brent Complex -jalostamo Luoteis-Euroopassa keskimäärin

Jalostamoiden kilpailukyky parani

- 500 miljoonan euron investointi Porvoon jalostamoon rikittömän dieselin tuotantokapasiteetin lisäämiseksi
- Erinomainen tulos vahvan jalostusmarginaalin ansiosta
- Johtava puhtaiden polttoaineiden jalostaja Pohjoismaissa ja Itämeren alueella

Fortum on Pohjoismaiden ja Itämeren alueen suurimpia öljynjalostajia ja toinen kahdesta suurimmasta öljytuotteiden toimittajasta pohjoismaisilla tukkumarkkinoilla. Yhtiöllä on Suomessa kaksi öljynjalostamoa, jotka tuottavat kaikkia tärkeitä öljytuotteita liikenteen, energiantuotannon ja teollisuuden tarpeisiin.

Porvoon jalostamon päätuotteita ovat ympäristömyötäiset liikennepolttoaineet, bensiini ja dieselöljy. Liikennepolttoaineiden lisäksi Naantalissa jalostamo keskittyy yhä enemmän erikoistuotteisiin, kuten bitumeihin, liuottimiin, pienmoottoribensiiniin ja korkeaktaaniin kilpabensiiniin. Fortumin valmistamia muita tuotteita ovat kevyet ja raskaat polttoöljyt, lentopetrolit, perusöljyt, voiteluaineet, bensiinikomponentit ja nestekaasu.

Vuonna 2004 käynnistyivät Porvoon jalostamolla 500 miljoonan euron investoinnin rakennustyöt. Investoinnilla lisätään rikittömän dieselöljyn tuotantokapasiteettia noin miljoona tonnia vuodessa. Porvoossa aloitettiin myös hanke, jolla lisätään synteettisen öljyn kaltaisen EHVI-perusöljyn (Enhanced High Viscosity Index) vuosittaista tuotantoa 30 000 tonnia. Flow improver agent (FIA) -liiketoiminta myytiin tammikuussa 2004.

Ympäristömyötäisten tuotteiden kysyntä kasvoi

Fortumin osuus tärkeimpien öljytuotteiden tukkumarkkinoista Suomessa oli noin 77 (73) %. Fortumin jalostamien öljytuotteiden vienti Suomesta oli yhteensä 5,3 (5,5) miljoonaa tonnia, josta 2,7 (2,8) miljoonaa tonnia oli bensiiniä ja 1,8 (2,0) miljoonaa tonnia dieselpolttoainetta. Vähärikkisen (rikkipitoisuus alle 50 mg/kg) ja rikittömän (rikkipitoisuus alle 10 mg/kg) bensiinin ja dieselpolttoaineen myynti kasvoi. Fortumin päävientimarkkinat olivat Pohjoismaat ja Pohjois-Amerikka.

Pitkäaikaisen ympäristömyötäisten tuotteiden kehittämisen ansiosta Fortumilla on täysi valmius rikittömien liikennepolttoaineiden tuotantoon. Jo vuosia yhtiö on valmistanut ja vienyt rikittömiä polttoaineita useisiin maihin, ja toukokuussa rikittömän bensiinin ja dieselin myynti alkoi myös Suomessa.

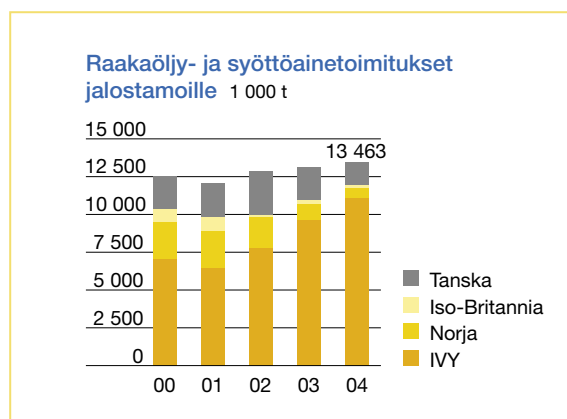
Avainluvut

milj. euroa	2003	2004	Muutos-%
Liikevaihto	5 693	6 306	11
Liikevoitto	281	573	104
- ilman kertaluonteisia eriä	267	492	84
Sijoitettu pääoma	1 003	1 266	26
Sijoitetun pääoman tuotto, %	26,2	50,4	92
Investoinnit	97	200	106
Henkilöstö keskimäärin	2 722	2 608	-4

Puolet Fortumin bensiiniviennistä suuntautui Eurooppaan ja toinen puoli Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Euroopan viedystä bensiinistä 88 (88) % oli vähärikkistä tai rikittöntä. Saksa oli edelleen rikittömän bensiinin pääasiallinen markkina-alue. Kaikki ulkomaille viety dieselpolttoaine oli joko vähärikkistä tai rikittöntä. Dieselpolttoaineen päämarkkina-alueet olivat edelleen Ruotsi, Saksa ja Iso-Britannia. Vähärikkisen ja rikittömän dieselpolttoaineen kysyntä kasvoi voimakkaasti Euroopassa.

Jalostamoinvestointi lisää rikittömän dieselpolttoaineen tuotantoa

Porvoon jalostamon 500 miljoonan euron investointi rikittömän dieselöljyn tuotantokapasiteetin lisäämiseksi etenee suunnitellusti. Investointikustannus vuonna 2004 oli noin 100 miljoonaa euroa.

Investoinnin on määrä valmistua vuoden 2006 loppuun mennessä, ja se vahvistaa edelleen jalostamon asemaa yhtenä Pohjois-Euroopan tehokkaimpana jalostamona. Investoinnin oletettu hyvä tuotto perustuu siihen, että Porvoon jalostamo pystyy tuottamaan entistä enemmän korkealuokkaisia ympäristömyötäisiä tuotteita edullisesta raakaöljystä. Näiden tuotteiden kysyntä kasvaa nopeasti Fortumin avainmarkkinoilla.

Uudella tuotantolinjalla valmistetaan nyt raskaaksi polttoöljyksi päätyvästä raakaöljystä rikitöntä dieselpolttoainetta, jonka tuotanto kasvaa miljoona tonnia vuodessa. Fortum jalostaa tällä hetkellä noin neljä miljoonaa tonnia dieseliä vuodessa. Investointi ei lisää jalostamon kokonaiskapasiteettia, mutta sen odotetaan tehostavan jalostamon kilpailukykyä ja kannattavuutta entisestään. ●

Logistisesti kilpailukykyisen, Venäjältä ja muualta entisen Neuvostoliiton alueelta tuodun raakaöljyn ja muiden syöttöaineiden käyttö jalostamoilla lisääntyi huomattavasti vuoden 2004 aikana. Raakaöljyn tuonti näistä maista oli noin 10,7 (8,5) miljoonaa tonnia tai keskimäärin 80 % raakaöljyn kokonaistuonnista. Fortumilla on lisäksi sopimuksia muiden öljyntuottajien kanssa, lähinnä Pohjanmerellä.

Valmistautuminen biopolttoaineiden aikaan

Fortum on arvioimassa mahdollisuuksiaan biopolttoaineliiketoiminnassa. EU:n biopolttoaineita koskevan direktiivin mukaan bensiinin ja dieselin biokomponenttiosuutta on lisättävä asteittain vuodesta 2005 lähtien.

Helmikuussa 2005 Fortum teki päätöksen rakentaa bioperäisistä öljyistä ja rasvoista dieselpolttoainetta valmistavan laitoksen Porvoon öljynjalostamolle. Investoinnin kokonaisarvo on noin 100 miljoonaa euroa, josta vajaa kolmasosa ajoittuu vuodelle 2005 ja pääosa vuodelle 2006. Noin 170 000 tonnia biodieseliä vuodessa valmistavan laitoksen tuotannon on määrä käynnistyä kesällä 2007.

Suomessa vuonna 2002 käynnistynyt etanolibensiinin tuotanto ja myynti päättyivät syksyllä 2004.

Komponentteja puhtaampiin liikennepolttoaineisiin

Fortum tuottaa polttoainekomponentteja jalostamoissaan Suomessa sekä laitoksissaan Kanadassa, Portugalissa ja Saudi-Arabiassa. Fortum omistaa ETBE-laitoksen (etyyli-tertiääributyylieetteri) Portugalissa, 50 % iso-oktaanilaitoksesta Kanadassa ja 10 % MTBE-laitoksesta (metyylitertiääributyylieetteri) Saudi-Arabiassa.

Komponentteja valmistetaan käytettäväksi omissa reformuloiduissa bensiineissä ja myytäväksi muille öljy-yhtiöille. ETBE, MTBE ja TAME (tertiääriamylimetyylieetteri) ovat oksygenaatteja, jotka parantavat bensiinin palamista ja vähentävät haitallisia päästöjä. Iso-oktaani on korkeaoktaaninen hiilivetyperustainen bensiinikomponentti, joka täyttää tiukimmatkin ympäristövaatimukset.

Fortum valmistaa iso-oktaania Kanadassa sijaitsevassa laitoksessa. Valtaosa Edmontonin laitoksen iso-oktaanituotannosta myydään Kalifornian markkinoille. Laitos, joka aiemmin valmisti MTBE:tä, muutettiin vuonna 2002 iso-oktaanilaitokseksi, koska MTBE:n käyttö kiellettiin Kaliforniassa, Yhdysvalloissa, vuoden 2004 alussa. Fortumin osuus laitoksen vuosituotannosta on noin 250 000 tonnia. Laitos käyttää Fortumin kehittämää NEXOCTANE-teknologiaa.

Toukokuussa 2004 Fortum käynnisti Porvoon jalostamolla MTBE:tä korvaavan, bioetanolia sisältävän ETBE:n tuotannon. Tällä hetkellä ETBE:tä sisältävää bensiiniä viedään ulkomaille, lähinnä Saksaan.

Fortumin valmistamat öljytuotteet, toimitukset alueittain

1 000 t	2000	2001	2002	2003	2004
Suomi	7 423	7 484	7 845	7 889	8 301
Muut Pohjoismaat	2 142	1 991	1 982	1 921	2 149
Baltian maat ja Venäjä	153	45	41	62	100
Yhdysvallat ja Kanada	1 029	682	1 276	1 252	1 260
Muut maat	1 562	1 941	1 896	2 267	1 799
Yhteensä	12 309	12 143	13 040	13 391	13 609

Maailmankuulua öljyteknologiaosaamista

Fortumin kehittämää NEXOCTANE-teknologiaa käytetään iso-oktaanin eli ensiluokkaisen hiilivetyypohjaisen bensiinikomponentin valmistukseen. Innovatiivinen teknologia on jatkoa Fortumin aiemmin kehittämille NEXETHERS- ja NEXTAME-eetteröintiteknoologioille. Fortumin NEXOCTANE-teknologialla on mahdollisuuksia erityisesti Yhdysvalloissa, missä MTBE-laitoksia muunnetaan iso-oktaanin tuotantoon.

Fortumin kehittämät teknologiat ovat edelleen vahvistaneet osuuttaan maailman teknologiamarkkinoilla. Yli 50 % markkinaosuudellaan sekä eetteröintiteknoLOGIAT että NEXOCTANE-teknologia ovat alansa markkinajohtajia maailmassa.

Huippuperusöljyjä laatutietoisille asiakkaille

Fortum on Euroopan johtava huippulaatuisten perusöljyjen kehittäjä, valmistaja ja markkinoija. Yhtiö valmistaa polyalfaolefiiniperusöljyjä (PAO) Belgiassa. PAO on tärkeä laadukkaiden synteettisten voiteluaineiden komponentti. Tuotantokapasiteetti on 50 000 tonnia vuodessa. Fortumilla on noin 30 % osuus Euroopan polyalfaolefiinimarkkinoista.

Fortum valmistaa Porvoon jalostamollaan synteettisen öljyn kaltaista EHVI-perusöljyä ja on tämän tuotteen ainoa valmistaja Euroopassa.

Fortum lisää EHVI-perusöljyn vuosituotantoa Porvoon jalostamolla 30 000 tonnilla. Laajennettu yksikkö on valmis tuotantoon syksyllä 2005, jonka jälkeen vuosituotanto on noin 250 000 tonnia.

EHVI-tuotetta myydään johtaville voiteluainevalmistajille ja käytetään myös Fortumin omien voiteluaineiden valmistuksessa. Tuotteiden kysyntä kasvaa vuosittain 15 % Euroopassa, joka on Fortumin tärkein markkina-alue. Myös muualla maailmassa kysyntä kasvaa ennen kaikkea autoteollisuuden laatuvaatimusten tiukentuessa.

Fortum on kuluneiden neljän vuoden aikana nelinkertaistanut huippuluokan voiteluöljykomponenttien tuotannon ja myynnin. Yhtiöllä on suunnitelmia investoida myös jatkossa huippuluokan voiteluainekomponenttien tuotantoon.

Engineering-osaaminen vahvistui

Kesäkuussa Fortum ja Jacobs Engineering Group Inc., joka sijaitsee Kaliforniassa Yhdysvalloissa, allekirjoittivat sopimuksen, jolla Jacobs sai 34 % osuuden Fortumin Neste Engineeringin toiminnoista. Järjestely takaa pätevän engineering-osaamisen saatavuuden Fortumin öljy-sektorin tuleviin tarpeisiin. Neste Engineering Oy jatkaa toimintaansa nimellä Neste Jacobs Oy, ja se vastaa Porvoon dieselprojektin toteuttamisesta. Neste Jacobs tarjoaa engineering-palveluja öljynjalostus- ja kemianteollisuudelle sekä petrokemian teollisuudelle.

Laadukkaiden öljytuotteiden kysyntä kasvussa

Puhtaiden liikennepolttoaineiden, niiden komponenttien ja huippulaatuisten perusöljyjen kysyntä kasvaa edelleen, kun yhä tiukempien EU-tuotevaatimusten noudattaminen Euroopassa yleistyy.

Rajallisen varatuotantokapasiteetin vuoksi markkinoiden epävarmuus voi nostaa raakaöljyn hintoja jyrkäksi, ainakin siirtymävaiheen aikana. Kansainväliset jalostusmarginaalit hinnoitellaan Yhdysvaltain dollareina, minkä vuoksi muutokset dollarin vaihtokurssissa vaikuttavat Öljynjalostus-segmentin kannattavuuteen.

Fortumin asema puhtaiden liikennepolttoaineiden jalostajana vahvistuu entisestään, kun uusi rikittömän dieselpolttoaineen tuotantolinja otetaan käyttöön vuonna 2006. Lisäksi Fortumille on etua sijainnistaan Venäjän raakaöljyn uusien vientireittien varrella. Keskittymisen tuloksen parantamiseen jatkuu.

Fortumin valmistamat öljytuotteet, toimitukset tuoteryhmittäin

1 000 t	2000	2001	2002	2003	2004
Bensiini	3 941	3 823	4 595	4 434	4 368
Dieselöljy	3 246	3 310	3 619	3 886	4 265
Lentopetrol	786	455	586	611	705
Kevyt polttoöljy	1 843	1 713	1 503	1 474	1 197
Raskas polttoöljy	1 133	1 201	1 233	1 314	1 280
Muu	1 360	1 641	1 504	1 672	1 794
Yhteensä	12 309	12 143	13 040	13 391	13 609

Johtava asema rikittömissä liikennepolttonesteissä

- Fortum toi ensimmäisenä Suomessa markkinoille rikittömän bensiinin ja dieselpolttoaineen
- Kasvu oli kannattavaa Itämeren alueen maissa
- Asema puhtaiden liikennepolttonesteiden johtavana markkinoijana Suomessa säilyi

Öljyn vähittäismyynti myy öljytuotteita ja niihin liittyviä palveluja liikenteen, teollisuuden ja kotitalouksien tarpeisiin Suomessa ja muualla Itämeren alueella. Tuote- ja palveluvalikoimaan kuuluvat liikennepolttonesteet, lämmitys- ja moottoripolttoöljyt, voiteluaineet, autokemikaalit sekä nestekaasu. Neste-liikenneasemat, sekä automaattiset Neste D-asemat ja A24-asemat vastaavat liikennepolttonesteiden myynnistä. Muut tuotteet myydään Fortumin oman myyntiorganisaation kautta.

Vuonna 2004 tärkeimpien öljytuotteiden vähittäismyynti nousi 4 008 (3 908) tuhanteen kuutiometriin, josta liikennepolttonesteiden määrä oli 2 641 (2 483) tuhatta kuutiometriä. Bensiinin osuus tästä oli 1 312 (1 269) ja dieselpolttonesteiden 1 330 (1 214) tuhatta kuutiometriä.

Vuoden lopussa Suomessa oli 873 (874) vähittäismyyntipistettä, muissa Itämeren alueen maissa niitä oli 178 (156). ●

Vahva markkina-asema säilyi

Fortumin asemaverkosto oli edelleen Suomen kattavin. Fortum ryhtyi ensimmäisenä yhtiönä Suomessa myymään rikittöntä bensiiniä ja dieseliä (rikkipitoisuus alle 10 mg/kg). Kesäkuusta 2004 alkaen kaikki Fortumin asemaverkoston Suomessa myymä bensiini ja diesel on ollut rikittöntä. ●

Avainluvut

milj. euroa	2003	2004	Muutos-%
Liikevaihto	2 203	2 374	8
Liikevoitto	44	48	9
- ilman kertaluonteisia eriä	53	42	-21
Sijoitettu pääoma	329	296	-10
Sijoitetun pääoman tuotto, %	13,8	15,9	15
Investoinnit	36	36	0
Henkilöstö keskimäärin	1 014	1 041	3

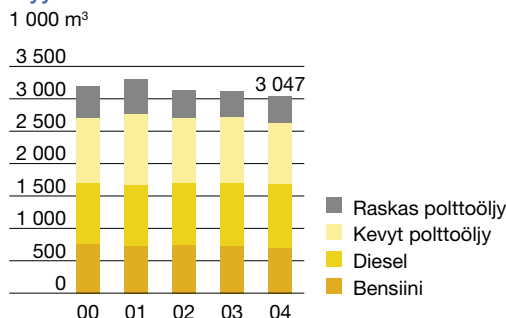
Fortum oli merkittävä liikennepolttonesteiden vähittäismyyjä myös Baltian maissa, Puolassa ja Pietarin alueella.

Fortumin ja Keskon vuonna 2003 perustama yhteisyritys, Pikoil, tähtää koko maan kattavaan polttonesteitä ja päivittäistavaroita myyvään vähittäismyyntiketjuun. Vuoden 2004 lopussa Neste-asemien yhteydessä toimi 28 (7) K-Pikkolo-kauppaa. Vuoteen 2008 mennessä on tarkoitus rakentaa yhteensä 200 K-Pikkolo-kauppaa.

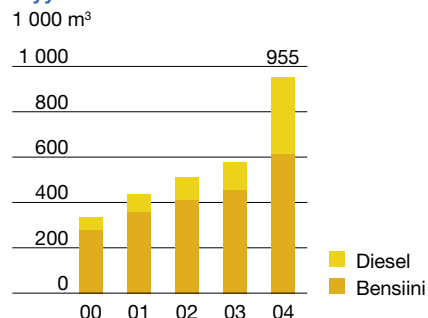
Liikepaikkoja etsitään aktiivisesti

Liikennepolttonesteiden myynnin kasvunäkymät ovat hyvät, etenkin Puolassa ja Pietarin alueella. Suomessa Fortum keskittyy erityisesti puhtaiden liikennepolttonesteiden markkinaosuuden säilyttämiseen hankkimalla aktiivisesti uusia liikepaikkoja.

Myyntimäärät Suomessa

Myyntimäärät Itämeren alueella

Turvallisten merikuljetusten vahva kysyntä jatkui

- Uusia aluksia otettiin käyttöön
- Korkeat rahtitasot ja käyttöasteet nostivat tulosta
- Ensimmäinen täysi vuosi öljyntuotantoa Venäjällä

Shippingin alukset kuljettavat raakaöljyä ja muita tuotteita Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Öljyä kuljetetaan ainoastaan kaksoisrunkoisilla tai osittain kaksoisrunkoisilla säiliöaluksilla. Useimmilla aluksilla on Itämeren talvimerenkulun edellyttämä jääluokitus.

Rahtitasot korkealla

Vuonna 2004 Fortum kuljetti meritse 41 (40) miljoonaa tonnia. Noin 50 (51) % kuljetuksista tehtiin kolmansille osapuolille.

Tuoterahdit vahvistuivat vuodesta 2003. Myös raakaöljyrahdit olivat edellisvuotta korkeammat. Alusten käytettävyyden ja käyttöasteet pysyivät korkeina koko vuoden. Venäläisen raakaöljyn viennin kasvu lisäsi jäävahvistettujen alusten kysyntää ja nosti rahteja talvikaudella.

Uusia aluksia

Vuonna 2004 Fortum hankki kolme uutta tuotealusta ja myi yhden. Lisäksi aluskantaa hallinnoitiin erilaisin rahtaussopimuksin. Yksi tuotealus valmistui vuoden 2005 alussa ja yksi on rakenteilla. Lisäksi kaksi osittain kaksoisrunkoista alusta muutettiin täysin kaksoisrunkoiseksi.

Fortum aikarahtaa kaksi Panamax-luokan säiliöalusta yhteisyritykseltä, jonka se perusti ruotsalaisen Concordia Maritimen kanssa. Ensimmäinen alus valmistuu vuonna 2006 ja toinen 2007. Uudet alukset turvaavat kasvavan bensiiniviennin Pohjois-Amerikkaan.

Aluskanta tammikuussa 2005

31 alusta, joista
19 tuotealusta
10 raakaöljyalusta
2 puskuproomu yhdistelmää
3 hinaajaa

Aluksista 11 on kokonaan Fortumin omistamia. Muut 20 alusta on rahdattu eri tavoin. Aluskannan kokonaiskantavuus on noin 1,3 miljoonaa dw-tonnia.

Avainluvut

milj. euroa	2003	2004	Muutos-%
Liikevaihto	308	339	10
Liikevoitto	79	107	35
- ilman kertaluonteisia eriä	69	97	41
Sijoitettu pääoma	133	206	55
Sijoitetun pääoman tuotto, %	56,7	63,5	12
Investoinnit	71	77	8
Henkilöstö keskimäärin	606	609	0

Öljyn tuotanto jatkui Venäjällä

SeverTEK, Fortumin ja venäläisen Lukoilin puoliksi omistama yhteisyritys, aloitti öljyntuotannon Etelä-Shapkinon kentällä Luoteis-Venäjällä heinäkuussa 2003.

Vuonna 2004 SeverTEKin keskimääräinen tuotantomäärä oli noin 27 500 barrelia päivässä eli 1,37 miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä Fortumin osuus oli 50 %.

Jäävahvisteisten alusten kysyntä kasvaa

Fortum jatkaa aluskantansa uusimista myös vuonna 2005. Venäjän kasvavien öljykuljetusten odotetaan lisäävän jäävahvisteisten kuljetusten kysyntää jatkossa.

Öljyntuotannon kasvu riippuu Transneftin putkikuljetuskapasiteetista. Jäljelle jääneet todetut varannot vuoden 2004 lopulla olivat noin 110 miljoonaa barrelia, josta Fortumin osuus on 50 %. SeverTEKillä on myös satelliittiöljykenttiä, joiden hyödyntämistä arvioidaan parhaillaan.

SeverTEKin tuotanto, Fortumin osuus

bbl/päivä, keskimäärin	2003 ^{*)}	2004
	9 809	13 678

^{*)} tuotanto aloitettiin heinäkuussa

Yhteiskunta- vastuu

Fortum haluaa tulla tunnetuksi asiakaslähtöisenä ja kestävään kehitykseen sitoutuneena yrityksenä. Turvalliset ja ympäristömyötäiset tuotteet ja palvelut auttavat asiakkaita saavuttamaan omat ympäristötavoitteensa.

Tukea kestäväälle kehitykselle

- Kestävän kehityksen ohjelma julkaistiin
- Turvallisuustaso parani merkittävästi
- Hyvät valmiudet osallistua päästökauppaan

Vuonna 2004 Fortum julkaisi konserninlaajuisen ohjelman, jonka tavoitteena on sisällyttää kestävä kehityksen tavoitteet osaksi liiketoiminnan suunnitteluprosesseja.

Ohjelman tavoitteet ovat:

- Malliyrittäjä työturvallisuudessa
- Malliyrittäjä kasvihuonekaasupäästöjen hallinnassa
- Uusiutuvan energian käytön edistäminen
- Luonnonvarojen tehokas käyttö
- Paikallisten ympäristövaikutusten vähentäminen
- Kattava ympäristösertifiointi
- Kehitysmahdollisuuksia hyvin motivoitulle henkilöstölle
- Halutuin energiatoimittaja
- Vastuullinen hankintaketjun hallinta
- Hyvä yrityskansalaisuus

Fortumin taloudelliset tavoitteet on esitetty sivulla 6.

Kestävä kehitys asettaa merkittäviä ympäristö-, terveys- ja turvallisuushaasteita kaikille energiayhtiöille. Vuonna 2004 Fortum edistyi erityisesti turvallisuuden ja kasvihuonekaasupäästöjen hallinnassa.

Turvallisuus ennen kaikkea

Fortum panosti turvallisuuden kehittämiseen. Tämän seurauksena miljoonaa työtuntia kohti laskettu tapaturmataajuus (yli yhden päivän poissaoloon johtaneet tapaturmat) laski yli 30 %. Fortumin tapaturmataajuus oli 5,1 (8,5), joka alittaa selvästi vuodelle 2004 asetetun tavoitteen 6,0. Hyvää kehitystä varjostivat vakavat tapaturmat, joissa kaksi urakoitsijan työntekijää menehtyi.

Öljysektorilla toteutettiin kattava turvallisuuskoulutus-ohjelma. Vastaava koulutus on käynnistetty myös sähkö- ja lämpösektorilla. Koulutuksen tavoitteena on edistää turvallisia työtapoja ja saada koko henkilöstö mukaan turvallisuuden kehittämiseen.

Malliyrittäjä kasvihuonekaasupäästöjen hallinnassa

EU:n laajuinen hiilidioksidipäästöjen kauppa käynnistyi suunnitelmien mukaisesti 1.1.2005. Kaikkiaan 139

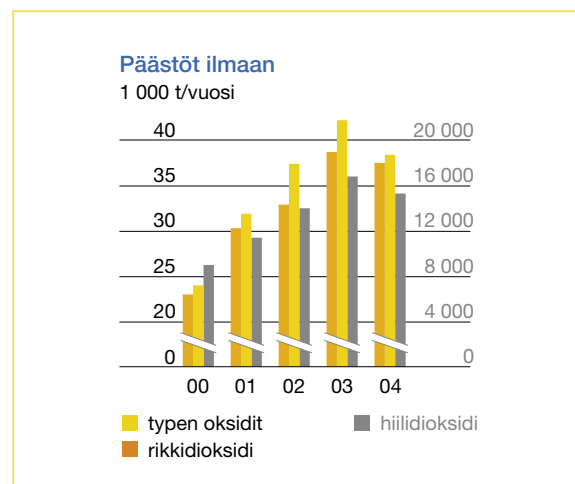
Fortumin tuotantolaitosta haki päästölupaa ja päästöoikeuksia Suomessa, Ruotsissa, Virossa, Puolassa ja Isonsa-Britanniassa.

Fortum on hyvin valmistautunut päästökauppaan. Yhtiössä on tutkittu perusteellisesti mahdollisuudet päästöjen vähentämiseen omilla voimalaitoksilla ja määritelty kaupankäyntistrategiat. Kaupankäynnistä vastaa Fortumin Green Market Center, jolla on jo kokemusta uusiutuvan energian sertifikaattikaupasta. Lisäksi Fortumilla on 6 miljoonan dollarin osuus Maailmanpankin hiilirahastosta, jonka kokonaispääoma on 180 miljoonaa dollaria.

Fortumin omien toimintojen hiilidioksidipäästöt olivat 15,3 (16,8) miljoonaa tonnia vuonna 2004. Rikkidioksidin ja typen oksidien päästöt olivat 36 000 (39 000) ja 38 000 (42 000) tonnia. Fortumin Pohjoismaisen sähköntuotannon hiilidioksidin ominaispäästö oli 112 (139) g/kWh, kun vanhojen EU-maiden keskiarvo on viime vuosina ollut 350 g/kWh.

Uusiutuvan energian käytön edistäminen

Uusiutuvilla energialähteillä on merkittävä osuus Fortumin sähkön ja lämmön tuotannossa. Vuonna 2004 Fortumin sähköntuotannosta 37 (35) % tuotettiin uusiutuvilla energialähteillä, pääasiassa vesivoimalla. Biopolttoaineiden ja geotermisen energian osuus lämmöntuotannossa oli 38 (38) %.

Uusi biomassaa käyttävä yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotantolaitos otettiin käyttöön Nynäshamnissa Ruotsissa. Biopolttoaineiden hankintamenettelyjä kehitettiin edelleen. Biopolttoaineiden kokonaiskulutus kasvoi 10 % edellisestä vuodesta.

Sähkön alkuperätakuuta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan Suomessa ja Ruotsissa. Vuoden 2004 aikana Fortum myi ensimmäiset uusiutuvasta energiasta tehdyn sähkön alkuperätakuut Hollantiin. Uusiutuvan energian sertifikaatteja myytiin Hollantiin ja Itävaltaan eurooppalaisen RECS-yhteistyön puitteissa.

Luonnonvarojen tehokas käyttö

Yhdistetyllä sähkön ja lämmön tuotannolla (CHP) on keskeinen osuus Fortumin tuotantosalkussa. Vuonna 2004 Fortumin CHP-laitokset tuottivat 6,7 (6,7) TWh sähköä. Fortumin vuonna 2004 käyttämistä fossiilisista polttoaineista 60 % ja uusiutuvista polttoaineista lähes 100 % käytettiin CHP-laitoksissa tai

lämpökeskuksissa korkealla kokonaishyötysuhteella.

Vesivoimalaitosten kunnostukset jatkuivat. Useita hyötysuhdetta parantavia hankkeita saatiin päätökseen vuoden 2004 aikana.

Jätteestä energiaa -hankkeen toteutus Högdalenin voimalaitoksella Tukholmassa jatkui. Uuden kattilan koekäyttö

alkoi vuoden 2005 alussa. Suomessa

Fortum jatkoi jätteestä energiaa -hankkeiden edistämistä Lohjalla, Hämeenlinnassa ja Kokkolassa.

Paikallisten ympäristövaikutusten vähentäminen

Fortum soveltaa parasta käytettävissä olevaa teknologiaa tuotanto- ja kuljetustoimintojen ympäristövaikutusten valvonnassa ja vähentämisessä. Vuonna 2004 pääpaino oli jalostamojen öljyvahinkojen torjunnan kehittämisessä ja voimalaitosten päästömittausjärjestelmien uudistamisessa. Shipping jatkoi säiliölaivastonsa uudistamista ja 90 % Fortumin käyttämistä säiliöaluksista on nyt kaksirunkoisia.

Vuonna 2004 Fortum investoi 50 (45) miljoonaa euroa ympäristö- ja turvallisuustoiminnan parantamiseen. Vuotuiset käyttömenot olivat vastaavasti 63 (57) miljoonaa euroa. Lähivuosina ei ole odotettavissa merkittäviä ympäristöinvestointitarpeita.

Ympäristösertifioitua toimintaa

Fortumin tavoitteena on hyvä ympäristöasioiden hallinta kaikissa toiminnoissa. Vuoden 2004 lopussa Fortumilla oli 23 ympäristösertifikaattia, jotka kattavat kaiken tuotanto- toiminnan Suomessa ja Ruotsissa.

Ympäristövastuut hallinnassa

Fortum on selvittänyt aiempaan toimintaan liittyvät ympäristövastuut ja kirjannut tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti tarvittavat varaukset ympäristövahingoista johtuviin tuleviin kunnostuskustannuksiin. Johdon tiedossa ei ole tapauksia, joilla olisi merkittävä vaikutus yhtiön taloudelliseen asemaan.

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortum varautuu ydinjätehuollon tuleviin kustannuksiin. Fortumin osuus valtion ydinjätehuoltorahastossa kattaa vastuun täysimääräisesti.

Fortumin tuotantolaitosten toiminta oli pääsääntöisesti ympäristölupaehtojen ja muiden ympäristömääräysten mukaista. Kahdella toimipaikalla tapahtuneet vähäiset poikkeamat lupamääräyksistä eivät aiheuttaneet havaittavia ympäristö- tai terveysvaikutuksia.

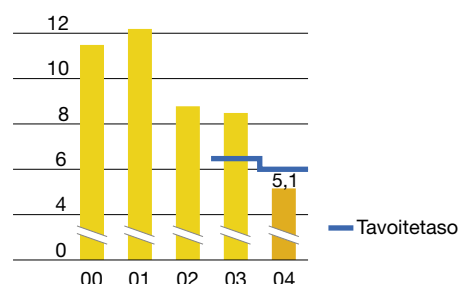
Fortum Oil Oy:tä ja neljää Naantalın jalostamon työntekijää syytetään Turunseudun käräjäoikeudessa ympäristön turmelemisesta. Syyte perustuu joulukuussa vuonna 2001 sattuneeseen öljyvahinkoon, jossa Naantalın jalostamon jätevesien puhdistuslaitoksen pihalle pääsi inhimillisen erehdyksen seurauksena vuotamaan öljyä, ja osa öljystä imeytyi maaperän läpi mereen.

Likaantuneet ranta-alueet puhdistettiin huolellisesti keväällä 2002. Ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemien useiden ympäristö- ja luontotutkimusten mukaan öljypäästö ei aiheuttanut pysyviä ympäristövahinkoja. Rantojen omistajilla ei ole korvausvaatimuksia yhtiötä kohtaan.

Tavoitteena jatkuva parantaminen

Kestävän kehityksen ohjelmaa tarkistetaan vuosittain ja uusia konsernitason tavoitteita määritetään tarvittaessa. Tällä hetkellä Fortumin tavoitteena on alentaa työtapa- turmataajuus 4,0:an intensiivisen turvallisuuskoulutuksen ja parempien toimintatapojen avulla vuoden 2006 loppuun mennessä. Vuoden 2005 tavoite on 5,0. Ympäristöjärjestelmien kehittämistä jatketaan tavoitteena sertifiointivalmiuden saavuttaminen kaikissa Pohjoismaiden ulkopuolisissa toiminnoissa vuoden 2006 loppuun mennessä.

Työtapaturmataajuus
tapaturmat/milj. työtuntia

Sitoutunut henkilöstö menestyksen takana

- Parempia suorituksia paremmalla johtamisella
- Koulutusohjelmat innostivat ja uudistivat
- 'Passi' vastaanottaa uudet fortumlaiset

Asiansa osaavat, innostuneet ja yhteisten arvojen pohjalta hyviin suorituksiin tähtäävät fortumlaiset ovat yhtiön keskeinen menestystekijä. Viime vuosien aikana Fortumin tavoitteena on ollut luoda konsernille liiketoimintaa tehokkaasti tukevat, kehittyneet henkilöstöjohtamisen ja -hallinnon prosessit.

Vuosi 2004 oli näiden prosessien edelleen kehittämisen ja syventämisen aikaa. Henkilöstöjohtamisen laatu ja tehokkuus olivat avainasemassa.

Henkilöstön kehittäminen

Fortumlaisten suoritustason jatkuva parantaminen oli edelleenkin kaiken johtamistyön keskeinen tavoite. Vuonna 2003 käyttöön otettu esimiesten kehittämistyökalu – Fortum Leader Profile – laajennetaan asteittain koskemaan kaikkia esimiehiä.

Keskijohdon kehitysohjelma Fortum Challenger jatkui vuonna 2004. Fortum Manager -valmennusohjelma uusille esimiehille toteutettiin ensimmäistä kertaa myös englanninkielisenä. Tämä johtamis- ja esimiestaitojen kehittämiseen tähtäävä ohjelma käynnistyy myös ruotsinkielisenä vuonna 2005.

Tietojen ja taitojen lisäämisen lisäksi näiden ohjelmien tavoitteena on tehtäväkierron ja urakehityksen edistäminen sekä verkostoituminen yli maa- ja yksikkörajojen. Yhteensä näihin kehitysohjelmiin osallistui 215 fortumlaista vuonna 2004.

Henkilöstön kehittämisen painopiste on liiketoimintayksiköissä. Kehittäminen perustuu yksilöllisiin tai tiimi-kohtaisiin kehittämissuunnitelmiin, jotka sovitaan vuosittaisissa kehityskeskusteluissa. Vuonna 2004 painottuivat erityisesti ammatillisen osaamisen kehittäminen, asiakkuuksien hallinta ja myös tulos- ja kehityskeskustelutaitojen parantaminen. Henkilöstön kehittämiseen käytettiin 9,4 (10,0) miljoonaa euroa. Koulutukseen käytetty aika oli keskimäärin 3,0 (3,1) päivää.

Tervetuloa Fortum-perheeseen!

Uusien fortumlaisten perehdyttäminen on esimiesten vastuulla. Yhdenmukaisen perustan luomiseksi kehitettiin Fortum Passport -perehdyttämisohjelma, joka

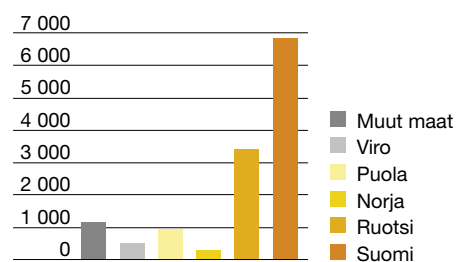
Henkilöstön määrä segmenteittäin 31.12.

	2003	2004	Muutos-%
Sähköntuotanto	5 115	4 377	-14
Lämpö	1 593	2 146	35
Sähkönsiirto	1 006	1 076	7
Markets	414	709	71
Öljynjalostus	2 593	2 554	-2
Öljyn vähittäismyynti	965	1 084	12
Shipping ja muu öljy	591	633	7
Muut toiminnot	769	596	-22
Yhteensä	13 046	13 175	1

perustuu vuorovaikutteiseen verkko-oppimiseen. Tavoitteena on, että jokainen uusi fortumlainen suorittaa ohjelman mahdollisimman pian työskentelyn aloitettuaan. Konsernin arvojen ja päämäärien lisäksi siinä luodaan kokonaiskuva konsernin toimintaympäristöstä, asiakkaista ja muista sidosryhmistä, tuotteista ja palveluista sekä tärkeimmistä yhteisistä toimintaperiaatteista.

Vuosittain syksyllä tehtävän työtyytyväisyyskyselyn ympärille rakennettu työyhteisön kehittämisprosessi on vakiinnuttanut paikkansa työtyytyväisyyttä, viihtyvyyttä ja sitä kautta tehokkuutta lisäävänä prosessina. Vuoden 2003 tutkimuksen perusteella toteutettiin satoja erilaisia työyhteisöjen kehittämishankkeita. Syksyn 2004 tulokset osoittavat, että huomion kiinnittäminen turvallisuuteen, Fortumin tavoitteiden ja arvojen tunteminen sekä

Henkilökunnan määrä maittain 31.12.2004

arvojen toteutuminen käytännössä olivat parantuneet selkeästi edelliseen vuoteen verrattuna.

Tehokas henkilöstöjohtaminen monikansallisessa liiketoimintarakenteessa edellyttää tehokkaita tietojärjestelmiä. Uusi henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä otettiin käyttöön syksyllä. Täysin valmiina se on käytössä vuoden 2006 aikana. Nopeiden ja tehokkaiden johtamisprosessien ja hyvän raportoinnin lisäksi järjestelmä mahdollistaa laajan itsepalvelun henkilöstöasioissa.

Turvallisuuden vuosi

Vuosi 2004 oli koko Fortumissa työturvallisuuden vuosi. Turvallisuus parani merkittävästi, mutta toisaalta rimaa on jatkuvasti nostettava. Henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien lisääminen tiedonkulkua ja vuorovaikutusta tehostamalla oli monessa yksikössä keskeisessä asemassa. Johdon ja henkilöstön edustajien välinen yhteistoiminta kehittyi uudessa liiketoimintayksikköpainotteisessa yhteistoimintamallissa.

Vuonna 2003 käyttöönotetut uudet tulos- ja suoritussidonnaiset palkkausjärjestelmät vakiinnuttivat paikkansa konsernissa. Vuodelta 2003 maksettiin ylin johto poislukien bonuksina keskimäärin 8,4 % fortumalaisen vuosipalkasta.

Henkilöstörahaselle maksettiin keväällä 2004 voittopalkkiota 8,4 miljoonaa euroa vuoden 2003 tuloksen perusteella. Rahastossa oli 7 281 jäsentä.

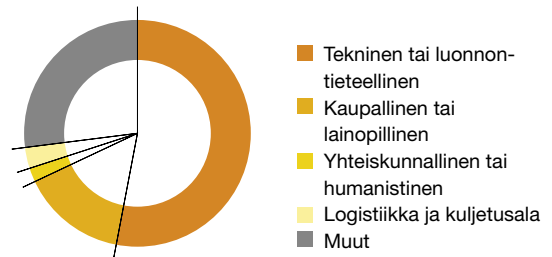
Sisäisessä työnhaussa vuonna 2004 oli 305 (295) avointa työpaikkaa ja siirtymisiä yksiköiden

välillä oli 260 (180). Internetin rekrytointisivujen kautta vastaanotettiin noin 9 000 hakemusta. Näistä noin 6 000 koski kesäharjoittelupaikkoja.

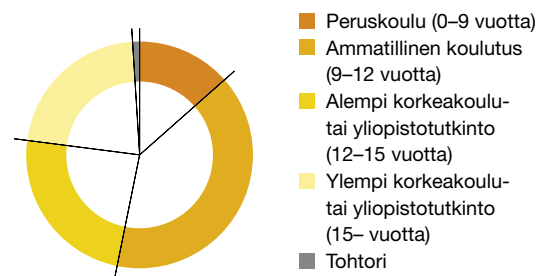
Vuonna 2004 Fortum työllisti keskimäärin 12 859 (13 343) henkeä. Vuoden lopulla henkilöstön määrä oli 13 175 (13 046), joista 12 735 (12 649) oli vakinaisessa työsuhteessa. Fortumlaisten keski-ikä oli 45 (45) vuotta.

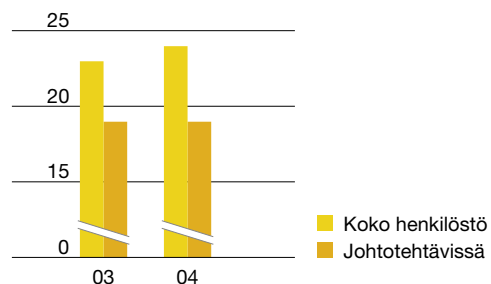
Koulutusala 31.12.2004

Koulutustaso 31.12.2004

Naisten osuus %

Aktiivinen yritys-kansalainen

- Ympäristömerkittyä sähköä asiakkaille Suomessa ja Ruotsissa
- Eettiset ohjeet toimittajayhteistyölle
- Fortum mukana Dow Jonesin kestävän kehityksen indeksissä

Fortumin kestävän kehityksen ohjelman toteuttaminen edellyttää aktiivista vuoropuhelua ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Halutuin energiantoimittaja

Fortumin tavoitteena on olla halutuin energiantoimittaja pohjoismaisilla markkinoilla. Yhtiö tekee säännöllisesti asiakastytyväisyystudkimuksia ennakoidakseen asiakkaiden tarpeiden ja odotusten kehitystä. Palautetta saadaan myös asiakaspalvelukeskusten ja verkkosivujen kautta.

Palautteiden perusteella Fortum toteutti vuonna 2004 useita toimenpiteitä asiakkaiden säilyttämiseksi ja uusien asiakkaiden saamiseksi. Esimerkiksi kaikki Fortumin suomalaiset ja ruotsalaiset asiakkaat, joilla on toistaiseksi voimassaoleva sähkösojimus, saavat nyt ympäristömerkittyä sähköä ilman lisähintaa. Vuonna 2004 Fortum oli yksi suurimmista ympäristömerkityn sähkön toimittajista Pohjoismaissa.

Asiakasnäkökulman edelleen terävöittämiseksi Fortum perusti yhteispohjoismaisen asiakasasiamiehen toimen ja nimitti asiakasasiamiehet Ruotsiin ja Suomeen. Suomessa Fortum on ensimmäinen energiayhtiö, jolla on asiakasasiamies.

Vastuullista toimitusketjun hallintaa

Fortumin tavoitteena on kehittää yhtenäiset ja tehokkaat hankintaprosessit. Tarkoituksena on vähentää toimittajien kokonaismäärää ja parantaa ostotoiminnan kustannustehokkuutta ja laatua. Osana tätä kehitystyötä vuoden 2005 aikana otetaan käyttöön toimittajien auditointi.

Fortum kohtelee mahdollisia toimittajia ja urakoitsijoita avoimesti ja oikeudenmukaisesti kaikessa ostotoiminnassaan EU:n kilpailulakien mukaisesti. Vuonna 2004 yhtiö otti käyttöön eettiset ohjeet, jotka koskevat yhteistyötä toimittajien kanssa.

Aktiivinen yhteiskunnan jäsen

Oppiakseen toisten kokemuksista ja edistääkseen omia aloitteitaan Fortum osallistuu lukuisiin alan kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen työryhmiin. Fortum on

World Business Council for Sustainable Development ja RECS International (Renewable Energy Certificate System) -organisaatioiden jäsen sekä Maailmanpankin hiilirahaston osakas. Ruotsissa Fortum Värme osallistuu Business Leaders' Initiative on Climate Change -aloitteeseen.

Aktiivinen vuoropuhelu Fortumin toimipaikkojen naapuriyhteisöissä jatkuu esimerkiksi avoimien ovien päivien ja naapuritutkimusten muodossa.

Tukea tutkimukselle, opetukselle ja taiteelle

Fortumin säätiö jakoi kaikkiaan 396 000 euroa uusina apurahoina energia-alan tutkimus- ja kehitystyön tukemiseen. Fortum jatkoi vuoden aikana yhteistyötä useiden oppilaitosten ja koulutusorganisaatioiden kanssa.

Suomessa Fortum lahjoitti 300 000 (300 000) euroa erilaisiin hyväntekeväisyshankkeisiin, muun muassa lapsi- ja nuorisotyöhön, taiteeseen ja kulttuuriin sekä urheiluun ja huumeiden vastaiseen työhön. Vuodenvaihteessa Fortum lahjoitti 175 000 Punaiselle Ristille ja Pelastakaa Lapset -järjestöille Kaakkois-Aasian hyökyaallon uhrien auttamiseksi. Fortum oli Suomen WWF:n Itämeren suojelukampanjan, Operaatio Merenneidon, päätukija. Kolme suurinta yksittäistä sponsorointihanketta olivat World Cup of Hockey -turnaus, Neste-ralli sekä Folkoperan Tukholmassa.

Fortum mukana kestävän kehityksen indeksissä

Fortum viestii avoimesti ja aktiivisesti edistymisestään kestävän kehityksen tavoittelussa. Lisää tietoa löytyy Fortum ja yhteiskunta 2004 -raportista ja verkkosivuilta www.fortum.fi/ymparisto. Fortumin kestävän kehityksen toiminta sai tunnustusta, kun yhtiö pääsi toisena vuonna peräkkäin Dow Jonesin kestävän kehityksen maailmanlaajuisen indeksiin.

Parempia riskienhallinta-käytäntöjä

Fortum jatkoi riskienhallinnan käytäntöjensä parantamista kaikissa riskienhallinnan pääluokissa, joita ovat taloudelliset, strategiset, operatiiviset sekä tapahtumariskit.

Vuonna 2004 keskityttiin erityisesti riskienhallintaan. Muutamat viimeaikaiset tapahtumat ovat osoittaneet vankan riskienhallinnan tarpeellisuuden:

- lisääntynyt mielenkiinto hallinnointia ja johtamista koskeviin asioihin
- pohjoismaisten sähkömarkkinoiden jatkunut konsolidoituminen
- kasvihuonepäästöjä koskevat EU-direktiivit
- öljyn hintaan ja valuuttakursseihin vaikuttaneet Irakin levottomuudet ja USA:n heikko talous

Fortumin riskienhallintaan kuuluvat seuraavat asiat:

Tavoite

Fortumin riskienhallinnan pyrkimyksenä on tukea asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja välttää ei-toivottuja operatiivisia ja taloudellisia tapahtumia.

Politiikka

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin taloudellisia riskejä koskevan riskipolitiikan, jossa määritellään tavoitteet, periaatteet, prosessit ja vastuualueet. Politiikka sisältää ohjeet taloudellisten riskien määrittämiseen, kvantifiointiin, valvontaan ja raportointiin. Jokainen liiketoimintayksikkö tekee oman, konsernin riskipolitiikan kanssa yhtenevän taloudellisia riskejä koskevan ohjeistuksensa, ja toimittaa sen konsernin toimitusjohtajalle hyväksyttäväksi.

Strategisten ja operatiivisten riskien sekä tapahtumariskien hallintaa ohjaavat erilliset politiikat, menettelytavat ja ohjeet.

Organisaatio

Yleisperiaatteena on, että riskejä hallinnoidaan siellä missä niitä syntyy eli jokainen liiketoimintayksikkö vastaa oman toimintansa riskienhallinnasta. Poikkeuksena on Group Treasury, joka vastaa konsernin valuutta-, korko- ja jälleenerahoitusriskien hallinnasta sekä tietyistä operatiivisia riskejä koskevista vakuutuksista konserninlaajuisesti.

Taloudellisten riskien hallinta on osa konsernin talousjohtajan vastuulla olevan konsernin talousyksikön toimintaa. Liiketoimintayksiköiden riskienhallintatoimin-

not vastaavat kunkin yksikön riskien raportoinnista konsernin riskienhallintayksikölle, joka vastaa riskien konsolidoinnista ja analysoinnista konserninlaajuisesti. Konsernin talousjohtaja raportoi konsernin riskialtitudesta toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Prosessi

Fortum ohjaa konsernia liiketoimintayksiköiden kautta, joista jokaisella on omat, konsernin johdon määrittämät tavoitteensa. Yksiköt itse päättävät riskienhallintastrategiat, joilla näihin tavoitteisiin päästään. Tehokkaan ja yhtenevän taloudellisten riskien hallintaprosessin aikaansaamiseksi liiketoimintayksiköiden ja konsernitoimintojen on tehtävä yhteistyötä. Tämän prosessin tukena on talousjohtajan vetämä konsernin riskienhallintaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan riskienhallintaan liittyvistä asioista konsernin näkökulmasta.

Taloudelliset riskit

Taloudellisten riskien hallinta on keskeinen osa Fortumin liiketoimintaa, ja sitä parannettiin kuluneen vuoden aikana entisestään. Pääpaino on ollut markkinariskien mallintamisen yhtenäistämässä eri tuotteissa ja liiketoimintayksiköissä. Pääperiaatteena on riskien laajuuden mahdollisimman tarkka määrittäminen ja toteutuman seuranta suhteessa asetettuihin tuloksen ja/tai kassavirran riskilimitteihin. Näiden periaatteiden täyttämiseen käytetään konsernissa monia eri riskienhallintamenetelmiä, kuten Value-at-Risk ja Profit-at-Risk -analyyssejä. Lisäksi tehdään jatkuvasti testejä, joilla arvioidaan suurten hinnanmuutosten vaikutusta tulokseen.

Tulokseen vaikuttavista taloudellisista riskeistä merkittävimmät ovat:

- sähkön hinta- ja volyyimiriskit
- raakaöljyn hinta- ja jalostusmarginaaliriskit
- merikuljetusrahteihin liittyvät riskit
- likvideetti- ja jälleenerahoitusriskit
- valuutta- ja korkoriskit
- vastapuoliriskit

Sähkön hinta- ja volyymiriskit

Merkittävin sähkön hintaan ja volyymeihin lyhytkestoisesti vaikuttava tekijä on sää ja sen vaikutus Pohjoismaiden vesitilanteeseen.

Fortumissa sähköntuotannon riskejä hallitaan erillään sähkön asiakasmyynnistä. Sähköntuotannon kassavirran suojausinstrumentteja ovat hintariskien hallintaan tähtäävät sähköjohdannais- ja myyntisopimukset. Suojausten avulla pyritään vähentämään sähkön hintavaihteluiden vaikutusta tulokseen sekä takaamaan asetettujen tavoitteiden täyttyminen. Tavoitteiden saavuttamista koskevat strategiat määritellään useiksi vuosiksi kerrallaan, ja niitä arvioidaan jatkuvasti markkinahintojen, vesivarastojen tai muiden tilanteiden muuttuessa.

Sähkön hinnan ja volyymien mahdollisten muutosten vaikutuksia tulokseen seurataan jatkuvasti. Suojaustaso vuodelle 2005 oli 31.12.2004 noin 65 %. Mikäli tuotantomäärissä tai kustannusrakenteessa ei tapahdu muutoksia, sähkön markkinahinnan 1 euron suuruinen muutos megawattitunnilta vaikuttaisi Fortumin tulokseen ennen veroja noin 20 miljoonaa euroa vuonna 2005.

Fortum Markets huolehtii myyntitoimintansa hinta- ja lämpötilariskien hallinnasta harkitulla lopputuotteiden hinnoittelulla yhdistettynä aktiiviseen salkunhallintaan. Asiakasmyyntisopimusten tuomaan kassavirtaan kohdistuu epävarmuutta, sillä kulutusta ja hintatasoa ei aina voida ennustaa. Tavoitteena on suojata sopimukset niin tarkkaan kuin mahdollista siten, että tulosmarginaaliin kohdistuva epävarmuus on minimoitu.

Öljyn hinta- ja jalostusmarginaaliriskit

Tärkeimmät öljyn hintaan vaikuttavat tekijät ovat kysynnän ja tarjonnan tasapaino, varastojen määrät sekä talouskasvu. OPECin kyky kontrolloida raakaöljyn tuotantoa on tärkein öljymarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan tasapainoon vaikuttava tekijä. Myös sää vaikuttaa öljyn hintaan, sillä lämmitysöljyn kysyntä riippuu pitkälti säätilasta. Öljyn hintaan voivat myös vaikuttaa poliittiset jännitteet, erityisesti Lähi-idässä, missä suurin osa öljylähteistä sijaitsee. Vuonna 2004 öljymarkkinat olivat hyvin epävakaita ja ennätysmäisen korkeaan öljyn hintaan vaikutti esimerkiksi Irakin epävarma tilanne.

Raakaöljy- ja öljytuotevarastot käsittävät velvoitevarastot ja operatiiviset varastot. Öljyn markkinahinnan muutokset vaikuttavat varastojen arvoon. Velvoitevarastot kattavat noin 70–80 % kokonaisvarastoista. Vain kassavirtaa tuottavat operatiiviset varastot suojataan hintavaihteluilta. Yhden dollarin muutos suojaamattomien öljy- ja öljytuotevarastojen barrelihinnoissa vaikuttaisi Fortumin vuoden 2005 tulokseen ennen veroja noin 10 miljoonaa euroa.

Öljynjalostusliiketoiminnan tulos on altis jalostusmarginaalien muutoksille, joilla on vaikutusta kassavirtaan. Vuoden 2004 lopussa öljynjalostuspositio oli käytännössä suojaamaton, ja 0,1 dollarin muutos barreliin jalostustoiminnan kokonaismarginaalissa vaikuttaisi Fortumin vuoden 2005 tulokseen ennen veroja noin 10 miljoonaa euroa.

Merikuljetusrahteihin liittyvät riskit

Rahtimaksujen muutokset vaikuttavat varustamotoimintaan ja öljynjalostukseen. Rahdit voivat vaihdella paljonkin ja korkeat hinnat, erityisesti venäläisen raakaöljyn kuljetuksissa, ovat Fortumille eduksi. Baltian alueella rahtimarkkina on suhteellisen kehittymätön, minkä vuoksi rahtien suojaus on vaikeaa. Raakaöljyrahdeissa 10 Worldscale-pisteen muutos vaikuttaisi Fortumin vuoden 2005 tulokseen ennen veroja noin 10 miljoonaa euroa.

Likviditeetti- ja jälleerahoitusriskit

Rahoitus- ja likviditeettiasioista vastaa konsernitasolla keskitetysti Treasury-toiminto. Operatiiviset yhtiöt hoitavat lainoituksensa yleensä konsernilta saaduilla sisäisillä lainoilla ja ylimääräiset kassapositiot on keskitetty emoyhtiölle joko sisäisten konsernitiilijärjestelyjen tai talletusten avulla.

Fortum pyrkii toimimaan pienellä kassaposiitiolla ja käyttämään konsernin ylimääräiset kassavarat velanmaksuun. Varmistaakseen, että yhtiöllä on koko ajan käytettävissään rahoitusta, Fortum on tehnyt useita komittoituja valmiusluottosopimuksia keskeisten yhteistyöpankkiensa kanssa. Nämä luotot kattavat kaikki ennakoitujen rahoitustarpeet ja niiden tarkoituksena on varmistaa, että konsernilla on riittävästi varoja mahdollisten odottamattomien rahoitustarpeiden kattamiseen. Joulukuun lopussa 2004 käteistä ja jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita oli 146 miljoonaa euroa ja komittoitujen valmiusluottojen määrä 1 414 miljoonaa euroa, josta 1 362 miljoonaa euroa oli käyttämättä.

Jälleerahoitusriskien edelleen pienentämiseksi Fortum pyrkii pitämään rahoitusjärjestelyt monipuolisina velkojen maturiteetin, velkainstrumenttien ja maantieteellisten markkinoiden suhteen. Velkasalkun keskimääräinen duraatio oli 1,3 vuotta 31.12.2004. (Lisätietoja tilinpäätöksen liitetiedossa numero 25). Fortumilla on luottoluokitus sekä Standard & Poor'silta (BBB+, vakaat näkymät) että Moody'silta (Baa1, vakaat näkymät).

Valuutta- ja korkoriskit

Fortumilla on myös muita kuin euromääräisiä kassavirtoja ja sijoituksia ja siksi valuuttakurssien vaihtelut vaikuttavat yhtiön tulokseen. Suurimmat valuuttariskit kohdistuvat Yhdysvaltain dollariin sekä Norjan ja Ruotsin kruunuihin. dollariin liittyvä valuuttariski tulee pääasiassa öljynjalostus- ja varustamoliiketoiminnista, sillä dollari on öljytuotteiden ja rahtien kansainvälinen hinnoitteluva-

luutta. Norjan kruunuun liittyvä valuuttariski tulee sähkökaupasta, sillä osa pohjoismaisessa sähköpörssissä Nord Poolissa tehdyistä sopimuksista on Norjan kruunuissa. Ruotsin kruunuun liittyvä valuuttariski syntyy pääasiassa Ruotsissa sijaitsevasta omaisuudesta. Fortumin tavoitteena on valuuttakurssimuutosten aiheuttaman haitallisen vaihtelun minimointi konsernin kassavirrassa ja tuloksessa.

Fortumilla oli 31.12.2004 velkaa 5 042 miljoonaa euroa. Velkasalkku koostuu eripituisista luotoista ja joukkovelkakirjalainoista. Luottojen duraatioon voidaan vaikuttaa solmimalla korkosopimuksia. Strategioita optimaalisen velkarakenteen saavuttamiseksi arvioidaan ja muokataan jatkuvasti, jotta konsernin tavoitteet täyttyvät. Vuoden 2004 lopun velkasalkulla 1 %:n korkomuutos vaikuttaisi vuoden 2005 tulokseen ennen veroja 18 miljoonaa euroa.

Vastapuoliriskit

Vastapuoliin liittyviä luottoriskejä syntyy ulkoisia sopimuksia solmittaessa ja niitä syntyy kaikessa normaalissa liiketoiminnassa. Fortumin tavoitteena on minimoida vastapuoliin liittyvät riskit, mihin tähdätään hyödyntämällä netotussopimuksia, clearing-toimintaa sekä mahdollisuuksien mukaan vakuuksia ja takuita.

Erityisen tärkeitä ovat vastapuoliriskit, jotka syntyvät johdannaisopimusten myötä markkinariskien suojauksen yhteydessä. Näihin sopimuksiin liittyvät riskit vaihtelevat usein voimakkaasti, sillä markkinahinnat muuttuvat päivittäin. Suurin osa raaka-ainejohdannaisista hoidetaan pörssien kautta, kuten sähköjohdannaiset Nord Poolin kautta. Näiden lisäksi on kuitenkin joukko sopimuksia, jotka tehdään suoraan vastapuolien kanssa. Tämän vuoksi Fortumin on tärkeää joka tilanteessa hallita luottoriskipositionsa ja tuntea vastapuolet, joiden kanssa syntyy velvoitteita.

Vastapuoliin liittyvien riskien määrä määritetään Fortumille odotettavissa olevan vahingon mukaan, mikäli vastapuoli jättäisi velvoitteen täyttämättä. Limiitt konsernin luottoriskiasemalle määritellään konsernipoliitikassa, ja jaetaan siitä edelleen liiketoimintayksiköille. Ohjeistuksella varmistetaan, että tukku- ja vähittäiskauppa käydään vain riittävän luottohistorian omaavien asiakkaiden kanssa. Käteis- ja johdannaiskaupat on rajoitettu korkean luottoluokan yhtiöihin rahoitus- tai energiamarkkinoilla. Konsernin luotonvalvonta valvoo ja raportoi säännöllisesti määriteltyjen luottoriskiaseman limiittien puitteissa vastapuoliin liittyviä riskejä.

Strategiset ja operatiiviset riskit sekä tapahtumariskit

Laajamittainen energialiiketoiminta sisältää monenlaisia strategisia ja operatiivisia riskejä sekä tapahtumariskejä. Vuoden 2004 aikana ryhdyttiin systemaattisesti tunnistamaan ja arvioimaan tärkeimpiä strategisia ja operatiivisia riskejä sekä tapahtumariskejä. Tätä on edistetty itsearviointiryhmätöiden avulla, joita on toteutettu kaikissa konsernin liiketoimintayksiköissä.

Operatiivisia ja strategisia riskejä on vaikea kvantifioida. Niitä syntyy riittämättömien prosessien tai menettelyjen, järjestelmien ja mallien virheellisen käytön tai epäselvien johtamiskäytäntöjen takia. Fortumin tavoitteena on minimoida nämä riskit käyttämällä selkeästi dokumentoituja ja automatisoituja prosesseja sekä varmistamalla selkeä ero päätöksiä tekevien ja niitä valvovien toimintojen välillä. Laatu- ja ympäristöjärjestelmät ovat yksi keino saavuttaa tämä tavoite. Fortumilla on useita ISO 9001 ja ISO 14001 -sertifikaatteja.

Operatiivisten riskien vähentämiseksi Fortum on tehnyt maailmanlaajuisia vakuutus sopimuksia, jotka liittyvät omaisuusvahinkoihin ja liiketoiminnan keskeyttämiseen, vastuisiin, tavarankuljetuksiin ja liikematkustukseen. Vuonna 1988 perustettu vakuutusyhtiö Fortum Insurance Ltd on osallisena omaisuus- ja liiketoiminnan keskeyttämävakuutuksissa, jotka kattavat Fortumin kaikki teollisuuslaitokset jälleenhankintahintaperusteisesti. Vakuutuskustannusten kilpailukykyisyys on varmistettu vakuutusten keskittämällä sekä suoralla pääsyllä kansainvälisille vakuutusmarkkinoille.

Tapahtumariskit, kuten äkilliset ja odottamattomat ympäristövahingot kuuluvat konsernin maailmanlaajuisen vastuuvakuutuksen piiriin. Fortum on myös osallisena öljyvuojojen aiheuttamien vahinkojen kansainvälisessä korvausrahastossa (IOPC).

Strategisia ja operatiivisia riskejä sekä tapahtumariskejä, joille Fortum on altistunut:

- ydinvoimarismit
- tuotantolaitoksiin liittyvät riskit
- ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskit
- tietotekniikka- ja tietoturvariskit
- poliittiset ja lainsäädäntöriskit

Ydinvoimarismit

Fortum omistaa Loviisan ydinvoimalaitoksen ja vähemmistöosakkuudet yhdessä suomalaisessa ja kahdessa ruotsalaisessa yhtiössä, joilla on ydinvoimalaitoksia. Suomessa ja Ruotsissa ydinvoimaonnettomuuksiin liittyvä kolmannen osapuolen vastuuvollisuus on ydinvoimalaitoksen käytöstä vastaavalla taholla, ja se on katettava vakuutuksella. Fortumilla on Loviisan ydinvoimalaitoksen toiminnasta vastaavana noin 205 miljoonan euron lakisääteinen vakuutus ydinvoimaonnettomuudesta koitunutta vahinkoa kohden, mikä on ydinvastuulain mukaan Fortumin maksimivastuu. Vastaavanlaisia vakuutuksia on käytössä myös Fortumin vähemmistöosakkuusyhtiöissä.

Ydinturvallisuuden arviointi ja parantaminen Loviisan voimalaitoksella on jatkuva prosessi, jota toteutetaan Säteilyturvakeskuksen (STUK) valvomana.

Tuotantolaitoksiin liittyvät riskit

Voimalaitoksilla noudatetaan Fortumin käyttö- ja kunnossapito-ohjelmaa. Ohjelman tuloksena on saavutettu laitosten korkea käytettävyyssaste. Ohjelman olennaisina osina ovat laitosten kunnon seuranta

ja riskien vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet.

Monivuotinen ohjelma patoseurannan tehostamiseksi ja ylivirtauskapasiteetin varmistamiseksi äärimmäisissä tulatilanteissa jatkui vuonna 2004.

Sähkönsiirrossa myrskyt ja muut odottamattomat tapahtumat voivat aiheuttaa sähkökatkoja, jotka aiheuttavat korjauskustannuksia ja asiakkaille maksettavia korvauksia. Katkot ovat tyypillisesti lyhyitä, mutta pitkiä sähkökatkoja ei ole mahdollista estää kokonaan. Fortumilla on olemassa toimintatavat sähkökatkosten pituuden ja vaikutusten minimoimiseksi poikkeustilanteissa.

Jalostamoilla tehdään riskitarkasteluja operatiivisen toiminnan luotettavuuden varmistamiseksi ja investointihankkeiden suunnittelu sisältää laajoja riskianalyyssejä. Käyttöturvallisuuden varmistamiseksi ja ympäristöriskien ehkäisemiseksi laitoksilla on kattavat menettelytavat ja hälytysjärjestelmät. Häätötilanteiden varalta jalostamoilla on omat palokunnat.

Fortum käyttää ainoastaan kaksirunkoisia tai osittain kaksirunkoisia säiliöaluksia raakaöljyn ja öljytuotteiden kuljetusturvallisuuden varmistamiseksi ja riskien vähentämiseksi. Useimmilla aluksilla on myös Itämerellä ympärivuotiseen liikenneöimiseen tarvittava jääluokitus. Asiakkaiden tekemät säännölliset tarkastukset yhdessä Fortumin oman tarkastuskäytännön ja säiliöalusten tarkastusten kanssa edistävät merikuljetusten turvallisuutta. Lisäksi käynnissä oleva Fortumin säiliöaluskannan uudistamisohjelma alentaa aluskannan keski-ikää.

Öljyn vähittäismyynnissä huoltoasemien laitteistoissa käytetään parasta mahdollista tekniikkaa maaperän ja pohjavesien suojelemiseksi. Operatiivisten riskien ja turvallisuusriskien, kuten laitteistojen rikkoutumisen, polttoaineiden sekoittumisen, tulipalojen tai ilkvallan ehkäisemiseksi on käytössä kattavat ohjeistukset, koulutusohjelmat ja hälytysjärjestelmät.

Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskit

Ympäristö- ja turvallisuusriskejä arvioidaan jatkuvasti sisäisin ja ulkoisin auditoinein sekä riskikartoituksin, ja korjaavia ja ehkäiseviä toimia käynnistetään tarvittaessa. Kaikilla tärkeimmillä tuotanto- ja logistiikkatoiminnoilla on ISO 14001 -sertifiointi.

Vuonna 2004 Fortumissa korostettiin turvallisuuskulttuurin kehittämistä. Aiheesta järjestettiin koulutusta, ja tuloksia on nähtävissä turvallisuuden paranemisena.

Investointeihin liittyviä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä arvioidaan järjestelmällisesti. Ympäristöön, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät vastuut määritellään yritysostojen ja divestointien yhteydessä tehtävissä asiakirjoissa.

Ilmastonmuutos on energia-alan yritysten suurin ympäristöhaaste tulevaisuudessa. EU:n laajusten ja kansallisten ilmastostrategioiden kehittäminen merkitsee

tiukempaa kasvihuonekaasujen, kuten hiilidioksidin, kontrollointia. Hiilidioksidin päästökauppa on EU:n tärkein ohjausväline. Hiilidioksidin päästökaupan ensimmäinen vaihe käynnistyi EU-alueella vuoden 2005 alussa. Fortumissa päästökauppa kuuluu hyväksytyyn riskipolitiikan piiriin. Ilmastoriskien näkökulmasta Fortumin vahvuus on se, että yhtiön sähköntuotannosta noin 80 % on hiilidioksidivapaata. Lisätäkseen osaamistaan ja suojautuakseen ilmastoriskeiltä Fortum on osakkaana Maailmanpankin hiilirahastossa (PCF).

Tietotekniikka- ja tietoturvariskit

Konsernin yhteisten tietotekniikka- ja tietoturvariskien valvonta on keskitetty konsernin IT-yksikköön. Konsernipolitiikat määrittelevät ohjeet ja menettelytavat IT-riippuvaisien prosessien vioittumisesta tai tietoturvarikkomuksista johtuvien riskien ja vahinkojen minimoimiseksi. Päätavoite on minimoida IT-riskit ja lisätä luotettavuutta ja tietoturvallisuutta keskittämällä tietotekniikkainfrastruktuurin ja yleisesti käytössä olevien sovellusten hallinta.

Poliittiset ja lainsäädäntöriskit

Poliittisen ja lainsäädännöllisen ympäristön kehityksellä on merkittävä vaikutus energia-alaan ja sen toimintaehtoihin. Hallitakseen poliittisia ja lainsäädäntöriskejä ja osallistuakseen energia-alan toimintaehtojen määrittelyyn Fortum on aktiivisessa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa niiden toimielinten kanssa, jotka valmistelevat ja toimeenpanevat lakeja ja säädöksiä. Tähän kuuluu erityisesti läheinen yhteistyö keskeisten pohjoismaisten ja eurooppalaisten teollisuusjärjestöjen kanssa, kuten Energiateollisuus Suomessa, Svensk Energi Ruotsissa ja Eurelectric EU-tasolla. Öljypuolella Fortum tekee yhteistyötä Suomen Öljy- ja kaasualan keskusliiton kanssa sekä EU-tasolla öljynjalostajien EUROPIA-järjestön ja Euroopan polttoainekomponenttijärjestön EFOAn kanssa.

Fortumin liiketoiminta Venäjällä on melko vähäistä. Venäjän energia-alan meneillään olevilla rakennejärjestelyillä ja EU:n ja Venäjän välisellä poliittisella energiadialogilla saattaa kuitenkin olla vaikutusta pohjoismaisiin energiamarkkinoihin ja Fortumiin. Hallitakseen näihin liittyviä riskejä Fortum jatkuvasti seuraa ja arvioi tilanteen kehittymistä. Vuonna 2004 Fortum nimitti Venäjälle kaksi edustajaa kehittämään Fortumin sähkö- ja lämpötoimintaa sekä öljytoimituksista vastaavan aluepäällikön.

Hallinto ja johtaminen

Fortum noudattaa hyvää hallinnointitapaa edistääkseen toiminnan läpinäkyvyyttä koko organisaatiossa. Uuden yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiökokous nimitti hallituksen ensimmäistä kertaa.

Läpinäkyvää hallintoa kaikilla organisaatiotasolla

Fortumin pääkonttori sijaitsee Suomessa, missä yhtiö on listattu Helsingin Pörssiin.

Fortum julkaisee vuosittain Suomen lainsäädännön mukaiset vuosi- ja osavuositilinpäätökset suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kansainvälinen IFRS-kirjanpito-standardi otetaan käyttöön vuonna 2005.

Hallintoelimet

Fortum-konsernin hallinnosta ja toiminnasta vastaavat yhtiökokous, hallintoneuvosto, hallitus ja sen kaksi valiokuntaa sekä toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustuksella. Hallitus valvoo yhtiön tuloskehitystä, hallintoa ja organisaatiota osakkeenomistajien puolesta. Hallintoneuvosto, hallitus ja konsernin johtoryhmä ovat erillisiä hallintoelimiä, eikä yksittäinen henkilö voi olla jäsen kuin yhdessä näistä.

Operatiivisesta toiminnasta konsernitasolla vastaa toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustamana. Liiketoimintayksiköiden toiminnasta vastaavat yksiköiden johtajat johtoryhmänsä avustamina (ks. liiketoimintarakenne s. 4).

Fortumin organisaatiolle on luonteenomaista vallan ja vastuun jako ja delegointi liiketoimintayksiköille. Kullakin liiketoimintayksiköllä on oma henkilöstönsä ja muut resurssit.

Yhtiökokous

Osakkeenomistajat voivat harjoittaa oikeuttaan tehdä yhtiöön liittyviä päätöksiä asianmukaisesti koolle kutsutussa yhtiökokouksessa joko olemalla itse läsnä tai valtuutettujen edustajiensa välityksellä.

Yhtiöjärjestyksen mukaisesti kutsun yhtiökokoukseen toimittaa hallitus. Kutsu yhtiökokoukseen on toimitettava aikaisintaan kaksi kuukautta ja viimeistään seitsemäntoista päivää ennen yhtiökokousta julkaisemalla se kahdessa hallituksen määräämässä sanomalehdessä. Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa viimeistään kesäkuussa. Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä, kun hallitus katsoo siihen olevan aihetta tai milloin se lain mukaan muuten on pidettävä.

Yhtiökokoukseen saavat osallistua sellaiset yhtiön osakkeenomistajat, jotka on mainittu Suomen Arvo-paperikeskus Oy:n ylläpitämässä rekisterissä. Hallintarekisteröityjen osakkeiden omistajat voidaan liittää yhtiön osakkeenomistajien rekisteriin väliaikaisesti, jotta tällaisten osakkeiden omistajat saavat oikeuden osallistua yhtiökokoukseen.

Saadakseen osallistua yhtiökokoukseen osakkeenomistajan on ilmoittauduttava yhtiölle viimeistään kokouskutsussa mainittuna päivänä, joka voi olla aikaisintaan kymmenen päivää ennen kokousta.

Asia, jonka osakkeenomistaja haluaa käsiteltäväksi yhtiökokouksessa, on kirjallisesti esitettävä hallitukselle niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää yhtiökokouskutsuun.

Yhtiökokouksen tehtäviin kuuluvat mm. emoyhtiön ja konsernin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen, maksettavista osingoista päättäminen, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien lukumäärästä päättäminen, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten

Hallintoelin	Nimeävä elin	Avustava ja tukeva elin	Nimeävä elin
Yhtiökokous		Osakkeenomistajien nimitysvaliokunta	Yhtiökokous
Hallintoneuvosto	Yhtiökokous		
Hallitus	Yhtiökokous	Tarkastusvaliokunta Nimitys- ja palkkiovaliokunta	Hallitus Hallitus
Toimitusjohtaja	Hallitus	Konsernin johtoryhmä	Hallitus
Tilintarkastajat	Yhtiökokous		

sekä tilintarkastajien valitseminen sekä hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien palkkioista päättäminen.

Osinkoa maksetaan niille osakkeenomistajille, jotka täsmäytyspäivänä ovat Suomen Arvopaperikeskus Oy:n ylläpitämässä osakkeenomistajarekisterissä.

Uusi elin yhtiökokouksen avuksi

Yhtiökokous, joka pidettiin 25. maaliskuuta 2004, asetti osakkeenomistajien nimitysvaliokunnan valmistelemaan hallituksen jäseniä ja hallituspalkkioita koskevat ehdotukset seuraavalle yhtiökokoukselle. Nimitysvaliokuntaan valitaan kolmen suurimman osakkeenomistajan edustajat ja hallituksen puheenjohtaja asiantuntijajäsenenä. Osakkeenomistajia edustavien jäsenten nimittämisoikeus on niillä kolmella osakkeenomistajalla, joiden osuus yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä on suurin yhtiökokousta edeltävän joulukuun 1. päivänä.

Nimitysvaliokunnan koollekutsujana toimii hallituksen puheenjohtaja ja valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Nimitysvaliokunnan tulee antaa ehdotuksensa yhtiön hallitukselle viimeistään yhtiökokousta edeltävän helmikuun 1. päivänä.

Hallintoneuvosto

Hallintoneuvoston tehtävänä on huolehtia osakkeenomistajien sijoitusten turvaamisesta. Hallintoneuvoston tärkeimmät tehtävät ovat yhtiön hallinnon valvominen, lausunnon antaminen varsinaiselle yhtiökokoukselle tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen johdosta sekä sellaisten ehdotusten käsitteleminen, jotka koskevat yhtiön toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista tai organisaation olennaista muuttamista.

Hallintoneuvoston jäsenet, puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtiökokous yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi. Hallintoneuvoston jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 65 vuotta.

Hallintoneuvostoon kuuluu vähintään 10 ja enintään 20 jäsentä. Helmikuussa 2005 jäseniä oli 12. Hallintoneuvoston kokouksiin osallistuu myös neljä henkilöstöryhmien edustajaa, jotka eivät ole hallintoneuvoston jäseniä. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Vuonna 2004 hallintoneuvosto kokoontui 7 kertaa. Kokousten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 87.

Vuoden 2004 varsinaisessa yhtiökokouksessa hallintoneuvostoon valittiin yhden vuoden toimikaudeksi seuraavat henkilöt: kansanedustajat Timo Kalli (s. 1951), hallintoneuvoston puheenjohtaja, Klaus Hellberg (s. 1945), hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, Satu Hassi (s. 1951), Lasse Hautala (s. 1963), Rakel Hiltunen (s. 1940), Mikko Immonen (s. 1950), Kimmo Kiljunen (s. 1951), Jari Koskinen (s. 1960), Ben Zyskowitz (s. 1954); pääjohtaja Jorma Huuhtanen (s. 1945), teollisuusneuvos Kimmo Kalela (s. 1941) ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja Juha Mikkilä (s. 1959). Henkilöstöryhmien edustajat olivat Tapio Lamminen, Matti Neiglick, Timo Nyman ja Edvard Trebs.

Hallitus

Hallitus vastaa konsernin hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä lainsäädännön, yhtiöjärjestyksen sekä yhtiökokouksen ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden mukaisesti.

Hallituksen tehtävä on yhtiön strateginen kehittäminen ja sen liiketoiminnan valvonta ja ohjaaminen. Hallitus päättää konsernin keskeisistä toimintaperiaatteista, vahvistaa yhtiön vuosittaisen toimintasuunnitelman ja tilinpäätöksen sekä osavuositarkastukset, päättää merkittävistä investoinneista, vahvistaa yhtiön eettiset arvot ja toimintaperiaatteet sekä seuraa niiden toteutumista, nimittää yhtiön toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajat ja toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän palkkioistaan, vahvistaa konsernin johtoryhmän ja konsernin ylimmän organisaatio- ja toimintarakenteen sekä määrittelee yhtiön osinkopolitiikan.

Hallitukseen kuuluu viidestä seitsemään jäsentä, jotka yhtiökokous valitsee. Helmikuussa 2005 jäseniä oli seitsemän. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Hallituksen jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 65 vuotta.

Vuoden 2004 varsinaisessa yhtiökokouksessa valittiin hallitukseen seuraavat henkilöt: Peter Fagernäs (s. 1952), puheenjohtaja, Heikki Pentti (s. 1946), varapuheenjohtaja, Birgitta Johansson-Hedberg (s. 1947), Birgitta Kantola (s. 1948), Lasse Kurkilahti (s. 1948), Antti Lagerroos (s. 1945) ja Erkki Virtanen (s. 1950). Tarkempia tietoja hallituksen jäsenistä on sivulla 47.

Vuonna 2004 hallitus kokoontui 11 kertaa, joista kolme oli puhelinneuvottelua. Keskimääräinen läsnäolo prosentti hallituksen kokouksissa oli 96. Kertomusvuoden merkittävintä asia oli öljyliiketoiminnan eriyttäminen. Lisäksi yksi vuoden 2004 hallituksen kokouksista käsittelee seuraajasuunnittelua ja muita henkilöstöresursseihin liittyviä asioita.

Hallituksen jäsenet ovat riippumattomia eivätkä he ole palvelussuhteessa yhtiöön, lukuun ottamatta suurinta osakkeenomistajaa, Suomen valtiota, edustavaa Erkki Virtasta. Riippumattomalla tarkoitetaan sitä, että hallituksen jäsenillä ei ole materiaalista suhdetta Fortumiin hallituksen jäsenyyttä lukuun ottamatta tai että heillä ei ole sitoumuksia yhtiön merkittävään osakkeenomistajaan nähden (ks. sivu 47).

Toimitusjohtaja, talousjohtaja ja lakiasiaintohtaja osallistuvat hallituksen kokouksiin säännöllisesti. Muut johtoryhmän jäsenet osallistuvat kokouksiin tarvittaessa, tai hallituksen kutsusta.

Hallituksen puheenjohtaja valmistelee hallituksen kokouksissa käsiteltävät asiat yhdessä toimitusjohtajan kanssa.

Valiokunnat

Hallitus nimittää tarkastusvaliokunnan sekä nimitys- ja palkkiovaliokunnan, joissa kummassakin on kolme jäsentä. Jotta näiden valiokuntien kokoukset olisivat päätösvaltaisia, läsnä on oltava kaksi jäsentä. Valiokuntien jäsenet eivät ole palkkasuhteessa yhtiöön. Valiokuntien jäsenten toimikausi on yksi vuosi, joka umpeutuu valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen.

Tarkastusvaliokunta avustaa hallitusta sen valvonta-tehtävien hoitamisessa. Tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluvat talousraportoinnin, kirjanpidon ja sisäisen kontrollin ja talousriskien hallinnan valvonta sekä yhtiön ulkoisten tilintarkastajien itsenäisyyden ja heidän tuottamiensa palveluiden seuranta.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimi vuonna 2004 Birgitta Kantola ja jäseninä toimivat Birgitta Johansson-Hedberg ja Antti Lagerroos. Tarkastusvaliokunta kokoontui vuonna 2004 kolme kertaa. Tärkeimmät vuoden aikana käsitellyt asiat olivat IFRS-valmistelun seuranta, yrityksen riskienhallinta, tilintarkastajan valintaprosessi ja tilintarkastajien sekä sisäisten tarkastajien raportointi.

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on käsitellä, arvioida ja tehdä hallitukselle esityksiä konsernin ja sen johdon palkkausjärjestelmistä sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmistä ja valmistella osaltaan konsernin nimityskysymyksiä.

Vuonna 2004 nimitys- ja palkkiovaliokunnan puheenjohtajana toimi Peter Fagernäs ja jäseninä toimivat Lasse Kurkilahti ja Heikki Pentti. Nimitys- ja palkkiovaliokunta kokoontui kaksi kertaa. Tärkeimmät asiat olivat konsernin palkkapolitiikka, konsernin johtoryhmän palkkio- ja kannustinjärjestelmä sekä pitkän aikavälin kannustinohjelma.

Hallituksen jäsenten toiminnan arviointi

Hallituksen toimintaa kehittämään on vakiintunut vuotuinen itsearviointikäytäntö. Siinä arvioidaan työn tehokkuutta, hallituksen kokoa ja kokoonpanoa, kokousasialistan valmistelua ja keskustelun avoimuutta sekä hallituksen jäsenten kykyä itsenäiseen päätöksentekoon. Vuonna 2004 ensimmäinen ulkopuolisen asiantuntijan tekemä arviointiraportti valmistui syksyn aikana.

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa konsernin liiketoimintaa ja hallintoa Suomen osakeyhtiölain, muun lainsäädännön ja hallituksen ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtajan tukena konsernin johtamisessa on konsernin johtoryhmä.

Toimitusjohtajan työtä arvioidaan objektiivisilla kriteereillä, jotka perustuvat mm. yrityksen tulokseen ja toimitusjohtajan saavuttamiin tavoitteisiin, jotka nimitysvaliokunta on jo aiemmin hyväksynyt. Nimitysvaliokunta määrittelee arvion perusteella toimitusjohtajan palkkio-tason, jonka hallitus hyväksyy.

Mikäli Fortum irtisanoo toimitusjohtajan, tämä on oikeutettu saamaan 24 kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen.

Konsernin johtoryhmä

Konsernin johtoryhmään kuuluu kahdeksan jäsentä mukaan lukien toimitusjohtaja, jolle johtoryhmän jäsenet raportoivat. Konsernin lakiasiaintohtaja toimii johtoryhmän sihteerinä. Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti kuukausittain. Lisäksi pidetään strategiaa, liiketoimintasuunnittelua ja tulosta koskevia kokouksia. Johtoryhmän jäsenet ja heidän vastualueensa esittelevät sivuilla 48–49.

Konsernin johtoryhmän tehtävänä on mm. luoda strategiset ohjeistukset, tarkistaa vuotuiset liiketoimintasuunnitelmat, seurata tuloskehitystä, suunnitella ja seurata investointeja, valvoa fuusioita, yritysostoja ja divestointeja sekä tarkastella tärkeimpiä päivittäisiä toimintoja ja operatiivisia päätöksiä.

Palkitsemisperiaatteet

Palkitsemisperiaatteiden tavoitteena on tarjota kilpailukykyiset palkkiot konsernijohtajalle ja muulle johdolle. Palkkioita määritettäessä otetaan huomioon yrityksen tulos, markkinat, joilla konserni toimii sekä ulkoiset, itsenäisten tahojen toimittamat markkinatiedot, erityisesti vastaavissa yrityksissä vastaavissa tehtävissä toimivien henkilöiden palkkioita koskevat tiedot.

Kokonaispalkkio koostuu palkasta luontoisetuineen ja vuotuisesta henkilökohtaisesta tulospalkkiosta. Lisäksi käytössä on pitkäkestoisia etuja, kuten osakeoptioita ja uusi osakekannustinjärjestelmä. Palkitsemisperiaatteista päättää hallitus.

Vuosipalkkiojärjestelmä

Lyhyen ajan tavoitteiden saavuttamista tukeva vuosittaiseen suoritukseen perustuva palkitsemis- ja kannustinjärjestelmä on käytössä koko konsernissa. Jokainen fortumlainen kuuluu johonkin palkitsemisjärjestelmään. Ylimmän johdon suorituspalkkioiden määräytymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain nimitys- ja palkkiovaliokunnan esityksen pohjalta. Henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät palkitsemisperusteet sovitaan yhteisesti esimiehen kanssa käydyissä tulokeskusteluissa.

Toimitusjohtajalle ja konsernin johtoryhmälle maksetaan palkan ja luontoisetujen lisäksi suorituspalkkiota, jonka määrä riippuu konsernin taloudellisesta

tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Palkkiota maksetaan 25 % tulostavoitteen saavuttamisesta, kuitenkin enintään 50 % saajan vuosipalkasta. Liiketoimintayksiköiden johtajien palkkiot määräytyvät sekä liiketoimintayksikön että koko konsernin tuloksen perusteella.

Konsernin johtoryhmän suorituspalkkiot olivat 0,18 % konsernin maksamista palkoista ja palkkioista.

Pitkän aikavälin kannustinohjelmat

Johdon optiojärjestely (1999), henkilöstön optiolainajärjestely (1999) sekä avainhenkilöiden optio-ohjelmat (2001 ja 2002) ja osakekannustinjärjestelmä tukevat Fortumin pitkän aikavälin tavoitteiden täyttymistä. Vuonna 2003 käynnistetty osakekannustinjärjestelmä korvaa muut ylimmän johdon pitkän aikavälin kannustinohjelmat.

Lisätietoja kaikista pitkän aikavälin kannustinohjelmissa on tilinpäätöstietojen yhteydessä (ks. sivut 92–94).

Eläkejärjestelyt

Fortumin suomalaiset johtajat kuuluvat työntekijäin eläkelain piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla. Suomen työeläkejärjestelmässä ansioiksi luetaan peruspalkka, palkkiot ja muut verotettavat luontoisedut, mutta ei optioista saatuja tuloja.

Vuoden 2004 loppuun asti eläkejärjestelmä tarjosi mahdollisuuden varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 60-vuotiaana ja täyden eläketurvan 65-vuotiaana. Suomen eläkelainsäädäntö muuttui merkittävästi 1.1.2005. Esimerkiksi eläkkeelle voi nyt jäädä joustavasti 63–68 ikävuoden välillä ilman täyseläkerajoituksia.

Toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60 vuotta. Eläkkeen määrä on 66 % tai 60 % palkasta.

Eläkesäätiöt

Fortumilla on Suomessa kaksi eläkesäätiötä: Fortumin eläkesäätiö ja Imatran Voiman eläkesäätiö. Lisäeläkkeiden osalta säätiöt on suljettu vuosina 1994 ja 1991. ●

Fortumin henkilöstörahasto

Vain suomalaista henkilöstöä koskeva Fortumin henkilöstörahasto on toiminut vuodesta 2000 alkaen. Konsernin osakekannustinjärjestelmään kuuluvat henkilöt eivät voi olla rahaston jäseniä. Fortumin hallitus määrittelee vuosittain rahastoon maksettavan voittopalkkioerän määräytymisperusteet.

Konsernin rahastoon maksamat voittopalkkioerät jaetaan rahaston jäsenille tasasuuruusina euromääräisinä voitto-osuuksina jäsenten rahasto-osuosomistusten suhteessa. ●

Riskienhallinta

Fortumin riskienhallinnan päämääränä on tukea pyrkiä saavuttaa sovitut tavoitteet ja samalla välttää ei-toivottuja operatiivisia ja taloudellisia tapahtumia.

Hallitus hyväksyy konsernin taloudellisia riskejä koskevan riskipolitiikan, johon sisältyvät markkina-, vastapuoli- ja likviditeettirisikit. Markkinarisikit viittaavat hyödykkeiden hintojen, korkotason ja valuuttakurssien vaikutukseen, vastapuoliriskeihin sisältyvät luotto-, sijoitus- ja maksuriskit, ja likviditeettiriskeillä tarkoitetaan yhtiön rahoitusriskipositiota. Lisäksi riskipolitiikka ohjaa näiden taloudellisten riskien hallintaan liittyviä toiminnallisia ja juridisia riskejä.

Toimitusjohtaja hyväksyy sekä kaikkien liiketoimintayksikköjen talousriskipolitiikan että Group Treasuryn riskipolitiikan. Nämä politiikat ovat konsernin talousriskipolitiikan mukaisia ja sen ohjaamia. Ne sisältävät limiitit ja valtuudet kaikkia määriteltyjä riskejä varten sekä vastuut näiden riskien hallitsemiseksi liiketoimintayksiköissä. Liiketoimintayksikön johtaja on vastuussa siitä, että yksikön riskipolitiikkaa noudatetaan, ja hän myös raportoi riskiasemasta konsernin toimitus- ja talousjohtajille.

Konsernin talousjohtaja vastaa taloudellisten riskien hallintapolitiikasta. Siihen kuuluu riskien raportoinnissa käytettävien mallien ja konsernin vastapuolilimiittien hyväksyntä sekä talousriskien konsolidointi ja konsernin talousriskiaseman raportointi toimitusjohtajalle ja Fortumin hallitukselle.

Lisätietoja sivulla 36.

Sisäpiiriohjeet

Fortum noudattaa myös Helsingin Pörssin julkaisemia sisäpiiriohjeita. Fortumin omat sisäpiiriohjeet, joita päivitetään säännöllisesti, ovat kaikkien pysyvien sisäpiiriläisten saatavilla. Yhtiössä järjestetään sisäpiiriohjeiden perehdytystilaisuuksia uusille, pysyville sisäpiiriläisille.

Pysyviä sisäpiiriläisiä ovat hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat, konsernin yhtiöiden tilintarkastuksesta vastaavat tilintarkastustoimistojen työntekijät, konsernin johtoryhmän jäsenet, yksittäiset nimetyt ylimmän johtotason henkilöt, edellä mainittujen henkilöiden sihteerit sekä muut sellaiset henkilöt, jotka tehtävissään säännöllisesti saavat yhtiön arvopapereiden arvoon olennaisesti vaikuttavia tietoja.

Fortum ylläpitää sisäpiirirekisteriä Suomen Arvopaperikeskus Oy:n SIRE-järjestelmässä. Lista on julkisesti nähtävillä, ja sitä ylläpidetään Fortumin Internet-sivuilla. ●

Pysyvien sisäpiiriläisten tulee ajoittaa kaupankäynti yhtiön liikkeelle laskemilla arvopapereilla siten, ettei kaupankäynti heikennä arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnettua luottamusta. On suositeltavaa, että pysyvien sisäpiiriläisten tekemät kaupat yhtiön liikkeelle laskemilla arvopapereilla ovat pitkäaikaisia sijoituksia. Pysyvät sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön liikkeelle laskemilla arvopapereilla yhtiön osavuosikatsauksen ja tilinpäätöstietojen julkaisemista edeltävinä 21 päivänä.

Yhtiö valvoo sisäpiirisääntöjen noudattamista tarkastuttamalla ilmoitetut tiedot vuosittain sisäpiiriläisillä. Lisäksi yhtiö tarkastaa vähintään kerran vuodessa

pysyvien sisäpiiriläisten suorittaman kaupankäynnin Suomen Arvopaperikeskus Oy:n rekisteritietojen perusteella.

Yhtiö voi tapauskohtaisesti valvoa pysyvien sisäpiiriläisten arvopaperikauppaa tarkemminkin, esimerkiksi silloin, kun pysyvä sisäpiiriläinen käy kauppaa suurilla arvopaperimäärillä tai käy kauppaa jatkuvasti.

Sisäpiirikauppojen koordinointi ja valvonta ovat Fortumin lakiasianjohtajan vastuualuetta. Kunkin toiminnon tai yksikön johtaja vastaa oman organisaationsa sisäpiirikauppojen valvonnasta.

Sisäinen ja ulkoinen tarkastus

Konsernin sisäinen tarkastus arvioi eri liiketoimintojen ja prosessien tehokkuutta ja suorituskykyä, riskienhallinnan riittävyyttä, taloudellisen ja operatiivisen raportoinnin täsmällisyyttä ja oikeellisuutta sekä lakien, asetusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista. Työn perustana ovat kansainväliset sisäisen tarkastuksen ammattistandardit ja eettiset säännöt, jotka on julkaissut The Institute of Internal Auditors.

Konsernin sisäinen tarkastus on riippumaton Fortumin liiketoimintayksiköistä ja muista yksiköistä. Se raportoi hallituksen tarkastusvaliokunnalle sekä talousjohtajalle.

Konsernin sisäisen tarkastuksen toimenkuva, valtuudet ja vastuu on virallisesti määritelty toimintaohjeessa. Sen ja vuosisuunnitelman hyväksyy tarkastusvaliokunta.

Yhtiöllä on vähintään yksi ja enintään kolme vakinaista tilintarkastajaa sekä enintään yksi varatilintarkastaja, joiden kaikkien tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia tai tilintarkastusyhteisöjä.

Tilintarkastajien toimikausi päättyy valintaa seuraavaan ensimmäiseen varsinaiseen yhtiökokoukseen. Tilintarkastajaksi ei voi valita henkilöä, joka on täyttänyt 65 vuotta.

Fortumin riippumattomaksi tilintarkastajaksi valittiin 25.3.2004 alkaen PricewaterhouseCoopers Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimi KHT Juha Tuomala.

Riippumattomien tilintarkastajien laskuttamat tai laskutettavaksi odotetut palkkiot Fortumin vuoden 2004 tilinpäätöksen tilintarkastuksesta ja muista palveluista on 31.12.2004 asti laskutettu seuraavasti:

1 000 euroa

Lakisääteinen tilintarkastus	1 346
IFRS-neuvonta	713
Veroneuvonta	426
Muut	546
Yhteensä	3 031

Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot

Kullekin hallintoneuvoston jäsenelle maksetaan kiinteä vuosipalkkio ja kokouspalkkio. Henkilöstöryhmien edustajat saavat vain kokouspalkkion. Kaikki jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin kuittia vastaan.

Yhtiökokous vahvisti seuraavat palkkiot hallintoneuvoston jäsenille 25.3.2004:

Puheenjohtaja	1 000 euroa/kk
Varapuheenjohtaja	600 euroa/kk
Jäsenet, lukuun ottamatta henkilöstöryhmien edustajia	500 euroa/kk
Kokouspalkkio	200 euroa/kokous

Hallituksen jäsenten palkkiot

Kullekin hallituksen jäsenelle maksetaan kiinteä vuosipalkkio. Yhtiökokous vahvisti seuraavat palkkiot hallituksen jäsenille 25.3.2004:

Puheenjohtaja	49 500 euroa/vuosi
Varapuheenjohtaja	38 500 euroa/vuosi
Jäsenet	27 500 euroa/vuosi
Kokouspalkkio	500 euroa/kokous

Lisäksi valiokunnan kokouksista maksetaan 500 euron kokouspalkkio. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin.

Sellaisille hallituksen jäsenille, jotka eivät ole palkkasuhteessa yhtiöön, ei tarjota optiojärjestelyjä, optiolainoja eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinohjelmiin. Yhtiöllä ei ole eläkejärjestelmää, joka koskisi sellaisia hallituksen jäseniä, jotka eivät ole palkkasuhteessa yhtiöön.

Fortumin hallintoneuvostolle ja hallitukselle maksamat kokonaispalkkiot

euroa	Yhteensä 2004	Yhteensä 2003
Hallintoneuvoston puheenjohtaja	10 200	4 400 ^{*)}
Hallintoneuvoston varapuheenjohtaja	8 600	8 200
Hallintoneuvoston jäsenet	66 900	67 300
Hallituksen puheenjohtaja	56 100	^{**)}
Hallituksen varapuheenjohtaja	44 200	36 004
Muut hallituksen jäsenet	156 525	129 417

*) neljä kuukautta

**) hallituksen kokopäivätoiminen puheenjohtaja

Hallintoneuvoston ja hallituksen omistamat osakkeet
31.12.2004

	Osakkeet
Hallintoneuvoston jäsenet	
Kalela, Kimmo	3 200
Mikkilä, Juha	831
Hallituksen jäsenet	
Fagernäs, Peter	591
Pentti, Heikki	546

Fortumin toimitusjohtajalle ja konsernin johtoryhmälle maksamat palkkiot

euroa	Palkat ja luontois- edut 2004	Palkat ja luontois- edut 2003	Suoritus- palkkiot 2004	Suoritus- palkkiot 2003	Yhteensä 2004	Yhteensä 2003
Toimitusjohtaja	732 312	673 728	336 864	179 130	1 069 176	852 858
Muut konsernin johtoryhmän jäsenet	1 521 137	1 514 773	561 031	303 660	2 082 169	1 818 433

Konsernin johtoryhmän osakeomistukset ja optiot

	Osakkeet 31.12.2004	1999 Myönnetty	1999 Jäljellä 31.12.2004	2001 A+B Myönnetty ja jäljellä 31.12.2004	2002A Myönnetty	2002A Jäljellä 31.12.2004	2002B Myönnetty ja jäljellä 31.12.2004
Mikael Lilius	150 050	350	-	400 000	340 000	-	340 000
Mikael Frisk	-	175	-	200 000	150 000	37 500	150 000
Timo Karttinen	18 870	75	-	125 000	90 000	-	120 000
Tapio Kuula	20 050	250	-	200 000	200 000	-	200 000
Juha Laaksonen	20 000	125	-	200 000	250 000	-	175 000
Christian Lundberg	20 000	-	-	-	150 000	-	175 000
Risto Rinne	550	175	-	125 000	90 000	-	90 000
Carola Teir-Lehtinen	16 970	175	-	200 000	150 000	-	150 000

Hallitus

31.12.2004

Peter Fagnäs

oikeustieteen kandidaatti, s. 1952, hallituksen puheenjohtaja. Oy Hermitage Ab:n hallituksen puheenjohtaja ja Hermitage & Co. Oy:n toimitusjohtaja. Pohjola Yhtymä Oyj:n hallituksen puheenjohtaja vuosina 2001–2003. Finnlines Oyj:n hallituksen jäsen. Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2004.

Birgitta Johansson-Hedberg

BA, psykologian kandidaatti, s. 1947. Lantmännenin toimitusjohtaja. Hän on toiminut Föreningsparbankenin toimitusjohtajana ja hollantilaisen pörssiyrityksen Wolters Kluwerin Skandinavian johtajana. Skandian, Sveaskogin ja Oriflamen hallitusten jäsen ja Uumajan yliopiston hallituksen puheenjohtaja. Hän on lisäksi Aktiemarknadsnämndin jäsen. Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2004.

Antti Lagerroos

oikeustieteen lisensiaatti, s. 1945. Finnlines Oyj:n toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen. Wärtsilä Oyj:n hallituksen puheenjohtaja ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hallintoneuvoston jäsen. Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2002.

Erkki Virtanen

valtiotieteiden kandidaatti, s. 1950. Kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö, Sitran hallituksen varapuheenjohtaja. Fortumin hallituksen ei-riippumaton jäsen vuodesta 1999.

Heikki Pentti

diplomiekonomi, MBA, s. 1946, hallituksen varapuheenjohtaja. Lemminkäinen Oyj:n hallituksen puheenjohtaja ja Myllykoski Oyj:n hallituksen jäsen. Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 1998.

Lasse Kurkilahti

diplomiekonomi, s. 1948. Kemira Oyj:n toimitusjohtaja. Elqotec Network Oyj:n toimitusjohtaja vuosina 2002–2004, Raisio Yhtymän pääjohtaja vuosina 2000–2001 ja Nokian Renkaat Oyj:n toimitusjohtaja vuosina 1988–2000. Fintran ja Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitusten jäsen. Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2002.

Birgitta Kantola

varatuomari, s. 1948. Nordic Investment Bankin johtaja vuosina 1991–1995 ja International Finance Corporation, Washington D.C., talousjohtaja vuosina 1995–2000. Vasakronan AB:n, Akademiska Hus AB:n, Nordea Bank AB:n ja Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman hallitusten jäsen. Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2001.

Konsernin johto

Konsernin johtoryhmä 31.12.2004

Juha Laaksonen

ekonomi, s. 1952, talousjohtaja.
Konsernin palveluksessa
vuodesta 1979.
Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet:
Teollisuuden Voima Oy

Mikael Lilius

diplomiekonomi, s. 1949, toimitusjohtaja.
Konsernin palveluksessa vuodesta 2000.
Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet: Ahlstrom
Oyj, Hafslund ASA, Huhtamäki Oyj, OAO
Lenenergo, OMX AB, Sirona Dental
Systems Beteiligungs - und verwaltungs
GmbH

Christian Lundberg

s. 1956, johtaja, Fortum Markets
Konsernin palveluksessa vuodesta 2003.
Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet: –

Mikael Frisk

kauppatieteiden maisteri, s. 1961,
henkilöstöjohtaja.
Konsernin palveluksessa vuodesta 2001.
Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet: –

Risto Rinne

diplomi-insinööri, s. 1949,
sektori johtaja, Öljy
Konsernin palveluksessa
vuodesta 1975.
Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet: –

Timo Karttinen

diplomi-insinööri, s. 1965, kehitysjohtaja.
Konsernin palveluksessa vuodesta 1991.
Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet:
Fingrid Oyj

Tapio Kuula

diplomi-insinööri, taloustieteiden maisteri, s. 1957, sektorijohtaja, Sähkö ja lämpö Konsernin palveluksessa vuodesta 1996. Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet: Fingrid Oyj, Kemijoki Oy, OAO Lenenergo, Teollisuuden Voima Oy

Carola Teir-Lehtinen

filosofian maisteri, s. 1952, viestintäjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 1986. Ulkopuoliset hallitusjäsenyydet: Aktia Säästöpankki Oyj, Stockmann Oyj

Hallituksen ja konsernin johtoryhmän sihteeri

Harri Pynnä

varatuomari, s. 1956, lakiasiaintohtaja

Muu johto 31.12.2004

Sähkö- ja lämpösektori

Tapio Kuula Sektorijohtaja

Håkan Grefberg	Distribution
Pekka Päättiläinen	Generation
Risto Riekkö	Heat
Per Langer	Portfolio Management and Trading
Kim Kronstedt	Service
Åke Pettersson	Värme

Öljysektori

Risto Rinne Sektorijohtaja

Kimmo Rahkamo	Components
Jarmo Honkamaa	Oil Refining
Matti Peitso	Oil Retail
Risto Näsi	Shipping

Muu

Christian Lundberg

Johtaja, Markets

Esikunta

Mikael Frisk
Timo Karttinen
Harri Pynnä
Juha Laaksonen
Carola Teir-Lehtinen
Arja Koski

Henkilöstö
Kehitys
Lakiasiat
Talous
Viestintä
Ympäristö, terveys ja turvallisuus

Lisätietoja vastualueista ja raportointisuhteista www.fortum.fi/ Fortum yrityksenä/Konserni.

Tilinpäätös

Hallituksen toimintakertomus	51
IFRS	58
Konsernin tuloslaskelma	62
Konsernin tase	63
Konsernin kassavirtalaskelma	64
Tilinpäätöksen liitetiedot	65
Konsernin osakkeet ja osuudet	80
Konsernin taloudelliset tunnusluvut 2000–2004	84
Tunnuslukujen laskentakaavat	86
Emoyhtiön tilinpäätöstiedot	87
Osakkeet ja osakkeenomistajat	91
Ehdotus voittovarojen käytöksi	95
Tilintarkastuskertomus	95
Hallintoneuvoston lausunto	96

Hallituksen toimintakertomus

Vuosi 2004 oli Fortumille erittäin vahva. Yhtiön taloudellinen tulos parani entisestään, sekä liiketoiminnan tulos että kassavirta vahvistuivat merkittävästi. Tärkeimmät taloudelliset tavoitteet, sijoitetun pääoman tuotto 12 % ja oman pääoman tuotto 12 %, ylittyivät selvästi. Tase jatkoi vahvistumistaan. Nettovelka väheni 730 miljoonaa euroa vuoden 2003 lopusta ja velkaantumisaste oli 64 % vuoden lopussa.

Marketsia ja Öljyn vähittäismyyntiä lukuun ottamatta kaikkien segmenttien liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli korkeampi kuin vuonna 2003. Suhteellisesti eniten parani Öljynjalostus-segmentin liikevoitto korkeiden jalostusmarginaalien ja jalostamoiden hyvän käyttöasteen myötä.

Myös Sähköntuotanto ja Lämpö tekivät huomattavasti aikaisempaa parempaa tulosta. Se johtui toiminnan tehokkuudesta, joustavasta tuotantorakenteesta, onnistuneista suojauksista, voimalaitosten hyvästä käytettävyydestä ja parantuneesta kustannusrakenteesta.

Merkittävien markkinatekijöiden kehitys oli vaihtelevaa. Sähkön keskimääräinen spot-hinta Nord Poolissa oli 28,9 euroa megawattitunnilta (MWh), 21 % viime vuotta alempi.

Öljyn kansainvälinen viitejalostusmarginaali (Brent Complex) pysyi vahvana ja oli 67 % korkeampi kuin edellisvuonna, mikä paransi Öljynjalostuksen tulosta. Vuoden 2004 marginaali oli keskimäärin 4,5 (2,7) dollaria barreilta. Vuonna 2004 Fortumin lisämarginaali kansainväliseen Brent Complex vertailumarginaaliin nähden oli selvästi korkeampi kuin viime vuosien keskiarvo, joka on noin 2 dollaria barreilta.

Vuonna 2004 Brent-raakaöljyn keskimääräinen hinta oli 38,2 (28,8) dollaria barreilta. Raakaöljyn hinnannousu myötä varastovoitot olivat 74 (13) miljoonaa euroa, huolimatta viimeisen neljänneksen 16 miljoonan euron varastotappiosta.

Liiketoiminnan kassavirta kasvoi 1 748 (1 577) miljoonaa euroon. Kassavirran lisääntyminen ei kuitenkaan täysin vastannut liikevoiton kasvua. Tämä johtui pääasiassa käyttöpääoman sekä maksettujen rahoituskulujen ja verojen kasvusta. Käyttöpääoman lisääntymiseen vaikuttivat lähinnä korkeammat öljynhinnat.

Fortum julkisti suunnitelman öljyliiketoimintojen eriyttämiseksi huhtikuussa 2005 osingonjaon ja osakemyynnin kautta ja vahvisti asemiaan venäläisessä sähköyhtiössä OAO Lenenergossa.

Liikevaihto ja tulos

Konsernin liikevaihto oli 11 665 (11 392) miljoonaa euroa. Öljytuotteiden korkeammilla hinnoilla oli myönteinen vaikutus liikevaihtoon, kun taas konsernin luopuminen kaasutradingista, viime vuodesta hieman alentuneet sähköhinnat ja heikentynyt Yhdysvaltain dollari pienensivät liikevaihtoa.

Liikevaihto segmenteittäin

milj. euroa	2004	2003
Sähköntuotanto	2 088	2 681
Lämpö	1 021	964
Sähkönsiirto	707	688
Markets	1 387	1 634
Öljynjalostus	6 306	5 693
Öljyn vähittäismyynti	2 374	2 203
Shipping ja muu öljy	339	308
Muut toiminnot	96	93
Sisäinen laskutus	-2 653	-2 872
Yhteensä	11 665	11 392

Konsernin liikevoitto oli 1 914 (1 420) miljoonaa euroa. Liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli 1 790 (1 360) miljoonaa euroa, 430 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2003. Kertaluonteisia eriä oli yhteensä 124 (60) miljoonaa euroa, jotka koostuivat lähinnä raakaöljyn kohonneista hinnoista aiheutuneista varastovoitoista ja 29 miljoonan euron kertakorvauksesta, joka saatiin uuden suomalaisen ydinvoimalaitosyksikön muilta osapuolilta.

Sähkönmyynnin kokonaismäärä oli hieman edellisvuotta korkeampi. Sähköntuotannon tulos parani huomattavasti alentuneista sähkön markkinahinnoista huolimatta. Tämä oli lähinnä onnistuneiden suojausten, joustavan tuotantorakenteen ja sisäisten tehostamistoimien ansiota.

Lämmönmyynnin kokonaismäärä oli viime vuoden tasolla. Lämpö-segmentin tulos parani Fortum Värmen tulosparannuksen ansiosta, mikä johtui pääasiassa sisäisestä toiminnan tehostamisesta, paremmasta polttoainevalikoimasta ja voimalaitosten hyvästä käytettävyydestä.

Sähkönsiirron tulos oli hieman edellisvuotta parempi sisäisten tehostamistoimien ansiosta. Joulukuun myrskyt aiheuttivat Suomessa noin 3 miljoonan euron kustannukset, jotka jakautuivat tasan asiakkaille annettaviin korvauksiin ja korjaustöiden kustannuksiin.

Marketsin tulos heikkeni viime vuodesta. Syynä olivat ennen kaikkea tiukentunut kilpailu pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla sekä asiakaspalvelun parantamiseen liittyneet kustannukset. Myöskään Marketsin Norjan toimintojen tulos ei ollut tyydyttävä.

Öljynjalostusmarginaalit, sekä kansainvälinen Brent Complex että Fortumin oma lisämarginaali, olivat selvästi viime vuotta korkeampia, mikä vaikutti erittäin myönteisesti Öljynjalostuksen tulokseen. Muita tulokseen vaikuttaneita myönteisiä tekijöitä olivat jalostamoiden korkea käyttöaste ja raakaöljyn hinnannousu, josta aiheutui huomattava 74 (13) miljoonan euron varastovoitto vuonna 2004.

Öljyn vähittäismyynnin tulos oli parempi kuin 2003, mutta jatkuvien toimintojen liikevoitto oli 11 miljoonaa euroa

edellisvuotta pienempi. Liikennepolttoaineiden myynti kasvoi hieman, mutta vastaavat marginaalit laskivat jonkin verran.

Shipping ja muu öljy -segmentti hyötyi korkeista rahdeista, sekä raakaöljy- että tuotekuljetuksissa. Heikentynyt Yhdysvaltain dollari vaikutti kuitenkin negatiivisesti tulokseen. SeverTEKillä oli myönteinen tulosvaikutus.

Liikevoitto segmentteittäin

milj. euroa	2004	2003
Sähköntuotanto	725	603
Lämpö	226	173
Sähkönsiirto	258	247
Markets	26	35
Öljynjalostus	573	281
Öljyn vähittäismyynti	48	44
Shipping ja muu öljy	107	79
Muut toiminnot	-49	-42
Yhteensä	1 914	1 420

Voitto ennen veroja oli 1 655 (1 184) miljoonaa euroa.

Konsernin nettoraahoituskulut olivat 259 (236) miljoonaa euroa. Summaan sisältyvät korkokulut velasta, jolla rahoitettiin Fortum Capital Ltd:n liikkeelle laskemien etuoikeutettujen osakkeiden takaisinmaksu, sekä 1992 Yhdysvalloissa liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjalainojen ennakaiseen takaisinmaksuun liittyvä vaikutus.

Vähemmistöosuus oli 31 (90) miljoonaa euroa. Lasku johtuu pääasiassa vähemmistöosuuteen sisällytettyjen Fortum Capitalin etuoikeutettujen osakkeiden takaisinmaksusta. Vuoden 2004 vähemmistöosuus liittyy pääasiassa Fortum Värme Holdingiin, josta Tukholman kaupungilla on 50 %:n taloudellinen omistusosuus.

Kauden verot olivat 397 (325) miljoonaa euroa. Tuloslaskelman mukainen veroprosentti oli 24,0 (27,4) %. Kauden veroihin sisältyi 41 miljoonan euron laskennallisen verovelan vähennys, joka johtuu Suomen yritysveroasteen muuttumisesta 29 prosentista 26 prosenttiin vuoden 2005 alusta. Ilman mainittua vähennystä veroprosentti olisi ollut 26,5 %.

Kauden tulos oli 1 227 (769) miljoonaa euroa ja osakekohtainen tulos 1,44 (0,91) euroa. Sijoitetun pääoman tuotto oli 15,6 (11,4) % ja oman pääoman tuotto 17,6 (12,3) %.

Raportointirakenne

Parantaakseen taloudellisen raportointinsa läpinäkyvyyttä Fortum otti vuonna 2004 käyttöön uuden raportointirakenteen. Raportointisegmenttien määrää lisättiin neljästä seitsemään. Uudet segmentit ja niihin kuuluvat liiketoimintayksiköt (suluisissa) ovat: Sähköntuotanto (Generation, Portfolio Management and Trading, Service); Lämpö (Heat, Värme); Sähkönsiirto (Distribution); Markets (Markets); Öljynjalostus (Oil Refining, Components); Öljyn vähittäismyynti (Oil Retail); Shipping ja muu öljy (Shipping, muu öljy, mukaan lukien SeverTEK). Näiden lisäksi segmentti Muut sisältää mm. konsernin hallinnon ja yhteiset palvelutoiminnot.

Sähkö- ja lämpösegmentit

Fortumin sähkö- ja lämpöliiketoiminnot on jaettu neljään raportointisegmenttiin. **Sähköntuotanto**-segmentti tuottaa

sähköä Fortumin kokonaan ja osittain omistamissa voimalaitoksissa ja **Lämpö**-segmentti yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissa. Sähköntuotanto myy tuottamansa sähkön markkinoille Nord Pool -sähköpörssin kautta ja ostaa sähköä sieltä. **Markets**-segmentti ostaa sähköä Nord Poolin kautta ja myy sitä kotitalous- ja yritysasiakkaille sekä muille sähkön vähittäismyyjille. Lämpö-segmentti myy tuottamansa höyryn ja kaukolämmön pääasiassa teollisuudelle, kunnille ja kiinteistöyhtiöille ja sähkön suoraan loppuasiakkaille ja Nord Pooliin. Fortumin sähkön jakelu- ja alueverkko-siirto raportoidaan **Distribution**-segmentissä.

Markkinatilanne

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaat kuluttivat 386 (379) terawattituntia (TWh) sähköä vuonna 2004. Se on 2 % enemmän kuin vuonna 2003, jolloin kulutus oli vähäisempää vuoden alussa vallinneiden korkeiden sähkönhintojen vuoksi.

Sähkön spot-hinta Nord Poolissa pysyi varsin vakaana vuoden 2004 aikana ja oli keskimäärin 28,9 (36,7) euroa megawattitunnilta eli noin 21 % viime vuotta vähemmän. Fortumin myymän sähkön hinta aleni vastaavasti 4 %.

Vuoden alussa pohjoismaisissa vesivarastoissa oli huomattava vaje. Myös virtaamat olivat pieniä. Syksyn aikana rankat sateet palauttivat vesivarastot normaalitasoille kahden vuoden vesivajeen jälkeen. Vuoden 2004 lopussa pohjoismaiset vesivarastot olivat hieman keskiarvon yläpuolella ja 16 TWh vuoden 2003 vastaavaa tasoa korkeammat.

Sähkön- ja lämmöntuotannon kokonaisluvut

Fortumin sähköntuotanto oli yhteensä 55,5 (53,2) TWh, josta 54,4 (51,2) TWh Pohjoismaissa eli noin 14 (14) % alueen kokonaiskulutuksesta.

Vuoden lopussa Fortumin sähköntuotantokapasiteetti Pohjoismaissa oli 11 220 (11 186) MW ja koko kapasiteetti 11 373 (11 329) MW.

Sähkön- ja lämmönmyynnin kokonaisluvut

Fortumin koko sähkönmyynti oli 62,3 (61,0) TWh. Myynti Pohjoismaissa oli 60,7 (58,6) TWh, noin 16 (15) % pohjoismaisesta sähkönkulutuksesta vuonna 2004.

Lämmönmyynti Pohjoismaissa oli 20,2 (19,9) TWh ja muissa maissa 3,6 (3,8) TWh.

Sähköntuotanto

Segmentin sähköntuotanto oli 50,9 (48,8) TWh. Vuoden lopussa segmentin sähköntuotantokapasiteetti oli 10 030 (9 993) MW, josta 9 890 (9 863) MW oli Pohjoismaissa ja 140 (130) MW muissa maissa.

Segmentti sai tammikuussa ISO 14001 -sertifikaatin pohjoismaiselle sähköntuotannolle.

Fortum osti lisäosakkeita venäläisestä OAO Lenenergosta, ja Fortumin osuus yhtiöstä on nyt 30,7 % osakepääomasta ja 29,6 % äänistä.

Fortum Service teki useita uusia sopimuksia, joihin kuuluu mm. 12-vuotinen jätteenpolttolaitoksen käyttö- ja kunnossapitosopimus Ilosa-Britanniassa. Service sai myös ISO 9001 ja ISO 14001 -sertifikaatit Suomen ja Ruotsin toiminnoilleen.

Lämpö

Segmentin lämmönmyynti oli 21,8 (21,1) TWh.

Sähköntuotanto yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissa (CHP) oli 4,6 (4,4) TWh koko vuonna.

Ruotsin Nynäshamnissa otettiin syyskuussa käyttöön yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotantolaitos, joka käyttää biopolttoainetta prosessihöyryn, kaukolämmön ja sähkön tuottamiseen.

Ruotsissa Högdalenin yhdistetyn sähkö- ja lämpölaitoksen uuden jätteenpolttokattilan koekäyttö alkoi.

Joulukuussa Fortum osti 85 % osuuden puolalaisesta Czeszochowan kaupungissa sijaitsevasta PESC S.A. -kaukolämpöyhtiöstä, jonka vuotuinen lämmön myynti on noin 780 GWh.

Fortum päätti kaupan, jolla se hankki 6 % lisäosuuden suomalaisesta maakaasuyhtiöstä Gasum Oy:stä. Fortumin osuus yhtiöstä on nyt 31 %.

Sähkönsiirto

Jakelu- ja alueverkkosiirron kokonaismäärät olivat 22,7 (22,7) TWh ja 17,8 (20,3) TWh. Alueverkkosiirron määrä konsernin ulkopuolisille asiakkaille oli yhteensä 14,6 (15,0) TWh Ruotsissa ja 3,2 (5,3) TWh Suomessa. Jakelu- ja alueverkkojen luokitusta on muutettu Ruotsissa, mistä aiheutui pieniä muutoksia liikevaihtoon ja myyntimääriin eri verkko-tyyppien välillä. Konsernin ulkopuolisille asiakkaille toimitetun alueverkkosiirron määrä aleni Suomessa muutamien sopimusten päättymisten johdosta.

Laskutuksen läpinäkyvyys ja asiakaspalvelua kehitettiin. Yhtenä esimerkkinä on automaattinen mittarinluenta, joka mahdollistaa sähkömittarien etäluennan ja asiakkaiden laskuttamisen toteutuneen sähkönkulutuksen mukaan. Suomessa ja Ruotsissa käynnistettiin useita pilottihankkeita järjestelmän testaamiseksi.

Länsi-Ruotsissa jatkui investointiohjelma, jonka tarkoituksena on vähentää sähkökatkojen riskiä. Viisivuotiseen ohjelmaan kuuluu ilmajohtojen päällystämistä ja maakaapelin asentamista.

Marketsin kanssa perustettiin yhteinen asiakaspalveluyksikkö vuoden 2004 alussa Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa.

Suomessa ja Ruotsissa jo aiemmin toimintansa aloittanut paikallispalvelu, Customer Service Technician -yksikkö, otettiin käyttöön myös Norjassa vuoden 2004 alussa. Yksikkö hoitaa erilaisia verkkotoimintaan liittyviä asioita, kuten pie-nehköjä korjauksia ja sähkömittarien asennuksia.

Suomessa Energiamarkkinavirasto julkisti kesäkuussa 2004 sähköverkkoo-peraattoreiden hinnoittelua koskevat ohjeensa, jotka tulivat voimaan tammikuussa 2005. Viranomaisen päättämä yhtiökohtaisten parametrien avulla sallitun tuoton verkon nykykäyttötärvon perusteella.

Ruotsissa energiaviranomainen on kehittänyt uuden mallin jakeluverkkohintojen seurantaan. Ensimmäiset vuoden 2003 jakeluverkkohintoihin perustuvat tulokset on julkistettu ja energiaviranomainen jatkaa keskusteluja ja tulosten analysointia valittujen jakeluverkonhaltijoiden kanssa. Fortumilta on mukana kolme jakelualuetta. Lisää yksityiskohtia odotetaan myöhemmin tänä vuonna.

Talvimyrsky aiheutti isoja sähkökatkoja joulun aikaan Lounais-Suomessa. Noin 40 000 asiakasta jäi niiden seurauksena ilman sähköä. Pitkistä sähkökatkoista kärsineille asiakkaille korvataan yhteensä noin 1,5 miljoonaa euroa. Häiriöiden kokonaiskustannukset olivat noin 3 miljoonaa euroa, ja ne on kirjattu vuoden 2004 viimeisen neljänneksen tulokseen.

Markets

Sähkön vähittäismyyntihinnat pohjoismaisilla markkinoilla olivat hieman edellisvuotta alemmat. Segmentin sähköntuotanto oli 43,5 (47,1) TWh. Lasku johtuu pääasiassa joidenkin spot-sopimusten ja pitkäaikaisten sopimusten päättymisestä.

Fortum alensi toistaiseksi voimassaolevia vähittäismyyntihintojaan keväällä 2004 ja ilmoitti kevääksi 2005 uusista alennuksista markkinahinnan laskun johdosta. Uusien kiinteähintaisten sähkönsopimusten hinnat seurasivat Nord Poolin finanssimarkkinan hintoja.

Fortum jatkoi eri asiakasryhmille suunnattujen uusien tuotteiden lanseerausta Pohjoismaissa. Fortumin pohjoismaisista asiakkaista 60 % saa paikallisten luonnonsuojeluliittojen sertifioimaa ympäristömerkittyä sähköä. Fortum otti käyttöön kaikkia pohjoismaisia asiakkaita koskevan jälkikäitelaskutuksen ja sähkömittarin itseluentamahdollisuuksia laajennettiin syksyllä. Fortum otti myös käyttöön asiakastakuun asiakaspalvelun laadun varmistamiseksi ja perusti asiakasasiamiehen toimen. Markets ja Distribution perustivat yhteisen asiakaspalveluyksikön vuoden 2004 alussa Suomeen, Ruotsiin ja Norjaan.

Öljysegmentit

Fortumin öljyliiketoiminnat on jaettu kolmeen raportointisegmenttiin. **Öljynjalostus** valmistaa ja myy bensiinejä, dieselpolttoaineita, kevyitä ja raskaita polttoöljyjä, lentopolttoaineita, perusöljyjä, bensiinikomponentteja ja nestekaasua, ja kehittää liikennepolttoaineiden biokomponentteja. **Öljyn vähittäismyynnillä** on laaja vähittäismyyntipisteiden verkosto ja suoramyntiä yksityis- ja yritysasiakkaille. **Shipping ja muu öljy** segmenttiin kuuluu säiliöaluksia raakaöljyn ja öljytuotteiden kuljetukseen, sekä SeverTEK, raakaöljyä tuottava yhtiö, jonka Fortum omistaa yhdessä venäläisen Lukoilin kanssa.

Markkinatilanne

Jalostusmarginaalit Luoteis-Euroopassa kasvoivat edellisvuodesta. Brent Complex -viitejalostusmarginaali oli keskimäärin 4,5 (2,7) dollaria barreilta. Fortumin lisämarginaali oli selvästi korkeampi kuin aiempien vuosien keskiarvo 2 dollaria barreilta.

Raakaöljyn hintojen nousu jatkui epätavallisen jyrkkänä lokakuuhun asti. Brent-raakaöljyn barrelihinta nousi yli 52 dollariin. Vuoden loppua kohti Brent-raakaöljyn barrelihinta vaihteli 36–43 dollarin välillä. Vuonna 2004 Brent-raakaöljyn hinta oli keskimäärin 38,2 (28,8) dollaria barreilta.

Vuonna 2004 keskimääräinen hintaero vähän rikkiä sisältävän Pohjanmeren raakaöljyn ja runsaammin rikkiä

sisältävän venäläistyypin raakaöljyn välillä kasvoi aiempien vuosien alle 2 dollarista barrelilta lähes 4 dollariin barrelilta.

Öljynjalostus

Fortum jalosti yhteensä 14,1 (14,2) miljoonaa tonnia raaka-öljyä ja muita syöttöaineita. Suomessa öljytuotteiden myynti oli noin 8,3 (7,9) miljoonaa tonnia. Fortumin Suomessa jalostamien öljynjalostustuotteiden vientimäärä oli 5,3 (5,5) miljoonaa tonnia, josta bensiinin osuus oli 2,7 (2,8) miljoonaa tonnia ja dieselpolttoaineiden osuus 1,8 (2,0) miljoonaa tonnia. Fortum Oilin päävientimarkkinat olivat Pohjoismaat ja Pohjois-Amerikka.

Fortumin öljynjalostamoissa valmistettiin 13,6 (13,6) miljoonaa tonnia öljytuotteita. Tuotannosta 62 (59) % oli vähärikkistä tai rikitöntä.

Porvoon jalostamon investointi rikkittömän dieselöljyn tuotantokapasiteetin lisäämiseksi jatkui suunnitelman mukaan. Sen investointikustannukset vuonna 2004 olivat hieman yli 100 miljoonaa euroa. Tuotantolinja on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2006 lopulla.

Fortum korvasi myös Porvoon jalostamon MTBE-tuotannon ETBE:n (etyyli-tertiääri-butyyleetterin) tuotannolla.

Fortum teki päätöksen lisätä Porvoon jalostamon synteettisen öljyn kaltaisen EHVI-perusöljyn vuosituotantoa 30 000 tonnilla. EHVI-perusöljyä käytetään voiteluaineiden raaka-aineena. Laajennettu tuotanto alkaa syksyllä 2005, minkä jälkeen vuosituotanto on noin 250 000 tonnia.

Virtausta parantavaan lisäaineeseen (FIA) perustuva liiketoiminta myytiin tammikuussa 2004. Syksyllä 2002 Suomessa aloitettu etanolibensiinin valmistus ja myynti päättyi syksyllä 2004.

Öljyn vähittäismyynti

Vuonna 2004 tärkeimpien öljytuotteiden vähittäismyynti oli yhteensä 4 008 (3 908) tuhatta kuutiometriä, joista liikennepolttoaineita 2 641 (2 483) tuhatta kuutiometriä.

Vuoden lopussa vähittäismyyntipisteitä oli 873 (874) Suomessa ja 179 (156) muissa Itämeren alueen maissa.

Fortum aloitti toukokuussa ensimmäisenä yhtiönä Suomessa rikkittömän bensiinin ja dieselpolttoaineen (alle 10 mg/kg) markkinoinnin.

Shipping ja muu öljy

Shippingin kuljetukset olivat 41 (40) miljoonaa tonnia. Noin 50 (51) % kuljetuksista tehtiin kolmansille osapuolille. Sekä tuotteiden että raakaöljyn rahdit olivat hieman korkeammat kuin vuonna 2003. Alusten käytettävyyttä ja käyttöaste pysyivät hyvinä koko vuoden ajan. Venäläisen raakaöljyn viennin kasvu lisäsi jäävahvistettujen alusten kysyntää ja nosti myös rahteja talvikauden aikana.

Fortum hankki vuonna 2004 kolme uutta tuotealusta ja myi yhden aluksen. Lisäksi aluskantaa järjesteltiin erilaisin rahtaussopimuksin. Yksi uusi tuotealus valmistui vuoden 2005 alussa ja yksi on rakenteilla.

Vuoden lopussa Fortum omisti 11 säiliöalusta ja sen käytössä oli 21 aikarahdattua alusta. Säiliöaluksista 10 kuljetti raakaöljyä ja 22 erilaisia öljytuotteita.

Fortumin ja Lukoilin tasaosuuksin omistama yhteisyritys SeverTEK aloitti öljyntuotannon Etelä-Shapkinon kentällä Luoteis-Venäjällä heinäkuussa 2003. Vuonna 2004 SeverTEKin keskimääräinen öljyntuotanto Venäjällä oli noin 27 500 barrelia päivässä, josta Fortumin osuus oli 50 %.

Tutkimus ja kehitys

Fortumissa tekniikkaan liittyvän tutkimus- ja kehitystyön tavoitteena on varmistaa yhtiön pitkäkestoinen kilpailukyky ja säilyttää sen asema eturivin taitajana keskeisissä liiketoiminnissa. Vuonna 2004 Fortum käytti tutkimukseen ja kehitykseen yhteensä 26 (35) miljoonaa euroa. Sähkö- ja lämpöliiketoiminnissa keskityttiin tehostamaan olemassa olevien voimalaitosten käyttöä. Muita avainalueita oli muun muassa ympäristöhankkeiden edelleen kehittäminen, josta hyviä esimerkkejä ovat Tukholman Hammarby Sjöstad ja lämpöliiketoiminnan kierrätyspolttoaineratkaisut. Öljyliiketoimintojen osalta tutkimus ja tuotekehitystyö tuki ennen kaikkea Fortumin puhtaiden polttoaineiden ja voiteluaineiden strategiaa.

Ympäristökysymykset

EU:n laajuinen hiilidioksidin päästökauppajärjestelmä käynnistyi suunnitellusti 1.1.2005. Kaikkiaan 139 Fortumin laitosta haki sekä päästölupia että -oikeuksia Suomessa, Ruotsissa, Virossa, Puolassa ja Britanniassa. Fortumille myönnetty hiilidioksidin päästöoikeudet ovat noin 12 miljoonaa tonnia vuodessa ensimmäisellä päästökaupakaudella 2005–2007. Vuonna 2004 Fortumin päästökaupan piiriin kuuluvat hiilidioksidipäästöt olivat 14,3 (15,8) miljoonaa tonnia.

Fortum on varautunut päästökauppaan hyvin. Päästöjen vähentämismahdollisuudet yhtiön omissa laitoksissa on järjestelmällisesti kartoitettu. Jokainen liiketoimintayksikkö määrittelee omat päästökauppastrategiansa ja riskienhallintaperiaatteensa. Päästökauppa hoidetaan keskitetysti Fortumin Green Market Centerissä, joka on jo osallistunut vihreiden sertifikaattien kauppaan. Fortumilla on 6 miljoonan dollarin osuus Maailmanpankin 180 miljoonan dollarin hiilidioksidirahastosta (Prototype Carbon Fund, PCF). PCF investoi päästöjen vähentämiseen kehitysmaissa ja Itä-Euroopan maissa.

PCF:n hankkeista kertyneet päästövähennämätodistukset ovat käytettävissä EU:n päästökauppajärjestelmässä.

Fortum vähensi edelleen toimintansa hiili-intensiteettiä lisäämällä uudistuvien energianlähteisiin perustuvaa tuotantokapasiteettia. Uusi biopolttoaineita käyttävä sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitos (CHP) otettiin käyttöön Ruotsin Nynäshamnissa. Vesivoimalaitosten perusparannustyöt jatkuivat pitkän aikavälin suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2004 valmistui seitsemän hanketta, jotka lisäsivät laitosten tuotantoa ja paransivat niiden tehokkuutta. Porvoon jalostamossa käynnistettiin uusi hanke, jossa tutkitaan biodieselpolttoaineesta käytettävän komponentin tuotantoprosessin toteutettavuutta. Tulokset ovat lupaavia ja investointipäätöstä valmistellaan.

Turvallisuustasoa parannettiin huomattavasti. Poissaolojohtaneiden työtapaturmien esiintymistasa (LWIF) miljoonaa työtuntia kohti aleni Fortumilla 8,5:stä 5,1:een, joka

on selvästi alhaisempi kuin vuodelle 2004 asetettu tavoitearvo 6,0. Hyvää kehitystä varjostivat tapaturmat, jotka vaativat ali-hankkijoiden palveluksessa olleiden kahden työntekijän hengen. Tiivis koulutusohjelma käynnistettiin tavoitteena saavuttaa LWIF-tunnusluku 5,0 vuonna 2005 ja 4,0 vuonna 2006.

Koko Fortumin sähköntuotanto ja Fortum Servicen toiminnot Ruotsissa ja Suomessa saivat ISO 14001 -ympäristösertifikaatin marraskuussa.

Fortumin pohjoismaisista asiakkaista 60 % saa paikallisten luonnonsuojeluliittojen sertifioimaa ympäristömerkittyä sähköä.

Fortum oli jo toisena peräkkäisenä vuotena mukana Dow Jones Sustainability World Indexissä. Fortumin ympäristöasioista ja sidosryhmäsuhteista on kerrottu yksityiskohdaisemmin Fortum ja yhteiskunta 2004 -raportissa. Raportti on riippumattoman tahon varmentama.

Investoinnit ja myynnit

Koko vuonna investoinnit käyttöomaisuuteen olivat yhteensä 833 (1 136) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 651 (550) miljoonaa euroa.

Porvoon jalostamon noin 500 miljoonan euron investointi rikkittömän dieselöljyn tuotantokapasiteetin lisäämiseksi jatkui suunnitelman mukaan. Sen investointikustannukset vuonna 2004 olivat hieman yli 100 miljoonaa euroa.

Fortum osallistuu Suomen viidenteen ydinvoimalaitos-yksikköön noin 25 %:n osuudella. Tämä merkitsee 180 miljoonan euron investointia vuosina 2004–2009 ja Fortum saa noin 400 MW:n osuuden voimalan tuotannosta. Ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum myönsi lisäksi 45 miljoonan euron osakaslainan.

Vuonna 2004 Fortumin osuus venäläisen OAO Lenenergo -sähköyhtiön osakepääomasta kasvoi 30,7 prosenttiin ja äänivallasta 29,6 prosenttiin. Fortum on investoinut Lenenergon osakkeisiin yhteensä noin 150 miljoonaa euroa.

Joulukuussa Fortum osti 85 % puolalaisesta Czechochowan kaupungissa sijaitsevasta PESC S.A. -kaupolämpöyhtiöstä, jonka lämmön myynti on noin 780 GWh vuodessa.

Fortum lisäsi joulukuussa omistustaan Gasum Oy:ssä kuudella prosenttiyksiköllä niin, että sen osuus yhtiön osakepääomasta on nyt 31 %.

Kiinteistöjen myyntiohjelma jatkui. Vuoden 2002 puolivälissä käynnistyneen ohjelman alettua Fortum on myynyt yli 500 kiinteistöä. Myyntitulot ovat yhteensä lähes 190 miljoonaa euroa, joista 50 miljoonaa euroa vuodelta 2004.

Rahoitus

Fortumin rahoitusasema parani edelleen vuonna 2004 ja nettovelka väheni 730 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa korollinen nettovelka oli 4 896 (5 626 vuonna 2003) miljoonaa euroa. Velkaantumisaste oli 64 % (85 % vuoden 2003 lopussa). Konsernin nettorahoituskulut vuonna 2004 olivat 259 (236) miljoonaa euroa. Vuonna 2003 Fortum maksoi osinkoa 80 miljoonaa euroa yhteensä 1 200 miljoonan euron määräisille Fortum Capital Ltd:n liikkeelle laskemille etuoi-keutetuille osakkeille. Osinko käsiteltiin vähemmistöosuutena konsernin tilinpäätöksessä. Tämä rahoitusjärjestely päättyi

joulukuussa 2003. Jotta nettorahoituskulujen kehitystä näinä kahtena vuotena voitaisiin vertailla, Fortum Capitalin rahoitusjärjestelyyn kuulunut osingonmaksu tulisi lisätä vuoden 2003 nettorahoituskuluihin.

Vuoden lopussa Fortumin korollisten lainojen keskimääräinen korko oli 4,1 %.

Fortum allekirjoitti joulukuussa viisivuotisen 1 200 miljoonan euron syndikoidun valmiusluottosopimuksen. Luottoa tullaan käyttämään konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin ja se korvaa huhtikuussa 2003 allekirjoitetun vastaavan 1 200 miljoonan euron lainajärjestelyn.

Konsernin maksuvalmius pysyi hyvänä. Vuoden lopussa likvidit varat olivat yhteensä 146 miljoonaa euroa. Lisäksi konsernilla oli käytettävissään 1 362 miljoonaa euroa nostamattomia valmiusluottoja kuten edellä mainittu 1 200 miljoonan euron syndikoitu valmiusluotto ja kahdenvälisiä sopimuksia luotollisista tileistä. Valmiusluottojen yhteismäärä oli vuoden lopussa yhteensä 1 414 miljoonaa euroa.

Helmikuussa Moodyn Fortum Oyj:lle antama pitkän aikavälin luottoluokitus nousi Baa2:sta (myönteiset näkymät) Baa1:een (vakaa). Standard & Poorin Fortum Oyj:lle antama pitkän aikavälin luottoluokitus pysyi vuonna 2004 tasolla BBB+ (vakaa).

Osakkeet ja osakepääoma

Vuonna 2004 osakevaihto oli yhteensä 478,8 (270,3) miljoonaa osaketta arvoltaan 4 927 miljoonaa euroa. Fortumin markkina-arvo vuoden viimeisen päivän päätöskurssin mukaan laskettuna oli 11 810 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein hinta Helsingin Pörssissä vuonna 2004 oli 13,99 euroa, alin 7,45 euroa ja keskihinta 10,29 (6,94) euroa. Vuoden viimeisen päivän päätöskurssi oli 13,62 (8,18) euroa.

Fortum Oyj:n vuoden 1999 henkilöstön optiolainan optio-oikeuksien mukaisesti vaihdettiin vuonna 2004 kaikkiaan 5,1 miljoonaa optiota yhteensä 31,2 miljoonalla eurolla. Fortum Oyj:n vuoden 1999 johdon optio-ohjelmaan liittyen vaihdettiin vuonna 2004 kaikkiaan 6 767 optiota yhteensä 33,9 miljoonalla eurolla. Fortum Oyj:n avainhenkilöille suunnatun optio-ohjelman 2002A mukaisesti vuonna 2004 vaihdettiin kaikkiaan 8,6 miljoonaa optiota yhteensä 61,9 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2004 vaihdettiin ja merkittiin kaupparekisteriin edellä mainittuihin optio-ohjelmiin liittyen yhteensä 18 251 430 (3 072 520) osaketta. Näiden merkintöjen jälkeen Fortum Oyj:n osakepääoma on 2 948 085 277 euroa ja rekisteriin merkittyjen osakkeiden kokonaismäärä 867 083 905 (848 832 475). Fortumin osakepääoma kasvoi yhteensä 62 054 862 (10 446 568) eurolla. Näiden vuosilta 1999 ja 2002 peräisin olevien kolmen optio-ohjelman mukaisesti merkittäväksi tarjotut osakkeet oikeuttavat enintään 0,8 %:n osuuteen Fortumin vuodenvaihteen osakepääomasta ja äänioikeudesta.

Yllä mainittujen lisäksi Fortumilla on vielä avainhenkilöiden optio-ohjelmat 2001A+B ja 2002B, joiden merkintä voi alkaa myöhemmin. Vuoden 2004 lopussa noin 320 henkilöä oli näiden ohjelmien piirissä. Näillä optio-ohjelmilla merkittävien osakkeiden määrä on enintään 3,0 % Fortumin vuodenvaihteen pääomasta ja äänioikeudesta.

Vuoden lopussa Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli 59,3 (60,5) %. Kansainvälisten osakkeenomistajien osuus oli 25,2 (22,2) %.

Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optolainojen liikkeelle laskemiseksi, uusien osakkeiden liikkeelle laskemiseksi tai yhtiön omien osakkeiden hankkimiseksi.

Konsernin henkilöstö

Fortum-konsernin henkilöstön lukumäärä vuonna 2004 oli keskimäärin 12 859 (13 343). Vuoden lopussa henkilöstön määrä oli 13 175 (13 046), joista 12 735 (12 649) oli vakinaisia työntekijöitä. Emoyhtiö Fortum Oyj:n henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 619 (589).

Konsernin hallinto

Fortum noudattaa hyvän hallinnon periaatteita, joilla pyritään luomaan ja säilyttämään avoimuus organisaation kaikilla tasoilla. Fortum noudattaa Suomen osakeyhtiölakia sekä Helsingin pörssin, Keskuskauppakamarin ja Elinkeinoelämän keskusliiton yhteisesti antamia pörssiyhtiöiden hallintoa koskevia suosituksia.

Vuoden 2004 yhtiökokouksessa hallintoneuvoston valittiin yksivuotiskaudeksi seuraavat henkilöt: Timo Kalli, hallintoneuvoston puheenjohtaja, Klaus Hellberg, hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, Satu Hassi, Lasse Hautala, Rakel Hiltunen, Jorma Huuhtanen, Mikko Immonen, Kimmo Kalela, Kimmo Kiljunen, Jari Koskinen, Juha Mikkilä ja Ben Zyskowitz.

Seuraavat henkilöt valittiin yhtiön hallitukseen kaudeksi 1.1.2004–25.3.2004: Peter Fagernäs (hallituksen puheenjohtaja), Heikki Pentti (varapuheenjohtaja), Birgitta Kantola, Lasse Kurkilähti, Antti Lagerroos ja Erkki Virtanen. Yhtiökokouksessa 25.3.2004 hallitukseen valittiin uudelleen seuraavat henkilöt: Peter Fagernäs (hallituksen puheenjohtaja), Heikki Pentti (varapuheenjohtaja), Birgitta Kantola, Lasse Kurkilähti, Antti Lagerroos ja Erkki Virtanen. Birgitta Johansson-Hedberg valittiin uudeksi jäseneksi.

Fortumin osakkeenomistajien nimitysvaliokuntaan valittiin 16.12.2004 seuraavat henkilöt: Markku Tapio (puheenjohtaja), Kari Puro ja Jorma Huuhtanen. Fortumin hallituksen puheenjohtaja Peter Fagernäs toimii valiokunnan asiantuntijajäsenenä.

Konsernin johto

Risto Rinne nimitettiin Fortumin öljysektorin johtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi 15.1.2004 alkaen. Timo Karttinen nimitettiin konsernin kehitysjohtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi 1.7.2004 alkaen.

Liiketoiminnan kehittäminen ja rakennemuutokset

Öljyliiketoimintojen eriyttäminen

Fortum julkisti syyskuussa 2004 suunnitelmansa eriyttää Fortum Oil Oy jakamalla Fortum Oilin osakkeita osinkona Fortum Oyj:n osakkeenomistajille ja myymällä loput osakkeet sijoittajille huhtikuussa 2005. Tämä antaa Fortum Oilille

samanaikaisesti mahdollisuuden hakea osakkeensa pörssi-listausta. Päätöksen osingonjaosta tekee Fortumin yhtiökokous keväällä 2005.

Fortumin molempien liiketoimintojen, niin öljyn kuin sähkön ja lämmönkin, viimeisten 12 kuukauden vahva tulokset mahdollistaa suunnitellun Fortum Oilin osakkeiden jaon osinkona. Toimenpiteellä on tarkoitus taata, että Fortumilla ja Fortum Oililla on riittävästi pääomaa ilman, että sitä tarvitsee hakea merkittävästi lisää osakemarkkinoilta.

Osingonjaon ja suunnitellun myynnin jälkeen Fortumin tarkoituksena ei ole enää jatkaa Fortum Oilin omistajana. Fortum Oilille tulee noin 1 miljardin euron lainapääoma, josta noin 130 miljoonaa euroa liittyy laivojen leasingsopimuksiin.

Hallitus tulee ehdottamaan varsinaiselle yhtiökokoukselle, että 85 % Fortum Oilin osakkeista jaettaisiin osinkona Fortum Oyj:n osakkeenomistajille. Loput 15 % Fortum Oyj myy institutionaalisille ja yksityisille sijoittajille.

Fortum Oil Oy:n osingonjaon tarkemmat ehdot päätetään ja ilmoitetaan maaliskuun puoliväliin mennessä yhtiökokouksutsun yhteydessä.

Fortum Oil Oy:n nimeksi tulee Neste Oil Oyj.

Katsauskauden jälkeisiä tapahtumia

Fortumin hallitus päätti 17.1.2005 käyttää osto-oikeuttaan kaikkiin saksalaisen E.ON-konsernin omistamiin E.ON Finland Oyj:n osakkeisiin. Osto-oikeus on osa Fortumin saamaa korvausta E.ONin kanssa tehdystä Wesertal-kaupasta vuonna 2002. E.ONilta hankittavat osakkeet käsittävät noin 65,6 % E.ON Finlandin osakepääomasta ja äänivallasta. Kaupan kokonaisarvo on noin 390 miljoonaa euroa. Tarkka ostohinta määräytyy E.ON Finlandin vuoden 2004 nettotuloksen ja voitonjaon perusteella. E.ONin kieltäytyttyä myymästä osakkeitaan Fortum on käynnistänyt toimenpiteet suojataksensa oikeutensa lakiteitse.

Fortumin hallitus päätti samalla tehdä ostotarjouksen Espoon kaupungille, joka on E.ON Finlandin suurin vähemmistöosakas noin 34,2 prosentin omistusosuudella sen osakkeista. Jos Espoon kaupunki hyväksyy Fortumin tarjouksen, Fortum maksaa sille käteisellä noin 257 miljoonaa euroa. Jos Fortumin osuus E.ON Finlandin osakemäärästä ja äänivallasta ylittää 90 %, Fortum tekee muille osakkeenomistajille lunastustarjouksen samaan hintaan kuin ostotarjouksessaan Espoon kaupungille.

Näkymät

Sähkö ja lämpö

Fortumin sähkö- ja lämpösegmenttien tuloksen muodostamisen kannalta merkittävin markkinatekijä on sähkön markkinahinta. Vuonna 2005 alkaneesta päästökaupasta tulee todennäköisesti uusi merkittävä markkinatekijä.

Sähkön käytön arvioidaan yleisesti lähivuosien aikana kasvavan Pohjoismaissa noin yhden prosentin vuosivauhtia. Vuonna 2004 sähkön spot-hinta oli Pohjoismaissa keskimäärin 28,9 (36,7) euroa megawattitunnilta, 21 % alempi kuin vuonna 2003.

Helmikuun alussa Pohjoismaiden vesivarannot olivat noin 4,1 TWh tai 6,0 % keskimääräistä suuremmat ja 37,9 %

vuoden 2004 vastaavaa tasoa korkeammat. Tammikuussa sähkön spot-hinta oli 23,0 euron tasolla megawattitunnilta. Sähkötutuurien hinta vuoden 2005 helmi-toukokuuksi oli noin 21,6–22,2 euroa megawattitunnilta ja loppuvuodeksi 2005 noin 22,4–23,1 euroa megawattitunnilta.

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan jatkuvien liiketoimintojen tulos on yleensä paras vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä. Sähkötutuurien markkinahinnat vuodeksi 2005 ovat selvästi alemmat kuin ne olivat vastaavana aikana vuodeksi 2004. Tammikuun 2005 alussa Fortumin sähkönmyynnin suojaus oli noin 65 % seuraavien 12 kuukauden jaksolle. Keskimääräinen hinta oli jokseenkin samalla tasolla kuin vuonna 2004 saatu hinta.

Viiden viime vuoden aikana Fortumin hiilidioksiditon sähköntuotanto on kasvanut 29 terawattitunnista 46 terawattituntiin. Sen osuus Fortumin omasta sähköntuotannosta oli 83 (78) %. Tämän tuotantorakenteen ansiosta Fortum on varautunut hyvin päästökaupan mahdollisiin vaikutuksiin.

Sähkönsiirrossa arvioidaan tammikuun 2005 myrskyjen aiheuttaneen Ruotsissa noin 8 miljoonan euron kustannukset, jotka kirjataan ensimmäisen neljänneksen tulokseen.

Vuonna 2004 euron keskimääräinen vaihtokurssi Ruotsin kruunuun nähden oli 9,1203 (9,1430). Joulukuun lopussa vaihtokurssi oli 9,0206 (9,0800).

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan taloudellinen tulos oli vuonna 2004 erittäin hyvä, mikä antaa pohjaa hyvälle suorituksille myös jatkossa.

Öljy

Öjlyliiketoimintojen tuloksen muodostumisen kannalta merkittäviä markkinatekijöitä ovat öljyn kansainvälinen jalostusmarginaali, Yhdysvaltain dollarin kurssi ja raakaöljyn hinnanmuutokset, jotka vaikuttavat varastovoittoihin/-tappioihin. Näiden lisäksi Fortum Oilin kokonaismarginaaliin vaikuttaa Pohjanmeren (vähemmän rikkiä sisältävä) ja venäläisen raakaöljyn (runsaammin rikkiä sisältävä) välinen hintaero.

Öljyn kansainvälinen viitejalostusmarginaali Luoteis-Euroopassa (Brent Complex) oli huomattavasti suurempi kuin vuonna 2003, keskimäärin 4,5 (2,7) dollaria barreilta. Neljänellä vuosineljänneksellä se oli keskimäärin 3,8 (2,3) dollaria barreilta. Tammikuussa 2005 viitejalostusmarginaali oli keskimäärin 1,5 dollaria barreilta. Kansainvälinen viitejalostusmarginaali on usean vuoden ajan ollut keskimäärin 1,5–2,0 dollaria barreilta.

Yhdysvaltain dollarin kurssi vaikuttaa jalostusmarginaaliin ja merikuljetusrahteihin, joten heikentyneellä Yhdysvaltain dollarilla on negatiivinen vaikutus öjlyliiketoiminnan kannattavuuteen. Tätä vaikutusta lieventää kuitenkin arvioitujen dollarimääriäisten myyntikatteiden suojaaminen. Yhdysvaltain dollarin ja euron vaihtokurssi on suojattu vähemmän suotuisalle tasolle kuin vuonna 2004.

Vuonna 2004 euron keskimääräinen vaihtokurssi dollariin nähden oli 1,2474 (1,1346). Joulukuun lopussa vaihtokurssi oli 1,3621 (1,2630).

Vuonna 2004 Brent-raakaöljyn keskimääräinen hinta oli 38,2 (28,8) dollaria barreilta. Tammikuussa 2005 keskihinta oli 45 dollaria barreilta, kun taas kansainvälisen öljytuote-pörssin (International Petroleum Exchange) Brent-futuurit

loppuvuodelle 2005 olivat tammikuun lopussa 44 dollarin tasolla. Raakaöljyn hinnasta aiheutuvat varastovoitot ja -tappiot vaikuttavat öljynjalostussegmentin tulokseen. Raakaöljyn hinnannousu aiheutti vuonna 2004 merkittävän 74 (13) miljoonan euron varastovoiton.

Vuonna 2004 Fortumin lisämarginaali kansainväliseen Brent Complex -vertailumarginaaliin nähden oli selvästi korkeampi kuin viime vuosien keskiarvo, joka oli noin 2 dollaria barreilta. Fortumin lisämarginaalin odotetaan pysyvän edellisvuosien tasolla. Vuonna 2004 keskimääräinen hintaero vähän rikkiä sisältävän Pohjanmeren raakaöljyn ja runsaammin rikkiä sisältävän venäläistyyppisen raakaöljyn välillä kasvoi aiempien vuosien alle 2 dollarista barreilta lähes 4 dollariin barreilta.

Seuraava iso huoltoseisokki Porvoon jalostamolla on suunnitteilla syksyksi 2005. Seisokin arvioidaan kestävän viisi viikkoa.

Vuonna 2005 investointien arvioidaan olevan yli 500 miljoonaa euroa, josta noin 300 miljoonaa euroa liittyy Porvoon jalostamon rikkittömän dieseltuotannon lisäämiseen.

Säiliöaluskuljetusten rahtifutuurien perusteella näyttää siltä, että vuoden 2005 ensimmäisen neljänneksen rahtitaso alenee vuoden 2004 viimeiseltä neljännekseltä, mutta pysyy kuitenkin pitkän aikavälin keskiarvoa korkeampana. Talvikausi on jäävähvistettujen alusten kysynnän ansiosta yleensä Shippingin kannattavin.

Vuonna 2004 öjlyliiketoimintojen taloudellinen tulos oli poikkeuksellisen hyvä erinomaisten jalostusmarginaalien ja Fortum Oilin jalostamoiden hyvän käytettävyyden ansiosta. Tulosta paransivat myös raakaöljyn hintojen kohoamisesta aiheutuneet varastovoitot.

Osinkopolitiikka

Öjlyliiketoimintojen eriyttämisen jälkeen Fortumista tulee puhdas sähkö- ja lämpöyhtiö. Eriyttäminen riippuu varsinaisen yhtiökokouksen päätöksestä. Hallitus on tarkastellut yhtiön osingonjakopolitiikkaa tätä taustaa vasten.

Öjlyliiketoimintojen eriyttämisen jälkeen Fortum Oyj:n tarkoituksena on maksaa osinkona keskimäärin 50–60 % edellisen vuoden nettotuloksesta.

Kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin (IFRS) siirtyminen vuonna 2005

Yleistä

Fortum ottaa kansainväliset tilinpäätösstandardit käyttöön 1.1.2005 lähtien. Siirtymäpäivä suomalaisesta kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännöstä (FAS) IFRS-standardeihin on 1.1.2004. Ensimmäinen IFRS:n mukaisesti laadittu väli tilinpäätös julkaistaan 3.5.2005.

Tämän IFRS-yhteenvedon tarkoitus on kertoa yleisesti siirtymän vaikutuksista ja kuvata niitä IFRS-laskentaperiaatteita ja sääntöjä, joilla on merkittävä vaikutus konsernin tulokseen ja tärkeimpiin tunnuslukuihin. Yhteenvedossa esitettyä IFRS-perusteista taloudellista informaatiota voidaan joutua oikaisemaan ennen sen sisällyttämistä vertailukauden tietoina konsernin ensimmäiseen, 31.12.2005 päättyvältä tilikaudelta laadittavaan IFRS-tilinpäätökseen. Tämä johtuu IFRS-normistossa meneillään olevista muutoksista, jotka voivat vaikuttaa tilinpäätökseen niissä yhtiöissä, jotka soveltavat IFRS-standardeja vuodesta 2005 lähtien.

Fortum julkistaa maaliskuussa 2005 erillisen yksityiskohtaisen pörssitiedotteen IFRS-siirtymästä. Tulevaan tiedotteeseen sisältyvät tilikauden 2004 oikaistut neljännesvuosituloslaskelmat, taseet, kassavirtalaskelmat, tärkeimmät tunnusluvut ja segmentti-informaatio sekä oman pääoman ja tuloksen täsmäytyslaskelmat.

Fortumin IFRS-projekti

IFRS-siirtymän vaikutusten arvioimiseksi Fortum aloitti tähän liittyvän projektin syksyllä 2002. IFRS-projektio rgani-

saatioon kuului osanottajia konsernihallinnosta sekä kaikista liiketoimintayksiköistä. IFRS-projekti työskenteli projektin johtoryhmän alaisuudessa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi konsernin talousjohtaja. Fortumin tilintarkastajat ovat sekä avustaneet eri alaprojektien työryhmiä että ottaneet osaa projektin johtoryhmän toimintaan. Projektin tuloksista on raportoitu konsernin johtoryhmälle ja hallituksen tarkastusvaliokunnalle säännöllisesti.

Merkittävimmät vaikutukset johtuvat rahoitusinstrumenttien kirjaus- ja arvostusperiaatteiden muutoksista, ydinvoimalaitosten ja käytetyn ydinpolttoaineen käytöstä poistamiseen liittyvien varojen ja velkojen kirjaamisesta, vuokrausjärjestelyjen luokittelueroista suomalaiseseen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöön verrattuna sekä eläkevelvoitteiden kirjanpitokäsittelyn muutoksista.

IFRS-siirtymässä Fortum on päättänyt soveltaa IFRS 1 Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto -standardin sallimia helpotuksia. Tärkein valittu helpotus koskee niitä yritysten yhteenliittymiä, jotka ovat tapahtuneet ennen IFRS-standardeihin siirtymispäivää. Fortum säilyttää varojen ja velkojen luokittelu- ja kirjausperiaatteet sellaisina, kuin ne ovat olleet suomalaisten lakien ja säännösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä. Tämä tarkoittaa, että ennen 1.1.2004 tehtyjä hankintoja ei ole oikaistu. Arvon alentumistestit on suoritettu säännöllisesti eikä alkavaan taseeseen ole kirjattu arvon alentumisia.

Fortum soveltaa rahoitusinstrumenttistandardeja IAS 32 ja IAS 39 myös vertailuvuoteen 2004.

Fortum-konserni 2004

IFRS standardeihin siirtymisen alustava vaikutus Fortum-konsernin tuloslaskelmaan ja tunnuslukuihin

Konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	31.12.2004	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus-instrumentit	Vuokra-sopimukset	Työsuhte-etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 2004 *)
Liikevaihto	11 665			-6			-6	11 659
Liiketoiminnan muut tuotot	121		29	6	1		36	157
Materiaalit ja palvelut	-7 861						-	-7 861
Henkilöstökulut	-684				23	-12	11	-673
Poistot ja arvonalentumiset	-511	2		-3		-15	-16	-527
Liiketoiminnan muut kulut	-886	5		9		33	47	-839
Liikevoitto	1 844	7	29	6	24	6	72	1 916
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta *)	70	-2				-20	-22	48
Rahoituskulut - netto	-259	-8	-10	7	4	2	-5	-264
Voitto ennen veroja	1 655	-3	19	13	28	-12	45	1 700
Välittömät verot	-397						-11	-408
Tilikauden voitto	1 258						34	1 292
Jakautuminen:								
Emoyhteisön omistajille	1 227						32	1 259
Vähemmistölle	31						2	33
	1 258						34	1 292

*) Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta on sisällytetty liikevoittoon FASissa.

**) luvut ovat tilintarkastettuja

Osakekohtainen tulos emoyhteisön omistajille (euroa per osake)

	31.12.2004	IFRS 2004
Laimentamaton	1,44	1,48
Laimennettu	1,42	1,46
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 kpl	852 625	
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl	861 772	

Tunnusluvut milj. euroa	31.12.2003	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus- instrumentit	Vuokra- sopimukset	Työsuhte- etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 2003
Sijoitettu pääoma	12 704	39	-55	155	7	-35	111	12 815
Korollinen nettovelka	5 626		98	149		-1	246	5 872
Oma pääoma sisältäen vähemmistöosuuden	6 638	39	-153	6	7	-28	-129	6 509
josta vähemmistöosuus	232	1	-101			-12	-112	120

Tunnusluvut milj. euroa	31.12.2004	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus- instrumentit	Vuokra- sopimukset	Työsuhte- etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 2004
Sijoitettu pääoma	12 697	38	35	118	28	-26	193	12 890
Korollinen nettovelka	4 896		96	102		1	199	5 095
Oma pääoma sisältäen vähemmistöosuuden	7 655	38	-61	16	28	-26	-5	7 650
josta vähemmistöosuus	261	1	-100			-12	-111	150
Sijoitetun pääoman tuotto, %	15,6							15,8
Oman pääoman tuotto, %	17,6							18,2
Velkaantumisaste, %	64							67

Ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistamiseen liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä ydinjätehuoltovastuu ja Fortumin rahasto-osuus Ydinjätehuoltorahastossa on suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa vastuuna. Ydinjätehuoltovastuu on laskettu Suomen ydinenergiain mukaisesti. Tämä laskentatapa ei ota huomioon tulevien vastuiden diskonttauksen vaikutusta. Tuloslaskelmaan on kirjattu vuosittain Ydinjätehuoltorahastoon suoritettu maksu, joka perustuu ydinjätehuoltovastuun muutokseen, Fortumin osuuteen Ydinjätehuoltorahaston tuloksesta ja ydinjätehuoltoon liittyvistä toimenpiteistä syntyneisiin kustannuksiin. Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä ydinjätehuoltovastuu on täysimääräisesti katettu ydinjätehuoltorahastossa.

IFRS:n mukaan Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta ja siihen liittyvästä ydinjätehuoltovastuusta esitetään bruttomääräisenä pitkäaikaisissa korollisissa varoissa ja varauksena. Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta on käsitelty IFRICin tulkintaluonnoksen D4 mukaisesti, jossa todetaan että rahaston varat arvostetaan joko käypään arvoon tai sitä alempaan asianomaisten varausten arvoon, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa Ydinjätehuoltorahastossa. Sekä Fortumin ydinjätehuoltorahaston rahasto-osuus että varausten arvo avaavassa taseessa

1.1.2004 on 354 miljoonaa euroa ja 401 miljoonaa euroa päättävässä taseessa 31.12.2004. Fortumin rahasto-osuus ja varaukset on sisällytetty sijoitetun pääoman määrään, jolloin nettovaikutus on nolla (katso s. 61, "Vaikutukset tärkeimpiin tunnuslukuihin").

IFRS:n mukainen varausten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla tulevat kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin ja jo tehtyihin toimenpiteisiin. Käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen nykyarvo ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä on kirjattu investointina taseeseen ja se poistetaan ydinvoimalaitoksen ennakoitun käyttöajan kuluessa. Käytettyyn ydinpoltoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat loppusijoittamiskustannukset kunkin tilikauden loppuun saakka. Käytetyn polttoaineen käytön mukaiset loppusijoittamiseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana.

Aikatekijä otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovarausten diskonttaukseen liittyvä korkokulu. Fortumin Ydinjätehuoltorahaston osuudelle kertyvä korko esitetään rahoitustuotoissa.

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oy (TVO) Suomessa ja sekä suorat että epäsuorat omistukset OKG AB- ja Forsmarks Kraftgrupp AB -yhtiöissä Ruotsissa. Edellä kuvatun tyyppiset oikaisut on tehty myös osakkuusyhtiöitä koskeviin kirjauksiin.

Rahoitusinstrumentit

Yleiset periaatteet

Johdannaiset merkitään taseeseen käypään arvoon sinä päivänä, jolloin johdannaissojimus tehdään ja arvostetaan uudelleen käypään arvoon aina kauden lopussa. Arvostuserosta syntyvän voiton tai tappion kirjaamistapa riippuu siitä, onko johdannainen määritetty suojausinstrumentiksi, ja jos on, suojatun kohteen luonteesta. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko: 1) erittäin todennäköisten ennakoitujen liiketoimien suojausiksi (rahavirran suojaus); 2) taseeseen merkittyjen varojen tai velkojen tai taseeseen merkitsemättömien kiinteäehtoisten sitoumusten suojausiksi (käyvän arvon suojaus); tai 3) ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojausiksi.

Niiden rahavirran suojaukseksi määritettyjen johdannaisten käyvän arvon muutokset, joiden suojausvaikutus voidaan osoittaa tehokkaaksi ja jotka täyttävät rahavirran suojauksen ehdot, merkitään omaan pääomaan. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset merkitään tuloslaskelmaan sillä kaudella, jolloin suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon, esimerkiksi silloin, kun ennakoitu suojattu myyntitapahtuma toteutuu.

Käyvän arvon suojausiksi määritettyjen ja nämä ehdot täyttävien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan, samoin ne suojatun omaisuuserän tai velan käyvän arvon muutokset, jotka ovat kohdistettavissa suojatulle riskille. Jos johdannaiset eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, käyvän arvon muutos kirjataan heti tulosvaikutteisesti.

Sähköjohdannaiset

Sähköjohdannaisia käytetään pääasiassa pohjoismaiselle sähköpörssille Nord Poolille myytävään (Sähköntuotanto- ja Lämpö-segmentit) sekä Nord Poolilta ja muista lähteistä ostettavaan sähköön (Markets ja Sähkönsiirto-segmentit) liittyvien tulevien rahavirtojen suojaamiseksi. Sähköjohdannaisiin sovelletaan pääsääntöisesti rahavirtojen suojauslaskentaa tuloslaskelmavaihtelun vähentämiseksi, mikä kuitenkin saa aikaan volatiliiteettia omassa pääomassa. Kohde-etuuden ennakoitujen fyysiset toimitukset eli myynnit ja ostot kirjataan vasta toimituskaudella.

Sähköjohdannaisten liikevoittoon aiheuttama kokonaisvolatiliiteetti konsernitasolla vuonna 2004 oli 12 miljoonaa euroa. Jotkut vuonna 2003 solmituista, vuosia 2004–2007 koskevista sopimuksista, joihin suojauslaskentaa ei ole sovellettu, aiheuttivat hieman volatiliiteettia, 11 miljoonaa euroa vuonna 2004, kun käypien arvojen muutokset kirjattiin tuloslaskelman kautta. Erittäin suuri osa vuonna 2004 ja siitä eteenpäin solmittavista sopimuksista kuuluu suojauslaskennan piiriin.

Öljyjohdannaiset

Hintariskin suojaamiseksi solmitut öljyjohdannaissojimus sopimukset ovat taloudellisia suojausinstrumentteja eivätkä ne täytä IAS 39:n suojauslaskennan ehtoja. Kaikki käyvän arvon muutokset, 29 miljoonaa euroa vuonna 2004, sisältyvät liikevoittoon.

Valuutta- ja korkojohdannaiset

Valuuttajohdannaisten käyttöön käytetään myynneistä tai ostoista, taseen

varoista tai veloista sekä ulkomaisiin yksikköihin tehdyistä nettosijoituksista johtuvien ennakoitujen rahavirtojen suojaamiseksi.

Vuonna 2004 suojauslaskentaa sovellettiin kaikkiin Öljyn liiketoimintayksikköjen rahavirtojen suojauksiin ja osittain Sähköntuotanto- ja Lämpö-segmenttien rahavirtojen suojauksiin liikevoiton vaihteluherkkyyden vähentämiseksi. Tulevien rahavirtojen suojauksiin liittyvä, liikevoittoon sisältyvä valuuttajohdannaisten volatiliiteetti oli -6 miljoonaa euroa johtuen niistä suojauslaskentaa, joihin suojauslaskentaa ei sovellettu vuoden 2004 aikana.

Konserni on päättänyt olla soveltamatta suojauslaskentaa tase-eriä suojaaviin valuuttajohdannaisiin. Tuloslaskelman rahoituserien vähäinen volatiliiteetti johtuu näihin suojauksiin liittyvien valuuttojen korkoerosta. Aikaisemmin tehdyt valuuttavaihto- ja korkojohdannaissojimus sopimukset, jotka erääntyvät vuosina 2004–2011 eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Suuri osa näistä valuutta- ja koronvaihtosopimuksista erääntyy vuosina 2005–2006 ja siten niiden oletetaan aiheuttavan vähemmän volatiliiteettia tulevina vuosina. Vuonna 2003 liikkeeseenlaskettujen joukkovelkakirjojen käypien arvojen suojaukset täyttävät kuitenkin suojauslaskennan ehdot. Tuloslaskelman rahoituseriin sisältyvä volatiliiteetti oli -10 miljoonaa euroa vuonna 2004.

Ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyt nettosijoitukset on suojattu konsernin rahoitusyksikön hyväksytyjen toimintaohjeiden mukaisesti. IFRS-standardien mukaan, kuten suomalaisessa kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännössä, nettosijoituksen suojauksesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan.

Etuoikeusosakkeisiin liittyvä optiosopimus

Fortum omistaa 10,1 % Nybroviken Kraft AB -konsernista (NYKAB), mikä vastaa 52,9 % äänistä. NYKAB on yhdistelty Fortumin konsernitiilinpäätökseen tytäryhtiönä. NYKAB omistaa vesivoimaa tuottavia omaisuuseriä, joita Fortum hoitaa sopimuksen nojalla ja hyödyntää kaiken tuotetun energian. Fortumilla on oikeus ostaa NYKABin etuoikeutetut vähemmistöosakkeet optiosopimusten perusteella. Näiden optiosopimusten mukaan takaisinosto voi tapahtua vuosina 2007, 2011 tai 2015 hintaan, joka lasketaan sovitun kaavan mukaisesti. Vähemmistöosuus Fortumin kirjanpidossa vastaa etuoikeutettujen vähemmistöosakkeiden nimellisarvoa.

IAS 32:n ja 39:n mukaan etuoikeusosakkeisiin liittyvä vähemmistöosuus luokitellaan korolliseksi velaksi ja optioarvostusmalliin perustuvan arvioidun arvon ja korollisen velan pääoma-arvon välinen ero on käsitelty oman pääoman eränä sekä esitetty kertyneissä korkoveloissa. Arvon muutokset, jotka perustuvat optioarvostusmallin avulla tehtyihin laskelmiin, käsitellään korkokuluina.

Vuokrasopimukset

IFRS-standardien ja suomalaisen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön vuokrasopimusten luokittelun ehdot eroavat toisistaan ryhmiteltäessä vuokrasopimuksia rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin.

Fortumissa tämä tarkoittaa sitä, että osa vuokrasopimuksista, joissa Fortum toimii vuokralle ottajana, luokitellaan uudelleen rahoitusleasingsopimuksiksi. Näistä sopimuksista johtuvat velat, jotka on aiemmin esitetty vastuina liitetiedoissa sisältyvät IFRS-standardien mukaan taseeseen. Tämän seurauksena korollisten velkojen lisäys vuoden 2004 lopussa on 102 miljoonaa euroa. Suurin osa tästä summasta liittyy Shipping-liiketoimintayksikön vuokrasopimuksiin.

Joissakin Heat-segmentin asiakassopimuksissa Fortum toimii myös vuokralle antajana. Fortum on verrannut asiakassopimusten ehtoja IFRIC D4 -tulkintaluonnoksen kriteereihin. Osa näistä järjestelyistä luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Taseessa tämän vaikutus on nähtävissä lähinnä korollisten saamisten ja aineellisten hyödykkeiden välisenä uudelleenluokitteluna.

Työsuhde-etuudet

Fortumilla on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin maan paikallisten käytäntöjen mukaisesti. Suomalaisessa kirjanpito- ja tilinpäätös-käytännössä Fortum-konsernin eläkevelvoitteet on raportoitu paikallisten säännösten mukaisesti. IFRS-standardien mukaan laaditussa tilinpäätöksessä eläkevelvoitteet käsitellään IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin mukaisesti. Kaikki etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyvät kertyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot merkitään aloittavaan taseeseen IFRS-standardeihin siirtymispäivänä IFRS 1-standardin salliman helputuksen mukaisesti. Koron osuus sisällytetään tuloslaskelman eläkekuluihin.

Yksi IFRS-standardeihin siirtymisen merkittävimmistä vaikutuksista johtuu suomalaisen lakisääteisen työeläkejärjestelmän (TEL) kirjanpidollisesta käsittelystä. Fortumissa työeläketurva on järjestetty osaksi eläkevakuutusyhtiöiden ja osaksi eläkesäätiöiden kautta.

IFRS-siirtymätaseessa 1.1.2004 eläkesäätiöissä järjestettyjen suomalaisten eläkkeiden vaikutus oli noin 40 miljoonaa euroa, mikä johtuu siitä että Fortumin eläkesäätiöiden varojen käypä arvo ylitti eri eläkejärjestelyjen velvoitteet noin 40 miljoonalla eurolla. Tämä on esitetty muina pitkäaikaisina varoina. Lisäksi varauksiin on merkitty noin 30 miljoonan euron velvoite, joka liittyy tuleviin työkyvyttömyyseläkkeisiin niissä järjestelyissä jotka on hoidettu vakuutusyhtiöiden kautta.

Suomalaisten viranomaisten joulukuussa 2004 hyväksymien muutosten vuoksi TEL:n työkyvyttömyyseläkkeen osuus käsitellään kirjanpidollisesti maksuperusteisena järjestelyinä IFRS-taseessa 31.12.2004, kun se IFRS-standardeihin siirtymispäivän taseessa on käsitelty etuuspohjaisena järjestelyinä. Tämän muutoksen vaikutus on noin 20 miljoonaa euroa tilikauden tuloksessa ennen veroja. Loput tuloslaskelmaan kohdistuvasta tilikauden kokonaisuutuksesta (noin 30 miljoonaa euroa) johtuu eläkesäätiöiden varojen käypien arvojen myönteisestä kehityksestä.

Muut IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutukset

Muihin IFRS-oikaisuihin sisältyvät esimerkiksi:

- Suomalaisten kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteiden mukaan seisokkeihin liittyvät menot (lähinnä Oil Refining-liiketoimintayksikössä) jaksotetaan seisokkien väliselle ajalle etupainotteisesti ja käsitellään varauksena taseessa. IFRS-standardeja sovellettaessa nämä kustannukset käsitellään komponenttilähestymistavan mukaisesti. Kustannukset aktivoidaan, kun ne syntyvät ja ne poistetaan seisokkien välisenä aikana.
- Fortum on päättänyt käyttää tiettyjen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvien erien suomalaisen käytännön mukaisia, arvonkorotuksella lisättyjä ja kertyneillä poistoilla vähennettyjä arvoja oletushankintamenoina. Näiden omaisuuserien poisto-oikaisu tehdään takautuvasti.
- Suomalaisten kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteiden mukaan liittymismaksut on tuloutettu välittömästi. IFRS-standardien mukaan jäähdytysenergian myymiseen liittyvät kytkentä-

maksut jaksotetaan ja kirjataan tuotoksi arvioidun asiakassuhteen keston aikana.

- Osakkuusyhtiöiden osakkeiden hankintamenon ja Fortumin oman pääoman osuuden välinen ero hankintahetkellä on kohdistettu käyttöomaisuuteen siihen määrään saakka, jolla käyttöomaisuuden käypä arvo hankintahetkellä ylitti tasearvon. Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä poistot tällaisista käypien arvojen oikaisuksista on esitetty muissa kuluissa. IFRS-standardien mukaan nämä poistot, suuruudeltaan 20 miljoonaa euroa, on luokiteltu uudelleen ryhmään Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.
- Tuloslaskelmassa esitettyyn verokuluun on vaikuttanut positiivinen kertaluonteinen 6 miljoonan euron suuruinen erä, joka johtuu suomalaisen yritysveroasteen alentumisesta 29 %:sta 26 %:iin vuodesta 2005 alkaen.

Vaikutukset tärkeimpiin tunnuslukuihin

Sijoitettu pääoma

IFRS-oikaisu kasvattavat Fortumin sijoitetun pääoman määrää. Vuokrasopimusten luokittelun muutoksista johtuvat erät ovat pääasiallinen syy sijoitetun pääoman kasvuun, joka on 111 miljoonaa euroa alkavassa taseessa ja 193 miljoonaa euroa päättävässä taseessa 2004. Ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamiseen ja käytettyyn ydinpoltoaineeseen liittyvät varaukset on sisällytetty sijoitettuun pääomaan. Näihin varauksiin liittyvät rahoituskulut on myös sisällytetty sijoitetun pääoman tuottolaskelmaan.

Korolliset nettovelat

IFRS:n mukaisesti laaditun tilinpäätöksen nettovelka kasvoi alkavassa taseessa 246 miljoonalla eurolla ja päättävässä taseessa 199 miljoonalla eurolla. Lisäys johtuu pääosin öljytankkereita koskevista rahoitusleasingsopimuksista, jotka sisältyvät nyt taseeseen sekä NYKABin vähemmistöosuuden uudelleen luokittelusta korolliseksi velaksi.

IFRS-standardien mukaan ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistoon liittyvät velat ja Fortumin osuus ydinjätehuolto-rahastosta esitetään taseessa bruttomääräisinä. Rahasto on täysin katettu ja taseeseen kirjattujen Fortumin rahasto-osuuden ja varausten nettomäärä on nolla, joten tämä erä ei vaikuta Fortumin velkaantumiseen. Korollisen nettovelan määrää laskettaessa ei oteta huomioon ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistoon liittyviä korollisia varauksia eikä Fortumin rahasto-osuutta ydinjätehuolto-rahastosta (joka on esitetty pitkäaikaisena korollisena omaisuuseränä).

Oma pääoma sisältäen vähemmistöosuuden

IFRS-oikaisujen nettovaikutus koko omaan pääomaan on vuoden 2004 lopussa -5 miljoonaa euroa. Avaavassa taseessa tämä vaikutus on -129 miljoonaa euroa. Muutos johtuu pääosin suojauslaskennan ehdot täyttävien rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista.

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto parantuvat hieman, kun vuoden 2004 IFRS-oikaisu sisällytetään laskelmissa käytettyihin tuloslaskelma- ja tase-eriin. Velkaantumisaste kasvaa 64 %:sta 67 %:iin.

Konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	2004	2003
Liikevaihto	2, 3, 4	11 665	11 392
Osuus osakkuusyritysten voitosta	5	70	41
Liiketoiminnan muut tuotot	6	121	151
Liiketoiminnan muut kulut	8		
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden ja varastojen muutos		21	8
Materiaalit ja palvelut		-7 882	-8 054
Henkilöstökulut		-684	-654
Poistot ja arvonalentumiset	7	-511	-538
Muut liiketoiminnan kulut	11	-886	-926
Liikevoitto		1 914	1 420
Rahoitustuotot ja -kulut	9	-259	-236
Voitto ennen veroja		1 655	1 184
Välittömät verot	10	-397	-325
Vähemmistöosuus		-31	-90
Tilikauden voitto		1 227	769
Tulos/osake			
Tulos/osake, euro		1,44	0,91
Laimennusvaikutuksella oikaistu tulos /osake, euro		1,42	0,90

Konsernin tase

milj. euroa	Liite	2004	2003
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat	12, 13, 14		
Aineettomat hyödykkeet		112	146
Aineelliset hyödykkeet		11 824	11 632
Sijoitukset		2 662	2 394
		14 598	14 172
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus	15	659	551
Myyntisaamiset		1 048	951
Lyhytaikaiset saamiset	16, 17	253	449
Rahat ja pankkisaamiset		146	439
		2 106	2 390
		16 704	16 562
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	18		
Osakepääoma		2 948	2 886
Ylikurssirahasto		75	41
Edellisten tilikausien voitto		3 144	2 710
Tilikauden voitto		1 227	769
		7 394	6 406
Vähemmistöosuus		261	232
Pakolliset varaukset	19	237	207
Laskennallinen verovelka	20	1 842	1 843
Vieras pääoma	21, 22		
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen		4 257	4 840
Koroton		359	346
		4 616	5 186
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen		785	1 225
Koroton		1 569	1 463
		2 354	2 688
		16 704	16 562

Konsernin kassavirtalaskelma

milj. euroa	2004	2003
Liiketoiminnan kassavirta		
Voitto ennen veroja	1 655	1 184
Poistot ja arvonalentumiset	511	538
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-21	-38
Rahoitustuotot ja -kulut	259	236
Käyttöomaisuuden myyntivoitot, -tappiot ja romutukset	-26	-53
Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta	2 378	1 867
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaiset korottomat liikesaamiset, lisäys (-), vähennys (+)	-50	502
Vaihto-omaisuus, lisäys (-), vähennys (+)	-112	-53
Lyhytaikaiset korottomat velat, lisäys (+), vähennys (-)	61	-339
Käyttöpääoman muutos	-101	110
Liiketoiminnan kassavirta ennen rahoituseriä ja veroja	2 277	1 977
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-370	-220
Saadut osingot	47	37
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	45	66
Maksetut välittömät verot	-319	-376
Toteutuneet kurssierot	68	93
Rahoituserät ja verot yhteensä	-529	-400
Liiketoiminnan kassavirta	1 748	1 577
Investointien kassavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-651	-550
Käyttöomaisuuden myynnit	89	142
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-14	-193
Ostetut osakkuusyritysosakkeet	-168	-350
Ostetut muut osakkeet	-	-27
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	12	1 213
Myydyt osakkuusyritysosakkeet	6	5
Muiden osakkeiden myynnit	5	9
Muiden sijoitusten muutos, lisäys (-), vähennys (+)	-17	-67
Investointien kassavirta	-738	182
Kassavirta ennen rahoitusta	1 010	1 759
Rahoitus		
Lyhytaikaisten velkojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-489	-233
Pitkäaikaisten velkojen nostot	319	1 622
Pitkäaikaisten velkojen lyhennykset	-870	-1 788
Osingonjako	-359	-264
Lunastetut optiot	95	22
Muut rahoituserät *)	1	-1 267
Rahoituksen kassavirta	-1 303	-1 908
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos	-293	-149
Likvidit varat 1.1.	439	592
Kurssiero-oikaisut	-	-4
	439	588
Likvidit varat 31.12.	146	439
Taseen mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-293	-149

*) Vuonna 2003 sisältää Fortum Capital Ltd:n etuoikeutettujen osakkeiden takaisinmaksun 1 200 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöksen liitetiedot

1. Laadintaperiaatteet

Fortumin tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolainsääntösten ja muiden Suomessa voimassa olevien sääntösten ja määräysten mukaisesti.

Konsolidointi

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Fortum Oyj:n ja kaikki ne yhtiöt, joissa Fortum Oyj:n välitön tai välillinen osuus osakkeiden tuottamasta äänimäärästä on yli 50 %. Konsernitilinpäätöksen ulkopuolelle on jätetty eräitä asunto-osakeyhtiöitä, joiden yhdisteleminen on tarpeetonta oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Fortum Oyj:n konsernitilinpäätös laaditaan yhdistelmä- eli pooling-menetelmällä. Fortum Power and Heatin, Fortum Oilin ja Fortum Heat and Gasin hankintamenot eliminoidaan niiden osakepääomia vastaan ja eliminointiero kirjataan oman pääoman vähennykseksi. Fortum Power and Heatin, Fortum Oilin ja Fortum Heat and Gasin konsernitilinpäätökset laaditaan hankintamenomenetelmällä. Keskinäistä osakeomistusta eliminoidaessa tytäryhtiöosakkeiden hankintamenosta vähennetään konsernin osuus hankitun yhtiön hankintahetken taseen omista pääomista mukaan luettuna vapaaehtoiset varaukset, joista on vähennetty laskennallinen verovelka. Tytäryhtiön hankinta-arvon ja hankintahetken oman pääoman ero kohdistetaan hankintahetken käyttöomaisuuserille siltä osin kuin niiden käypä arvo ylittää kirja-arvon. Loppuosa osakkeiden hankintamenosta esitetään konsernitaseessa konsernilikearvona. Käyttöomaisuuteen kohdistettu osuus poistetaan kyseessä olevan käyttöomaisuuserän poistusuunnitelman mukaisesti. Konsernilikearvo poistetaan sen arvioituna vaikutusaikana, kuitenkin enintään 20 vuodessa.

Tilikauden aikana hankitut tytär- ja osakkuusyhtiöt sisältyvät konsernitilinpäätökseen hankintahetkestä lähtien ja myydyt yhtiöt myyntihetken saakka.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, sisäisten toimitusten realisoitumattomat katteet ja sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä.

Vähemmistöosuus esitetään omana eräänä konsernin tuloslaskelmassa ja taseessa.

Fortum omistaa Nybroviken Kraft AB-konsernin (NYKAB) osakkeista 10,1 %, mikä edustaa 52,9 % äänistä. NYKAB sisällytetään Fortumin konsernitilinpäätökseen tytäryhtiönä. NYKAB omistaa vesivoiman tuotantolaitoksia. Fortum hallinnoi näitä tuotantolaitoksia sopimuksen mukaan ja käyttää kaiken niiden tuottaman sähkön. Fortumilla on oikeus ostaa NYKABin etuoikeutettuja vähemmistöosakkeita optiosopimusten kautta. Optiosopimusten mukaan takaisinosto voi tapahtua vuonna 2007, 2011 tai 2015 sovi-

tun kaavan mukaan lasketulla hinnalla. Fortumille laskettu vähemmistöosuus vastaa etuoikeutettujen vähemmistöosakkeiden nimellismäärää.

Olenaiset osakkuusyhtiöt, joissa konsernin osuus äänivallasta on 20–50 %, yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Tällöin konsernin osuus osakkuusyhtiön tuloksesta ja oman pääoman muusta muutoksesta, konsernilikearvon poistoilla vähennettynä, tuloutetaan tuloslaskelmassa ja lisätään osakkeiden arvoon konsernin taseessa. Saadut osingot kirjataan osakkeiden tasearvon vähennykseksi. Jos tietoja ei ole saatavilla, konsernin osuus tiettyjen osakkuusyhtiöiden tuloksesta sisältyy konsernitilinpäätökseen edellisen vuosineljänneksen tietojen perusteella.

Yhteisyritykset ovat yhtiöitä, joita Fortum hallitsee yhdessä ulkopuolisen osapuolen kanssa. Yhteisyritykset on sisällytetty käyttämällä pääomaosuusmenetelmää. Yritykseen, jossa Fortumilla on sopimusvelvollisuus, johon sisältyy yhteisesti hallinnoituja varoja, Fortum soveltaa suhteellista menetelmää. SeverTEK ZAO raportoi Fortumille lukunsa Yhdysvaltain kirjanpitolainsäädännön mukaan.

Liikevaihto

Liikevaihtoon luetaan myyntituotot ja myynnin kurssierot vähennettynä alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonalisäveroilla, valmistajana suoritetuilla valmisteveroilla ja huoltovarmuusmaksuilla.

Tradingliikevaihtoon sisällytetään fyysisten toimitusten arvo ja johdannaiskauppojen nettotulos.

Ulkoisen sähkönmyynnin arvon laskeminen

Fortum on korvannut segmenttien väliset sähkökaupat kauppoina Nord Pool -tapahtumia vasten 1.1.2004 lähtien. Tunnittaiset Nord Pool -myynnit ja -ostot lasketaan konsernitaseella ja merkitään joko tuotoksi tai kuluksi sen mukaan, onko Fortum tietyllä tunnilla nettomyyjä vai netto-ostaja.

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muina tuottoina kirjataan omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritemyyntiin liittyvät säännölliset tuotot kuten vuokrat.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Liiketapahtumien kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan. Rahoituksen kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Euroalueen ulkopuolisten tytär- ja osakkuusyhtiöiden tuloslaskelmat muunnetaan euroiksi käyttäen kuukauden

lopun kurssien perusteella laskettuja vuoden keskikursseja ja taseet muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssilla. Näistä aiheutuvat muuntoerot kirjataan vapaaseen omaan pääomaan ja niitä netotetaan omaa pääomaa suojaavien sopimuksien kurssieroilla.

Johdannaisopimukset

Fortum-konserni solmii johdannaisopimuksia pääasiassa öljyn- ja sähkönhinnan suojaamiseksi sekä kurssierojen ja korkotason hallitsemiseksi.

Sähkön- ja öljynhintaan liittyvät johdannaiset, jotka suojaavat tulevaa kassavirtaa, kirjataan, kun vastaava riski toteutuu. Tradingsopimuksista johtuvat toteutumattomat tappiot kirjataan välittömästi, mutta sähkön- ja öljynhintaan liittyvistä johdannaisista saadut tuotot kirjataan vain sopimuksen erääntyessä tai kun johdannainen suljetaan vastavalla johdannaisella.

Valuuttajohdannaiset kirjataan neljällä eri tavalla: tulevaa kassavirtaa suojaavat, tase-eriä suojaavat, nettosijoituksia suojaavat ja trading. Tulevia kassavirtoja suojaavien sopimuksien kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan samanlaisesti kun vastaava tulo tai meno realisoituu. Tase-eriä, kuten pankkitilejä, lainoja ja saatavia, suojaavat johdannaiset arvostetaan käyttämällä tasepäivän kurssia, ja tulot ja menot merkitään tuloslaskelmaan. Nettosijoituksia suojaavien johdannaisien tulot ja menot kirjataan pääomaa vasten, verovaiikutuksella netotettuna. Avointen tradingsopimusten kurssivoitot kirjataan vain sopimuksen erääntyessä, mutta tappiot kirjataan välittömästi. Termiinien kertyneet korot on jaksotettu.

Optiopreemiot käsitellään ennakkomaksuina, kunnes optiot eräännyvät, ja muista kuin suojaustarkoituksessa tehdyistä optioista aiheutuvat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan kuluina.

Korkorisikin hallintaan käytettyjen johdannaisien korkotuotot tai -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavan erän korkoja.

Myynti- ja hankintasopimukset

Myynti- ja hankintasopimusten mahdollinen tappio arvioidaan ja kirjataan kuluksi siltä osin kuin ostohinta on arvioitua myyntihintaa korkeampi.

Käyttöomaisuus ja poistot

Käyttöomaisuuden tasearvo muodostuu välittömästä hankintamenoista vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla arvonalennuksilla sekä lisätyn paikallisten säännösten mukaan mahdollisesti tehdyillä arvonorotuksilla. Käyttöomaisuuserille kohdistetun tytäryhtiön hankinta-arvon ja hankintahetken oman pääoman välisen eron lisäksi käyttöomaisuuteen sisältyy näihin eriin liittyvät laskennalliset verovelat. Eräissä ulkomaisissa yhtiöissä on välittömän hankintameno lisäksi käyttöomaisuuden arvoon aktivoitu rakennusaikaisia korkoja.

Kuluvasta käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset poistot, jotka perustuvat hyödykkeiden taloudelliseen pitoaikaan. Turvevarojen poisto lasketaan substanssi-poistomenetelmää käyttäen.

Poistot perustuvat seuraaviin taloudellisiin pitoaikoihin:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40–50 vuotta
Muiden voimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Sähköasemien rakennukset, rakennelmat ja koneet	30–40 vuotta
Voimajohdot	15–40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	20–40 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	20–40 vuotta
Muut koneet ja muu kalusto	3–20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

Rahoitusleasingsopimukset

Suomen kirjanpitolainsäädännön ja muiden Suomessa voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaan jotkut suppeahkot leasingsopimukset, joissa Fortum on joko vuokraaja tai vuokralleottaja, on kirjattu rahoitusleasingsopimuksina. Kun Fortum toimii vuokralleottajana, leasingmaksut kirjataan Muihin liiketoiminnan kuluihin suoriteperusteisesti. Kun Fortum toimii vuokraajana, leasingmaksut jaetaan korolisiin saataviin ja rahoitustuottoihin.

Investoinnit

Investointeihin sisällytetään hankittujen tytäryhtiöiden korolliset nettovelat.

Ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen käsittely

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen ja vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä Teollisuuden Voima Oy:ssä (TVO) Suomessa ja sekä suorien että epäsuorien omistuksien kautta OKG AB:ssä ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssä Ruotsissa.

Näissä yhtiöissä osakkeenomistajalla on oikeus saada osuutensa sähköstä, ja se on vastuussa omalta osaltaan ydinvoimayhtiön kustannuksista yhtiöjärjestyksen mukaan.

Suomessa TVO:lla on ulkopuolisia lainoja ilman osakkeenomistajien antamia vakuuksia. Ruotsissa Fortum on myöntänyt lainoja ja taannut yhtiöiden ulkopuolisia lainoja omistusosuutensa mukaan. Lisäksi Fortum antaa takuita, jotka liittyvät sen osuuteen osakkuusyriyten kattamattomasta ydinjätehuoltovastuusta.

Ydinjätehuoltovastuu lasketaan Suomessa ydinenergia-lain mukaan ja Ruotsissa ydinjätehuollon rahoitusta koskevan lain mukaan. Ydinjätehuoltovastuu kattaa kaikki tulevat ydinjätteen käsittelystä aiheutuvat kulut mukaan luettuna ydinvoimalaitosten käytöstä poiston, käytetyn polttoaineen loppusijoituskustannukset sekä riskimarginaalin siten, että käytöstä poiston oletetaan alkavan kunkin vuoden lopussa. Viranomaisien hallinnoima Ydinjätehuoltorahasto kokoa varoja ydinjätehuoltovastuun kattamiseksi täysimääräisesti viimeistään 25 vuoden kuluessa. Sen jälkeen ydinjätehuoltovastuu muuttuu vuotuisen polttoaineen käytön, ydinvoiman loppusijoitussuunnitelmien mahdollisten muutosten ja ydinjätteen käsittelyyn liittyvien toimenpiteiden takia. Ydinjätehuoltovastuun nettomuutos ja tuotto-osuus Ydinjätehuoltorahastosta katetaan maksulla, jonka maksavat (tai saavat) ydinvoiman käyttöluvan haltijat.

Vuotuinen maksu Ydinjätehuolto-rahastoon ja ydinvoimaan liittyvistä toimista aiheutuvat kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Ydinjätehuoltovastuu ja Fortumin osuus Ydinjätehuolto-rahastosta on kerrottu liitetiedoissa. Ydinjätehuoltovastuun ja Ydinjätehuolto-rahaston osuuden sekä odottamattomia tapahtumia varten tehtyjen varausten välinen ero katetaan takuilla.

Suomessa käyttöluvan haltijat tai osakkeenomistajat ovat oikeutettuja lainaamaan takaisin 75 % osuudestaan Ydinjätehuolto-rahastossa. Lainaa vastaan myönnetään takuu.

Käytetyn polttoaineen loppusijoittamisesta vastaa Suomessa Posiva Oy ja Ruotsissa Svensk Kärnbränslehantering AB. Molemmat yhtiöt ovat ydinvoimayhtiöiden omistuksessa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on arvostettu FIFO-periaatteella välittömään hankintamenuun tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan ottaen huomioon mahdollisten suojausten vaikutus. Eräissä ulkomaisissa tytäryhtiöissä hankintamenuun sisällytetään maan käytännön mukaisesti myös välillisiä kuluja. Arvostuserojen vaikutus konsernitilinpäätökseen on epäolennainen.

Sidottu pääoma

Liiketoimintojen sidottu pääoma sisältää käyttöomaisuuden, osakkeet ja liiketoiminnoille kohdistetut käyttö-pääomaerät sekä pakolliset varaukset ja eläkevastuut. Käyttöomaisuuteen sisältyy myös hankinnan yhteydessä käyttöomaisuuteen kohdistettujen yliarvojen laskennallinen verovelka.

Rahoitusomaisuusarvopaperit

Rahoitusomaisuusarvopaperit ovat lyhytaikaisia sijoituksia rahamarkkinainstrumentteihin, jotka arvostetaan alempaan hankintahintaan tai markkina-arvoon.

Tutkimus ja tuotekehitys

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot kirjataan vuosikuluiksi lukuun ottamatta rakennus- ja laiteinvestointeja.

Hankkeiden osatuloutus

Pitkäaikaiset hankkeet tuloutetaan valmistusasteen perusteella. Pitkäaikaisien hankkeiden odotettavissa olevista tappioista samoin kuin takuuaikaisista kustannuksista tehdään pakollinen varaus.

Eläkekulut

Eläkekulut kirjataan kunkin maan paikallista lainsäädäntöä noudattaen. Suomessa lakisääteiset eläkevelvoitteet kate-taan pakollisella eläkevakuutuksella tai konsernin omissa eläkesäätiöissä. Maksut konsernin eläkesäätiöihin kirjataan tuloslaskelmaan sen määräisinä kuin aktuaarien laskelmat, jotka on tehty Suomen työntekijäin eläkelain mukaan, osoit-tavat. Ruotsissa suurin osa eläkevelvoitteista on jaksotettu ja kirjattu varauksiin.

Osakesidonnaiset kannustinjärjestelmät

Fortum Oyj:n optioihin liittyvät sosiaaliturvamaksut on kirjattu tuloslaskelmaan kuluna tilikaudella, jolloin optiot ovat tulleet lunastettaviksi. Fortumin osakepohjaiseen pitkäaikaiseen kannustinjärjestelmään liittyvät kulut jaksotetaan suunnitel-majakson aikana tuloslaskelmaan ja velaksi taseeseen.

Verokannan muutos

Suomen eduskunta hyväksyi 30.6.2004 verolainsäädännön uudistukset, joiden myötä muun muassa Suomen yhteisö-verokanta laskee 29 %:sta 26 %:iin vuoden 2005 alusta lähtien. Verokannan muutoksen vaikutus kirjataan tuloslas-kelmaan verovähennyksenä sekä vastaavasti laskennallisen verovelan vähennyksenä taseeseen.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset

Konsernitilinpäätöksessä poistoero ja vapaaehtoiset varauk-set jaetaan vapaaksi omaksi pääomaksi ja laskennalliseksi verovelaksi. Laskennalliset verovelat ja -saamiset on laskettu myös muiden ajoituserojen perusteella. Laskennallisena verovelkana ja -saamisina otetaan huomioon myös hankin-nan yhteydessä poistokelpoiseen käyttöomaisuuteen koh-distettuihin yliarvoihin liittyvä verovelka.

Pakolliset varaukset

Vastaisuudessa toteutuvat menot ja ilmeiset menetykset, jotka eivät enää kerrytä vastaavaa tuloa ja joiden suorittami-seen konserni on velvoitettu tai sitoutunut ja joiden rahallinen arvo voidaan kohtuullisesti arvioida, kirjataan tuloslaskel-maan kuluksi ja taseen pakollisiin varauksiin. Tällaisia eriä ovat mm. takausvastuut, todettujen ympäristövahinkojen tulevat puhdistusmenot ja eläkevastuut. Jalostamoiden ja voimalaitosten suunniteltuihin seisokkeihin liittyvät menot jaksotetaan seisokkien väliselle ajalle etupainotteisesti ja käsitellään varauksena taseessa.

Valuuttakurssit 2000–2004

Tilinpäätöksissä käytetyt keskeisimmät valuuttakurssit ovat vuosina 2000–2004 olleet seuraavat:

Tilinpäätöshetken kurssit

	2000	2001	2002	2003	2004
USD	0,9305	0,8813	1,0487	1,2630	1,3621
GBP	0,6241	0,6085	0,6505	0,7048	0,7051
SEK	8,8313	9,3012	9,1528	9,0800	9,0206
NOK	8,2335	7,9515	7,2756	8,4141	8,2365

Tilikauden keskipäätökset

	2000	2001	2002	2003	2004
USD	0,9236	0,8939	0,9420	1,1346	1,2474
GBP	0,6087	0,6196	0,6279	0,6901	0,6813
SEK	8,4805	9,2451	9,1442	9,1430	9,1203
NOK	8,1051	8,0532	7,5144	7,9801	8,3702

2. Segmentikohtaisia tietoja

2004	Liikevaihto	Liikevoitto	Poistot ja arvonalentumiset	Merkittävät kertaluonteiset erät	Investoinnit	Henkilöstö keskimäärin
<i>milj. euroa</i>						
Sähköntuotanto	2 088	725	105	21	210	4 588
Lämpö	1 021	226	127	2	181	1 605
Sähkönsiirto	707	258	133	1	106	995
Markets	1 387	26	16	-	6	682
Öljynjalostus	6 306	573	76	81	200	2 608
Öljyn vähittäismyynti	2 374	48	30	6	36	1 041
Shipping ja muu öljy	339	107	12	10	77	609
Muut	96	-49	12	3	17	731
Eliminoinnit	-2 653	-	-	-	-	-
Yhteensä	11 665	1 914	511	124	833	12 859

2003	Liikevaihto	Liikevoitto	Poistot ja arvonalentumiset	Merkittävät kertaluonteiset erät	Investoinnit	Henkilöstö keskimäärin
<i>milj. euroa</i>						
Sähköntuotanto	2 681	603	116	4	386	5 338
Lämpö	964	173	116	-3	158	1 430
Sähkönsiirto	688	247	143	20	339	1 005
Markets	1 634	35	14	-	28	407
Öljynjalostus	5 693	281	80	14	97	2 722
Öljyn vähittäismyynti	2 203	44	41	-9	36	1 014
Shipping ja muu öljy	308	79	14	10	71	606
Muut	93	-42	14	24	21	821
Eliminoinnit	-2 872	-	-	-	-	-
Yhteensä	11 392	1 420	538	60	1 136	13 343

	2004 Sidottu pääoma	Sidotun pääoman tuotto (%)	2003 Sidottu pääoma	Sidotun pääoman tuotto (%)
<i>milj. euroa</i>				
Sähköntuotanto	6 258	11,6	6 391	9,5
Lämpö	2 502	9,2	2 466	7,3
Sähkönsiirto	3 101	8,3	3 129	7,9
Markets	196	18,8	23	55,2
Öljynjalostus	1 266	50,4	1 003	26,2
Öljyn vähittäismyynti	296	15,9	329	13,8
Shipping ja muu öljy	206	63,5	133	56,7

Liitetiedot, tuloslaskelma

milj. euroa	2004	2003
3. Osatuloutuksen vaikutus liikevaihtoon		
Luovuttamattomista hankkeista valmistusasteen mukaan tuotoksi kirjattu liikevaihto		
Tilikaudella	6	4
4. Liikevaihto markkina-alueittain		
Suomi	4 499	4 222
Ruotsi	3 301	2 650
Muut Pohjoismaat	215	418
Muu Eurooppa	1 377	1 619
USA ja Kanada	1 790	1 460
Muu kansainvälinen kauppa	483	1 023
Yhteensä	11 665	11 392
5. Osuus osakkuusyriyten voitosta		
Nynäs Petroleum -konserni	27	10
Gasum-konserni	13	14
Nova Naturgas AB	14	5
Fingrid Oyj	13	8
Muut osakkuusyhtiöt	3	4
Yhteensä	70	41
Osakkuusyhtiöihin liittyvien poistamatta olevien hankinnan yhteydessä käyttöomaisuuteen kohdistettujen yliarvojen määrä oli 377 (425) miljoonaa euroa.		
6. Liiketoiminnan muut tuotot		
Vuokratuotot	14	14
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	36	75
Muut	71	62
Yhteensä	121	151
7. Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	505	524
Pysyvien vastaavien arvonalentumiset	6	14
Yhteensä	511	538
8. Liiketoiminnan muut kulut		
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	-21	-8
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	7 850	7 872
Varastojen muutos	-82	-16
Ulkopuoliset palvelut	114	198
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	489	468
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	70	81
Muut henkilösivukulut	125	105
Muut liiketoiminnan kulut	886	926
Yhteensä	9 431	9 626

milj. euroa	2004	2003
Johdon palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtajille ja hallitusten jäsenille	9	8
Johdon eläkesitoumukset		
Fortum Oyj:n ylimmällä johdolla on mahdollisuus jäädä eläkkeelle 60-vuotiaana. Vastaavanlaisia eläkejärjestelyjä on myös muissa konsernin yhtiöissä.		
Johdon puolesta annetut vakuudet ja vastuusitoumukset		
Konserniyhtiöiden johdon puolesta ei ole annettu takauksia eikä muita vastuusitoumuksia.		
Johdon rahalainat		
Johdolle on myönnetty yksi 113 000 euron annuiteettilaina, jonka korko on 3,5 %. Lainaa lyhennetään kahdesti vuodessa. Lainan viimeinen lyhennys on vuonna 2009.		
9. Rahoitustuotot ja -kulut		
Osinkotuotot pysyvien vastaavien sijoituksista	9	9
Muut korkotuotot	53	76
Muut rahoitustuotot	2	4
Kurssierot	-11	1
Korkokulut	-291	-320
Muut rahoituskulut	-21	-6
Yhteensä	-259	-236
10. Välittömät verot		
Verot varsinaisesta liiketoiminnasta	397	325
Tilikauden verot	404	329
Aikaisempien tilikausien verot	10	14
Laskennallisen verovelan muutos	-17	-18
Yhteensä	397	325
11. Tilintarkastajien palkkiot ja tilintarkastukseen liittymättömät palvelut		
Tilintarkastustoimeksiannot	1	1
Muut toimeksiannot		
IFRS	1	2
Muut	1	1
Yhteensä	3	4

Liitetiedot, tase

12. Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet	Liikearvo	Konserni- liikearvo	Konserni- reservi	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Yhteensä
<i>milj. euroa</i>					
Hankintameno 1.1.2004	135	80	-5	210	420
Kurssierot ja muut oikaisut	-1	-	-	-	-1
Lisäykset	3	-	-	29	32
Vähennykset	11	9	-	28	48
Siirrot erien välillä	-79	-58	-	100	-37
Hankintameno 31.12.2004	47	13	-5	311	366
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2004	90	41	-5	148	274
Kurssierot ja muut oikaisut	-	-1	-	-	-1
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot ja arvonalentumiset	-56	-34	-	31	-59
Tilikauden poisto	10	1	-	25	36
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	4	4
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2004	44	7	-5	208	254
Tasearvo 31.12.2004	3	6	-	103	112
Tasearvo 31.12.2003	45	39	-	62	146

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesi- alueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennako- maksut ja keskeneneräiset hankinnat	Yhteensä
<i>milj. euroa</i>						
Hankintameno 1.1.2004	3 096	2 934	10 968	265	425	17 688
Kurssierot ja muut oikaisut	48	38	42	15	9	152
Lisäykset	5	92	440	12	115	664
Vähennykset	3	127	81	20	8	239
Siirrot erien välillä	86	-19	28	-	-58	37
Hankintameno 31.12.2004	3 232	2 918	11 397	272	483	18 302
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2004	2	1 309	4 666	155	-	6 132
Kurssierot ja muut oikaisut	-1	-3	24	5	-	25
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot ja arvonalentumiset	-	-12	-60	-4	-	-76
Tilikauden poisto	-	82	380	8	-	470
Tilikauden arvonalentumiset	-	1	-	-	-	1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2004	1	1 377	5 010	164	-	6 552
Arvonkorotukset	12	60	2	-	-	74
Tasearvo 31.12.2004	3 243	1 601	6 389	108	483	11 824
Tasearvo 31.12.2003	3 107	1 686	6 304	110	425	11 632

Sijoitukset milj. euroa	Osuudet osakkuus- yhteisöissä	Saamiset osakkuus- yhteisöiltä	Muut osakkeet ja osuudet	Muut saamiset	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2004	1 215	525	127	107	1 974
Kurssierot ja muut oikaisut	1	6	-2	3	8
Lisäykset	168	102	-	17	287
Vähennykset	6	26	5	46	83
Siirrot erien välillä	46	-	-46	-	-
Hankintameno 31.12.2004	1 424	607	74	81	2 186
Kertyneet arvonalentumiset 1.1.2004	4	-	3	-	7
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.2004	4	-	3	-	7
Kertyneet voitto-osuudet	321	-	-	-	321
Tasearvo 31.12.2004	1 741	607	71	81	2 500
Tasearvo 31.12.2003	1 548	525	124	107	2 304

Tilivuoden aikana ostettujen yhtiöiden käyttöomaisuuden hankintameno siirtyy konsernin hankintamenoksi ja kertyneet poistot konsernin kertyneiksi poistoiksi.

Muihin osakkeisiin sisältyy noteerattuja osakkeita 4 (52) miljoonaa euroa, joiden markkina-arvo oli 7 (89) miljoonaa euroa. Osakkuusyhtiöihin sisältyy noteraattuja osakkeita 419 (262) miljoonaa euroa, joiden markkina-arvo oli 478 (277) miljoonaa euroa.

13. Aktivoitujen korkomenot

milj. euroa	2004	2003
Koneet ja kalusto	12	13
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	-	1
Yhteensä	12	14

Tilikauden sekä edellisen tilikauden aikana ei aktivoitu korkomenoja.

14. Arvonkorotukset

milj. euroa	Arvon- korotukset	Lisäykset 1.1.	Vähennykset	Arvon- korotukset 31.12.
Maa-alueet	12	-	-	12
Rakennukset	61	-	1	60
Koneet ja kalusto	2	-	-	2
Yhteensä	75	-	1	74

Arvonkorotukset perustuvat laskennalliseen nykykäyttöarvoon.

Liitetiedot, tase

milj. euroa	2004	2003
15. Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	421	336
Keskeneräiset tuotteet	140	83
Valmiit tuotteet/tavarat	75	114
Muu vaihto-omaisuus	21	11
Ennakkomaksut	2	7
Yhteensä	659	551

Vaihto-omaisuuden jälleenhankintahinnan ja aktivoidun hankintamenon erotus on 40 (36) milj. euroa vuonna 2004.

16. Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset	1 033	936
Saamiset osakkuusyrityksiltä		
Myyntisaamiset	16	15
Muut saamiset	14	7
Siirtosaamiset	20	13
Yhteensä	50	35
Muut saamiset	135	299
Siirtosaamiset	83	130
Yhteensä	1 301	1 400

Lyhytaikaiset siirtosaamiset

Korot	22	18
Verot	24	38
Muut	58	87
Yhteensä	104	143

17. Osatuloutukseen liittyvien tase-erien käsittely

Osatuloutettuihin hankkeisiin liittyvät keskeneräiset työt, maksetut ennakot ja siirtosaamiset osatuloutuksesta sekä saadut ennakot ja siirtovelat osatuloutuksesta on taseessa netotettu hankkeittain siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin.

Siirtosaamiset	5	4
Saamisissa vähennyksiä	5	4
Saadut ennakot	2	-
Veloissa vähennyksiä	2	-

milj. euroa	2004	2003
18. Oman pääoman muutos		
Osakepääoma 1.1.	2 886	2 876
Rekisteröidyt optiot	62	10
Osakepääoma 31.12.	2 948	2 886
Osakeanti 1.1	5	-
Siirto osakeantitilitä	-5	-
Maksetut optiot	13	5
Osakeanti 31.12	13	5
Ylikurssirahasto 1.1.	36	62
Siirto vapaaseen omaan pääomaan	-	-33
Rekisteröidyt optiot	26	7
Ylikurssirahasto 31.12.	62	36
Vararahasto 1.1.	-	148
Siirto vapaaseen omaan pääomaan	-	-148
Vararahasto 31.12.	-	-
Kertyneet voittovarot 1.1.	3 478	2 810
Maksetut osingot	-359	-264
Siirto sidotusta omasta pääomasta	-	181
Muuntoerot ja muut muutokset	25	-18
Tilikauden voitto	1 227	769
Kertyneet voittovarot 31.12.	4 371	3 478
Jakokelpoiset varat 31.12.	4 371	3 478
19. Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	124	124
Muut pakolliset varaukset		
Jalostamojen seisokkivaraukset	49	37
Öljyterminaalien purkamisvaraukset	7	1
Kyllästettyjen pylväiden polttamisvaraukset	16	-
Muut ympäristövaraukset	8	7
Muut pakolliset varaukset	33	38
Yhteensä	237	207
20. Laskennalliset verot		
Laskennallisen verovelan muutos		
Tilinpäätössiirtoihin perustuva	106	145
Yhdistelytoimenpiteet	24	-67
Konserniyritysten erillistilinpäätökset	-147	-96
Yhteensä	-17	-18
Laskennallinen verosaaminen		
Yhdistelytoimenpiteet	38	15
Konserniyritysten erillistilinpäätökset	71	15
Yhteensä	109	30
Laskennallinen verovelka		
Tilinpäätössiirtoihin perustuva	1 263	1 131
Yhdistelytoimenpiteet	476	652
Konserniyritysten erillistilinpäätökset	103	60
Yhteensä	1 842	1 843

milj. euroa	2004	2003
21. Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	2 400	2 786
Lainat rahoituslaitoksilta	873	1 089
Eläkelainat	88	91
Muut velat osakkuusyrityksille	192	181
Muut pitkäaikaiset velat	1 063	1 039
Yhteensä	4 616	5 186
josta korollista	4 257	4 840
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	332	308
Lainat rahoituslaitoksilta	19	12
Ostovelat	543	449
Velat osakkuusyrityksille		
Ostovelat	29	37
Muut velat	36	15
Siirtovelat	3	4
Yhteensä	68	56
Muut lyhytaikaiset velat	1 001	1 376
Siirtovelat	391	487
Yhteensä	2 354	2 688
josta korollista	785	1 225
Korolliset ja korottomat velat yhteensä		
Korolliset velat	5 042	6 065
Korottomat velat	1 928	1 809
Yhteensä	6 970	7 874
Pitkäaikaisen vieraan pääoman erääntymisajat		
Vuosi		
2005	785	
2006	1 055	
2007	304	
2008	590	
2009	50	
2010 ja myöhemmin	2 258	
Yhteensä	5 042	
Viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua erääntyvät velat		
Joukkovelkakirjalainat	1 039	1 046
Lainat rahoituslaitoksilta	448	265
Eläkelainat	88	91
Muut pitkäaikaiset velat	683	656
Yhteensä	2 258	2 058
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Korot	153	215
Verot	116	27
Palkat ja muut henkilöstökulut	88	105
Muut siirtovelat	37	144
Yhteensä	394	491

Liikkeeseenlaskuvuosi	Erääntyminen	2004	2003
22. Obligaatio-, debenturi- ja muut joukkovelkakirjalainat			
Fortum Oyj			
1999 EUR laina	2006	499	499
2000 EUR laina	2005	250	250
2001 EUR laina	2008	498	498
2000 EUR laina	2007	10	10
2000 EUR laina	2008	20	20
2000 SEK laina	2008	22	22
2003 SEK laina	2006	166	165
2003 EUR laina	2010	498	498
2003 EUR laina	2013	498	498
Fortum Power and Heat Oy			
1991 USD laina	2002–2011	43	49
1991 USD laina	2011	31	31
1992 USD laina	2005	39	38
1993 USD laina	2007	48	48
Fortum Power and Heat AB			
1999 SEK laina	2004	-	6
1999 SEK laina	2004	-	76
1999 SEK laina	2004	-	9
1999 SEK laina	2004	-	32
1999 SEK laina	2005	6	6
1999 SEK laina	2004	-	39
1999 SEK laina	2004	-	33
1999 SEK laina	2004	-	11
1999 SEK laina	2004	-	11
1999 SEK laina	2004	-	4
1999 SEK laina	2004	-	11
2000 SEK laina	2004	-	11
2000 SEK laina	2006	44	44
2000 SEK laina	2004	-	11
2000 SEK laina	2004	-	11
AB Aroskraft			
1994 SEK laina	2004	-	2
Mellansvensk Kraftgrupp AB			
1998 SEK laina	2005	6	6
1998 SEK laina	2005	26	25
1998 SEK laina	2006	2	3
2001 SEK laina	2004	-	33
2001 SEK laina	2006	2	2
2002 SEK laina	2006	2	2
2002 SEK laina	2006	22	22
Fortum Finance B.V.			
1992	1999–2007	-	58
Yhteensä		2 732	3 094

Liitetiedot, vastuut

milj. euroa	2004		2003	
23. Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset				
Omasta puolesta annetut vakuudet	Velka	Vakuuden arvo	Velka	Vakuuden arvo
Velat, joiden vakuudeksi on annettu pantteja				
Lainat rahoituslaitoksilta	228	79	232	82
Eläkelainat	4	5	5	7
Ostovelat	-	2	-	1
Muut velat	436	74	420	59
Yhteensä	668	160	657	149
Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinteistökiinnityksiä				
Joukkovelkakirjalainat	-	20	-	-
Lainat rahoituslaitoksilta	5	6	1	5
Eläkelainat	46	42	42	42
Ostovelat	-	27	-	27
Muut velat	-	18	-	17
Yhteensä	51	113	43	91
Muista omista sitoumuksista annetut vakuudet				
Pantit		2		-
Kiinteistökiinnitykset		57		55
Yhteensä		59		55
Osakkuusyhtiöiden puolesta annetut vakuudet				
Pantit		9		9
Yrityskiinnitykset		3		3
Yhteensä		12		12
Vakuudet yhteensä				
		344		307
Ydinjätehuoltovastuu				
Ydinjätehuoltorahaston rahasto-osuus		596		570
Velkana taseessa		-581		-560
		15 ¹⁾		10 ¹⁾
*) Vakuutena kiinnitetyt haltijavelkakirjat				
Vastuusitoumukset ja muut vastuut				
Käyttöleasingvastuut				
Vuoden sisällä erääntyvät		78		75
Yli vuoden kuluttua erääntyvät		99		103
Yhteensä		177		178
Takaisinostovastuut				
		-		8
Muut vastuusitoumukset omasta puolesta				
		76		101
Vastuusitoumukset osakkuusyhtiöiden puolesta				
Takaukset		335		562
Muut vastuusitoumukset		182		182
Yhteensä		517		744
Vastuusitoumukset muiden puolesta				
Takaukset		3		15
Muut vastuusitoumukset		5		7
Yhteensä		8		22
Vastuusitoumukset yhteensä				
		778		1 053

Muiden vastuiden lisäksi Gasum Oy:n puolesta on annettu takaus, joka kattaa 75 % Gasumin ja OOO Gazexportin välisestä maakaasun hankintasopimuksesta johtuvista maksuvelvoitteista.

Liitetiedot, johdannaiset

milj. euroa	2004			2003		
Korko- ja valuuttajohdannaiset	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Korkotermit	-	-	-	330	-	-
Koronvaihtosopimukset	3 435	-45	-18	4 253	-97	-69
Valuuttatermit ¹⁾	8 176	-32	-5	8 396	129	49
Valuuttavaihtosopimukset	310	-23	-6	333	-3	-1
Ostetut valuuttaoptiot	438	17	17	-	-	-
Asetetut valuuttaoptiot	438	6	6	-	-	-

1) Sisältää myös ulkomaisten tytäryhtiöiden omaa pääomaa suojaavat sopimukset.

Raakaöljy- ja öljytuotejohdannaiset	Määrä 1 000 bbl	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Määrä 1 000 bbl	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Myyntisopimukset	44 588	26	26	22 304	-11	-11
Ostosopimukset	70 258	7	7	37 239	14	14
Ostetut optiot	4 797	2	2	150	-	-
Asetetut optiot	6 784	-2	-2	600	-	-

Sähköjohdannaiset	Määrä TWh	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Määrä TWh	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Myyntisopimukset	70	204	186	58	-100	-65
Ostosopimukset	42	-53	-39	50	136	101
Ostetut optiot	1	-1	-	-	-	-
Asetetut optiot	1	-	-	-	-	-

Maakaasujohdannaiset	Määrä milj.Th	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Määrä milj.Th	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Myyntisopimukset	-	-	-	8	-	-
Ostosopimukset	-	-	-	8	-	-

Johdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin siltä osin kuin sopimukset ovat julkisen kaupan käynnin kohteena. Muiden sopimusten käypä arvo perustuu niistä aiheutuvien kassavirtojen nykyarvoon ja optioiden osalta arvonnäytymismalleihin. Määriin sisältyvät myös erääntymättömät, suljetut sopimukset. Johdannaissopimuksia käytetään pääasiassa konsernin valuutta-, korko- ja hintariskin hallintaan.

25. Rahoitus-, korko- ja valuuttariskien hallinta

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin taloudellisia riskejä koskevan riskipolitiikan, jossa määritellään tavoitteet, periaatteet, prosessit ja vastualueet. Poliittikka sisältää ohjeet taloudellisten riskien määrittämiseen, kvantifiointiin, valvontaan ja raportointiin. Jokainen liiketoimintayksikkö tekee oman, konsernin riskipolitiikan kanssa yhtenevän taloudellisia riskejä koskevan ohjeistuksensa, ja toimittaa sen konsernin toimitusjohtajalle hyväksyttäväksi.

Yleisperiaatteena on, että riskejä hallinnoidaan siellä, missä niitä syntyy eli jokainen liiketoimintayksikkö vastaa oman toimintansa riskienhallinnasta. Poikkeuksena on Group Treasury, joka vastaa konsernin valuutta-, korko- ja jälle-rahoitusriskien hallinnasta sekä tietyistä operatiivisia riskejä koskevista vakuutuksista konserninlaajuisesti.

Konsernissa taloudellisten riskien hallinnasta vastaa konsernin talousjohtaja ja konsernin taloudellisten riskien hallinta on osa konsernin talousyksikön toimintaa. Liiketoimintayksiköiden riskienhallintatoiminnot vastaavat kunkin yksikön riskien raportoinnista konsernin riskienhallintayksikölle, joka vastaa riskien konsolidoinnista ja analysoinnista konserninlaajuisesti. Konsernin talousjohtaja raportoi konsernin riskialtiudesta toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Fortum ohjaa konsernia liiketoimintayksiköiden kautta, joista jokaisella on omat, konsernin johdon määrittämät tavoitteensa. Yksiköt itse päättävät riskienhallintastrategiat, joilla näihin tavoitteisiin päästään. Tehokkaan ja yhtenevän taloudellisten riskien hallintaprosessin aikaansaamiseksi liiketoimintayksiköiden ja konsernitoimintojen on tehtävä yhteistyötä. Tämän prosessin tukena on talousjohtajan vetämä konsernin riskienhallintaryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan riskienhallintaan liittyvistä asioista konsernin näkökulmasta.

Taloudellisten riskien hallinta on keskeinen osa Fortumin liiketoimintaa, ja sitä parannettiin kuluneen vuoden aikana entisestään. Pääpaino on ollut markkinariskien mallintamisen yhtenäistämiseksi eri tuotteissa ja liiketoimintayksiköissä. Pääperiaatteena on riskien laajuuden mahdollisimman tarkka määrittäminen ja toteutuman seuranta suhteessa asetettuihin tuloksen ja/tai kassavirran riskilimiteihin. Näiden periaatteiden täyttämiseen käytetään konsernissa monia eri riskienhallintamenetelmiä, kuten Value-at-Risk ja Profit-at-Risk -analyseja. Lisäksi tehdään jatkuvasti stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnanmuutosten vaikutusta tulokseen.

Sähkön hinta- ja volyymiriskit

Fortumissa sähköntuotannon riskejä hallitaan erillään sähkön asiakasmyynnistä. Sähköntuotannon kassavirran suojausinstrumentteja ovat hintariskien hallintaan tähtäävät sähköjohdannais- ja myyntisopimukset. Suojausten avulla pyritään vähentämään sähkön hintavaihteluiden vaikutusta tulokseen sekä takaamaan määritelyjen tavoitteiden täyttyminen. Tavoitteiden saavuttamista koskevat strategiat määritellään useiksi vuosiksi kerrallaan, ja niitä arvioidaan jatkuvasti markkinahintojen, vesivarastojen tai muiden tilanteiden muuttuessa.

Sähkön hinnan ja volyymien mahdollisten muutosten vaikutuksia tulokseen seurataan jatkuvasti. Suojaustaso vuodelle 2005 oli noin 65 % 31.12.2004. Mikäli tuotantomäärissä tai kustannusrakenteessa ei tapahdu muutoksia, sähkön markkinahinnan 1 euron suuruinen muutos megawattitunnilta vaikuttaisi Fortumin tulokseen ennen veroja noin 20 miljoonaa euroa vuonna 2005.

Fortum Markets huolehtii myyntitoimintansa hinta- ja lämpötilariskien hallinnasta harkitulla lopputuotteiden hinnoittelulla yhdistettynä aktiiviseen salkunhallintaan. Asiakasmyyntisopimusten tuomaan kassavirtaan kohdistuu epävarmuutta, sillä kulutusta ja hintatasoa ei aina voida ennustaa. Tavoitteena on suojata sopimukset niin tarkkaan kuin mahdollista siten, että tulosmarginaaliin kohdistuva epävarmuus on minimoitu.

Öljyn hinta- ja jalostusmarginaaliriskit

Raakaöljy- ja öljytuotevarastot käsittävät velvoitevarastot ja operatiiviset varastot. Öljyn markkinahinnan muutokset vaikuttavat varastojen arvoon. Velvoitevarastot kattavat noin 70–80 % kokonaisvarastoista. Vain kassavirtaa tuottavat operatiiviset varastot suojataan hintavaihteluilta. Yhden dollarin muutos suojaamattomien öljy- ja öljytuotevarastojen barrelihinnassa vaikuttaisi Fortumin vuoden 2005 tulokseen ennen veroja noin 10 miljoonaa euroa.

Öljynjalostusliiketoiminnan tulos on altis jalostusmarginaalien muutoksille, millä on vaikutusta kassavirtaan. Vuoden 2004 lopussa öljynjalostuspositio oli käytännössä suojaamaton, ja 0,1 dollarin muutos barrellita jalostustoiminnan kokonaismarginaalissa vaikuttaisi Fortumin vuoden 2005 tulokseen ennen veroja noin 10 miljoonaa euroa.

Merikuljetusrahteihin liittyvät riskit

Rahtimaksujen muutokset vaikuttavat öljynjalostukseen ja varustamatoimintaan. Rahdit voivat vaihdella paljonkin ja korkeat hinnat, erityisesti venäläisen raakaöljyn kuljetuksissa, ovat Fortumille eduksi. Baltian alueella rahtimarkkina on suhteellisen kehittymätön, minkä vuoksi rahtien suojaus on vaikeaa. Raakaöljyrahdeissa 10 Worldscaale-pisteen muutos vaikuttaisi Fortumin vuoden 2005 tulokseen ennen veroja noin 10 miljoonaa euroa.

Likviditeetti- ja jälle-rahoitusriskit

Rahoitus- ja likviditeettiasioista vastaa konsernitasolla keskitetysti Treasury-toiminto. Ulkopuolinen lainarahoitus nostetaan pääasiassa emoyhtiötasolla. Operatiiviset yhtiöt hoitavat lainoituksensa yleensä konsernilta saaduilla sisäisillä lainoilla ja ylimääräiset kassapositiot on keskitetty emoyhtiölle joko sisäisten konsernitiilijärjestelyjen tai talletusten avulla. Katso tarkemmin kohdasta Rahoitus sivu 77.

Fortumilla on luottoluokitus sekä Standard & Poor'silta (BBB+, vakaat näkymät) että Moody'silta (Baa1, vakaat näkymät).

Vastapuoliriskit

Vastapuoliin liittyviä luottoriskejä syntyy ulkoisia sopimuksia solmittaessa ja niitä syntyy kaikessa normaalissa liiketoiminnassa. Fortumin tavoitteena on minimoida vastapuoliin

liittyvät riskit, mihin tähdätään hyödyntämällä netotussopimuksia, clearing-toimintaa sekä mahdollisuuksien mukaan vakuuksia ja takuita. Erityisen tärkeitä ovat vastapuoliriskit, jotka syntyvät johdannaissopimusten myötä markkinariskien suojausten yhteydessä. Näihin sopimuksiin liittyvät riskit vaihtelevat usein voimakkaasti, sillä markkinahinnat muuttuvat päivittäin. Suurin osa raaka-ainejohdannaisista hoidetaan pörssien kautta, kuten sähköjohdannaiset Nord Poolin kautta. Näiden lisäksi on kuitenkin joukko sopimuksia, jotka tehdään suoraan vastapuolien kanssa. Tämän vuoksi Fortumin on tärkeää joka tilanteessa hallita luottoriskipositionsa ja tuntea vastapuolet, joiden kanssa syntyy velvoitteita.

Vastapuoliin liittyvien riskien määrä määritetään Fortumille odotettavissa olevan vahingon mukaan, mikäli vastapuoli jättäisi velvoitteen täyttämättä. Limiitit konsernin luottoriskiasemalle määritellään konserni politiikassa, ja jaetaan siitä edelleen liiketoimintayksiköille. Ohjeistuksella varmistetaan, että tukku- ja vähittäiskauppaa käydään vain riittävän luottohistorian omaavien asiakkaiden kanssa. Käteis- ja johdannaiskaupat on rajoitettu korkean luottoluokan yhtiöihin rahoitus- tai energiemarkkinoilla. Konsernin luotonvalvonta valvoo ja raportoi määriteltyjen luottoriskiaseman limiittien puitteissa vastapuoliin liittyviä riskejä.

Rahoitus

Fortumilla on hajautettu luottosalkku, joka koostuu pääasiassa pitkän aikavälin joukkovelkakirjarahoituksesta sekä myös erilaisista muista pitkä- ja lyhytaikaisista rahoituslähteistä. Vuoden lopussa korollinen kokonaisvelka oli 5 042 miljoonaa euroa. Vuonna 2005 konsernin korollisesta velasta erääntyy 785 miljoonaa euroa, ja valtaosa jäljelle jäävästä velasta erääntyy asteittain seuraavien 10 vuoden aikana. Vuoden lopussa koko luottosalkun keskimääräinen juoksu-aika oli viisi vuotta.

Jotta maksuvalmius ja rahoitus voitaisiin turvata jatkuvasti, Fortumin rahoituspolitiikan mukaisesti seuraavan 12 kuukauden kuluessa erääntyvät luotot katetaan vähintään samalla summalla käyttämättömiä valmiusluottoja. Vuoden lopussa käyttämättömien valmiusluottojen yhteismäärä oli 1 362 miljoonaa euroa. Näiden lisäksi Fortumilla oli vuoden lopussa 3 025 miljoonan euron arvosta käyttämättömiä luotto-ohjelmia.

Rahoituslähteet 31.12.2004

milj. euroa	Emoyhtiö	Konserni-yhtiöt	Konserni yhteensä
EMTN-ohjelman alla liikkeellelasketut joukkovelkakirjat	2 295	-	2 295
Muut joukkovelkakirjat	166	271	437
Lainat rahoituslaitoksilta	357	310	667
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	776	445	1 221
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä *)	3 594	1 026	4 620
Yritystodistukset	343	-	343
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	53	26	79
Lyhytaikainen korollinen velka yhteensä *)	396	26	422
Korollinen velka yhteensä	3 990	1 052	5 042

*) Seuraavan vuoden lyhennykset sisältyvät pitkäaikaisiin korollisiin velkoihin.

Lainojen vuosittainen erääntyminen

	milj. euroa
2005	785
2006	1 055
2007	304
2008	590
2009	50
2010 ja myöhemmin	2 258
Yhteensä	5 042

Tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 31.12.2004

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Luottolimiitit			
1 200 milj. euron syndikoitu luottolimiitti	1 200	-	1 200
Luotolliset tilit	214	52	162
Luottolimiitit yhteensä	1 414	52	1 362
Luotto-ohjelmat			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	150	350
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	554	193	361
Fortum Oyj, JVK-ohjelma 7 000 milj. SEK	776	166	610
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 4 000 milj. euroa	4 000	2 296	1 704
Luotto-ohjelmat yhteensä	5 830	2 805	3 025

Korkoriskit

Fortumin luottosalkku koostuu kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista luotoista sekä korkojohdannaisista (pääasiassa koronvaihtosopimuksia, valuutanvaihtosopimuksia ja korkotermiinejä (FRA)). Konsernin rahoituspolitiikan mukaisesti yhteenlasketun korollisen nettovelan (korkojohdannaiset mukaan lukien) modifioitu duraatio saa vaihdella vuodesta kahteen vuoteen. Vuoden lopussa Fortumin luottosalkun (korkojohdannaiset mukaan lukien) modifioitu duraatio oli 1,3 vuotta. Korkoriski voidaan jakaa markkinariskiin ja virtariskiin. Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen yhden prosenttiyksikön muutosta korollisten nettovelkojen nykyarvoon. Markkinariski 31.12.2004 oli 69 miljoonaa euroa. Virtariski oli 18 miljoonaa euroa lasketuna korkojen yhden prosenttiyksikön nousun vaikutuksella seuraavien 12 kuukauden nettovelkoihin.

Valuutariskit

Fortumilla on muita kuin euromääräisiä kassavirtoja ja sijoituksia. Valuuttakurssien vaihtelut vaikuttavat näin ollen yhtiön tulokseen. Suurimmat valuutariskit kohdistuvat Yhdysvaltain dollariin sekä Norjan ja Ruotsin kruunuihin. dollariin liittyvä valuutariski altistaa pääasiassa öljynjalostus- ja varustamo-liiketoimintoja, koska dollari on öljytuotteiden ja öljyrahtien hinnoitteluvälivaluutta. Norjan kruunuun liittyvä valuutariski kohdistuu sähkökauppaan, sillä Norjan kruunu on Nord Pool -sähköpörssin rahoitussopimusten hinnoitteluvälivaluutta. Ruotsin kruunuun liittyvä valuutariski altistaa liiketoimintaa Ruotsissa. Fortumin tavoitteena on minimoida valuuttakurssimuutosten aiheuttama haitallinen vaihtelu konsernin kassavirrassa ja tuloksessa.

Liiketoiminnan kassavirtaan ja tase-erien suojaukseen liittyvät valuuttakurssiriskit (transaktiopoositio) on normaalisti suojattu 12–18 kuukauden ajaksi. Sijoitukset ulkomaisiin tytäryhtiöihin ja osakkuusyhtiöihin (translaatiopoositio) on suojattu hyväksytyyn rahoituspolitiikan mukaisesti.

Konsernirahoituksen transaktiopoositio 31.12.2004

milj. euroa	Nettopositio	Suojaus	Avoin positio
SEK	4 204	4 205	+1
USD	659	660	+1
NOK	958	958	-
Muut	128	127	-1
Yhteensä	5 949	5 950	1

Konsernirahoituksen translaatiopoositio 31.12.2004

milj. euroa	Investointi	Suojaus	Avoin positio	Suojaus-%
SEK	1 443	747	696	52
USD	12	9	3	75
GBP	36	18	18	50
CAD	79	55	24	70
Muut	136	-	136	-
Yhteensä	1 706	829	877	49

26. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Fortumin tytäryhtiö Neste Canada, Inc. on kantajana ja vastakanteen vastaajana vuonna 1992 Neste Chemicalsille ostettuun, sittemmin myytyyn kemian liiketoimintaan kuuluneen tehtaan ympäristön puhdistuskustannuksia koskevassa riidassa. Vastapuolena on Reichhold Ltd. Oikeudenkäynti, joka on ollut vireillä vuodesta 1997 Toronton alioikeudessa, on tuomioistuimen päätösharkinnassa. Yhtiön johdon käsityksen mukaan oikeudenkäynnin tuloksella ei ole merkittävää vaikutusta Fortumin tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

Ruotsin kilpailuvirasto jätti joulukuussa 2004 Tukholman käräjäoikeudelle haastehakemuksen AB Nynäs Petroleumia vastaan, jonka osakkeista Fortum omistaa 50 %. Haastehakemus koskee hintasääntelyä, markkinoiden jakamista ja rajoittamista sekä määräävän aseman väärinkäyttöä

Ruotsin bitumimarkkinoilla. AB Nynäs Petroleumilta vaaditaan 205 000 000 Ruotsin kruunun seuraamusmaksua. Lisäksi Euroopan komissio tutkii, ovatko AB Nynäs Petroleum ja sen tytäryhtiöt Belgiassa, Alankomaissa ja Espanjassa syyllistyneet EY 81 artiklan vastaiseen toimintaan. Yhtiön johdon mukaan näiden toimenpiteiden tulokset eivät merkittävästi haittaa Fortumin tulosta tai taloudellista asemaa.

Fortumilla on laajaa kansainvälistä toimintaa, ja se on edellä kerrotun lisäksi sekä vastaajana että kantajana useissa toimintaansa liittyvissä oikeudenkäynneissä, joista useimmissa intressin arvo on vähäinen. Yhtiön johdon käsityksen mukaan näiden oikeudenkäyntien tulokset eivät voi vaikuttaa erikseen tai yhdessä merkittävän kielteisesti Fortumin tulokseen tai taloudelliseen asemaan.

Konsernin osakkeet ja osuudet

	Kotipaikka	Osakkeet kpl	Konsernin osuus %		Nimellis- arvo 1 000 val.	Kirjanpito- arvo 31.12.2004 1 000 euroa
Konserniosakkeet (kirjanpitoarvo yli 2 milj. euroa)						
Sähköntuotanto						
AB Aroskraft	Ruotsi	37 125	82,5	SEK	3 713	2 884
Brännälven Kraft AB	Ruotsi	26 805	35,4	SEK	6 701	26 938
Bullerforsens Kraft AB	Ruotsi	264 000	88,0	SEK	26 400	91 786
Fortum Energiantuotanto Oy	Suomi	27 035	100,0	EUR	2 704	13 486
Fortum Energy Ltd	Iso-Britannia	5 362 000	100,0	GBP	5 362	3 139
Fortum Gas Ltd	Iso-Britannia	3 030 000	100,0	GBP	3 030	4 298
Fortum Generation AB	Ruotsi	88 311 286	100,0	SEK	441 556	2 136 908
Fortum Holding B.V.	Hollanti	61 062	100,0	EUR	6 106	164 099
Fortum Holding Norway AS	Norja	6 326 000	100,0	NOK	632 600	152 380
Fortum Kraft AB	Ruotsi	100 000	100,0	SEK	100 000	128 284
Fortum Power Holding B.V.	Hollanti	240	100,0	EUR	24 000	49 725
Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	Malesia	2	100,0	MYR	-	2 100
Fortum Service AB	Ruotsi	100 100	100,0	SEK	10 010	17 759
Fortum Service AS	Norja	5 000	100,0	NOK	25 000	3 035
Fortum Service Deutschland GmbH	Saksa	1	100,0	EUR	25	32 087
Fortum Service Oy	Suomi	5 000	100,0	EUR	8 409	8 409
Fortum Service Öst AB	Ruotsi	10 000	100,0	SEK	10 000	6 984
Fortum Sverige AB	Ruotsi	8 046 868	100,0	SEK	8 046 868	1 173 687
IVO Energy Limited	Iso-Britannia	47 382 000	100,0	GBP	47 382	40 000
Koillis-Pohjan Energiantuotanto Oy	Suomi	19 000	100,0	EUR	1 900	7 234
Kopparkraft AB	Ruotsi	6 899 670	100,0	SEK	689 967	777 447
Kopparkraft Intressenter AB	Ruotsi	1 000 000	100,0	SEK	100 000	193 286
Kotkan Putkityö Oy	Suomi	100	100,0	EUR	17	2 102
Ljunga Kraft AB	Ruotsi	10 177 625	100,0	SEK	284 974	187 701
Mellansvensk Kraftgrupp AB	Ruotsi	66 513	86,9	SEK	66 513	30 541
Nybroviken Kraft AB	Ruotsi	100 000	52,9	SEK	10 000	25 338
Parteboda Kraft AB	Ruotsi	1 000	52,9	SEK	100	35 579
Stockholm Energi Vattenkraft AB	Ruotsi	1 000	100,0	SEK	100	527 496
Uddeholm Kraft AB	Ruotsi	5 953 332	100,0	SEK	595 333	79 603
Voxnan Kraft AB	Ruotsi	1 000	52,9	SEK	100	142 917
Värmlandskraft OKG-delägarna AB	Ruotsi	308	73,3	SEK	308	10 094
Älvkraft i Värmland AB	Ruotsi	3 146 960	100,0	SEK	314 696	168 505
Lämpö						
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Ruotsi	9 010	50,1	SEK	901	110 857
AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad	Ruotsi	12 199 970	50,1	SEK	1 219 997	1 317 872
AS Fortum Tartu	Viro	60 240	60,0	EEK	60 240	5 133
AS Tartu Keskkattlamaja	Viro	150 000	60,0	EEK	150 000	4 876
Baerum Fjernvarme AS	Norja	70 000	100,0	NOK	70 000	22 381
Fortum Czystochowa S.A.	Puola	4 948 250	87,6	PLN	4 948	9 346
Fortum DZT S.A.	Puola	5 326	83,2	PLN	788	6 510
Fortum Heat AS	Norja	80 000	100,0	NOK	80 000	22 606
Fortum Lämpö Oy	Suomi	2 000	100,0	EUR	1 682	8 399

	Kotipaikka	Osakkeet kpl	Konsernin osuus %		Nimellis- arvo 1 000 val.	Kirjanpito- arvo 31.12.2004 1 000 euroa
Fortum Termest AS	Viro	1 293 082	99,7	EEK	129 308	19 213
Fortum Värme Fastigheter AB	Ruotsi	1 000	50,1	SEK	100	3 129
Fortum Värme Nynäshamn AB	Ruotsi	2 000	100,0	SEK	2 000	2 106
Sähkösiirto						
Ekerö Energi AB	Ruotsi	19 799	81,7	SEK	1 287	25 880
Fortum Distribution AB	Ruotsi	30	100,0	SEK	300	798 173
Fortum Distribution AS	Norja	20 000	100,0	NOK	100 000	83 671
Fortum Distribution Ryssa AB	Ruotsi	1 000	100,0	SEK	100	22 949
Fortum Distribution Yngeredsfors AB	Ruotsi	800 000	100,0	SEK	80 000	215 461
Fortum Elekter AS	Viro	1 572 323	99,3	EEK	157 232	9 586
Fortum Sähkösiirto Oy	Suomi	439 765	100,0	EUR	43 977	253 992
Oy Tersil Ab	Suomi	15 000	100,0	EUR	252	2 750
Oy Tertrade Ab	Suomi	15 000	100,0	EUR	252	2 425
Markets						
Fortum Energy Securities AB	Ruotsi	53 168	100,0	SEK	53 168	3 877
Fortum Markets AB	Ruotsi	250 000	100,0	SEK	250 000	142 883
Fortum Markets Oy	Suomi	20 520	100,0	EUR	20 520	84 361
Öljynjalostus						
Fortum Oil AB	Ruotsi	2 000 000	100,0	SEK	200 000	23 972
Fortum Oil Finance B.V.	Hollanti	26 088	100,0	EUR	26	15 763
Fortum Oil N.V.	Belgia	60 389	100,0	EUR	14 970	13 641
Neste MTBE S.A.	Portugali	60 000	100,0	EUR	3 000	2 096
Neste Oil Holding (U.S.A.) Inc.	USA	1 000	100,0	USD	1	18 428
Neste Oil Services Inc.	USA	1 000	100,0	USD	1	31 336
Öljyn vähittäismyynti						
AS Estonian Transoil	Viro	400	100,0	EEK	400	3 766
Best Chain Oy	Suomi	112 800	100,0	EUR	11 280	45 413
Fortum Oil Markets Oy	Suomi	2 280	100,0	EUR	2 280	6 609
Neste Eesti AS	Viro	10 000	100,0	EEK	10 000	5 926
Neste Markkinointi Oy	Suomi	210 560	100,0	EUR	21 056	47 567
Neste St. Petersburg OOO	Venäjä	10	100,0	RUR	1 052 821	58 427
SIA Neste Latvija	Latvia	180	100,0	LVL	11 318	2 450
Tehokaasu Oy	Suomi	7 200	100,0	EUR	3 027	3 900
UAB Neste Lietuva	Liettua	709 830	100,0	LTL	70 983	15 650
Shipping ja muu öljy						
Fortum Oil Insurance Ltd	Iso-Britannia	2 000 000	100,0	EUR	2 000	2 000
Muut toiminnot						
Fortum Assets Oy	Suomi	400 000	100,0	EUR	6 728	22 979
Fortum Finance B.V.	Hollanti	237 001	100,0	EUR	107 546	134 209
Fortum Holding AB	Ruotsi	596 000	100,0	SEK	59 600	6 478
Fortum Investments Ltd	Irlanti	3 091 001	100,0	USD	3 091	38 425
Fortum Power and Heat AB	Ruotsi	20 000 000	100,0	SEK	2 000 000	3 484 702

	Kotipaikka	Osakkeet kpl	Konsernin osuus %		Nimellis- arvo 1 000 val.	Kirjanpito- arvo 31.12.2004 1 000 euroa
Fortum Power Finance CV	Hollanti	-	100,0	EUR	-	2 100
Fortum Project Finance S.A.	Luxemburg	154 000	100,0	EUR	38 177	179 171
Värmlandsenergi AB	Ruotsi	53 613 270	100,0	SEK	536 133	72 376

Yhdistelmämenetelmällä yhdistellyt tytäryhtiöosakkeet

Fortum Heat and Gas Oy	Suomi	98 523 082	100,0	EUR	98 523	1 485 812
Fortum Oil Oy	Suomi	100 000 000	100,0	EUR	40 000	1 139 893
Fortum Power and Heat Oy	Suomi	91 197 542	100,0	EUR	153 383	2 898 575

Osakkuusyrietykset (kirjanpitoarvo yli 2 milj. euroa)

Sähköntuotanto

Biomasse-Heizkraftwerk Herbrechtingen GmbH	Saksa	-	33,3	EUR	50 000	3 500
Blåsjön Kraft AB	Ruotsi	6 000	38,2	SEK	6 000	16 215
Enprima Oy	Suomi	406 667	40,7	EUR	204	3 078
Forsmarks Kraftgrupp AB	Ruotsi	76 500	22,2	SEK	76 500	8 481
Hafslund ASA	Norja	66 559 449	34,1	NOK	66 559	267 457
Hörmundsvalla Kraft AB	Ruotsi	1 000	50,0	SEK	1 000	4 102
Karlshamn Kraft AB	Ruotsi	45 000	30,0	SEK	4 500	2 477
Kemijoki Oy	Suomi	427 424	17,5	EUR	7 189	293 774
OAQ Lenenergo	Venäjä	275 618 658	30,7	RUR	54 345 000	151 155
OKG AB	Ruotsi	409 500	43,4	SEK	40 950	62 507
Panjin Liaohe Fortum Thermal Power Company Co.	Kiina	1	50,0	EUR	-	12 638
Stensjön Kraft AB	Ruotsi	220 000	26,5	SEK	11 000	47 558
Teollisuuden Voima Oy ¹⁾	Suomi	213 065 978	26,4	EUR	213 066	149 112
Tåsans Kraft AB	Ruotsi	960	40,0	SEK	960	9 002
Ångefallen Kraft AB	Ruotsi	5 000	50,0	SEK	500	8 659

1) Fortumin omistus Olkiluoto 1 ja 2 ydinvoimalaitoksissa (Teollisuuden Voima Oy:n A-osakesarja) ja Meri-Porin hiilivoimalaitoksessa (Teollisuuden Voima Oy:n C-osakesarja) säilyy 26,6 %:sena. Fortum osallistuu Olkiluoto 3 ydinvoimalaitokseen 25,0 %:n osuudella (Teollisuuden Voima Oy:n B-osakesarja). Vuoden 2004 lopussa Fortumin omistus Teollisuuden Voima Oy:ssä oli 26,4 %. Kun Olkiluoto 3:n osakepääoma on kokonaisuudessaan merkitty, Fortumin omistus Teollisuuden Voima Oy:stä on 25,8 %.

Lämpö

Drammen Fjernvarme KS	Norja	-	50,0	NOK	17 550 000	2 131
Gasum Oy	Suomi	16 430 000	31,0	EUR	55 205	83 714
Hofors Energi AB	Ruotsi	2 000	24,4	SEK	2 000	2 075
Nova Naturgas AB	Ruotsi	510 201	20,4	SEK	24 490	23 377
Riihimäen Kaukolämpö Oy	Suomi	50	50,0	EUR	67	3 556

Sähkönsiirto

Fingrid Oyj	Suomi	834	25,1	EUR	14 027	28 054
Fredrikstad Energi AS	Norja	7 554	49,0	NOK	755	25 867
Fredrikstad Energi Nett AS	Norja	393 856	66,9	NOK	393 856	30 731
Härjeåns Kraft AB	Ruotsi	31 643	46,3	SEK	3 164	7 314
Karlskoga Energi & Miljö AB	Ruotsi	26 950	49,0	SEK	26 950	38 024

	Kotipaikka	Osakkeet kpl	Konsernin osuus %		Nimellis- arvo 1 000 val.	Kirjanpito- arvo 31.12.2004 1 000 euroa
Keuruun Sähkö Oy	Suomi	1 754	35,1	EUR	88	2 458
Sallilan Energia Oy	Suomi	27 250	46,0	EUR	229	8 174
Trogstad Elverk AS	Norja	4 096	49,0	NOK	410	4 492
Markets						
Energiapolar Oy	Suomi	349 259	30,8	EUR	349	2 188
Ishavskraft AS	Norja	7 105	49,0	NOK	7 105	6 926
Öljynjalostus						
AB Nynäs Petroleum	Ruotsi	33 765	50,0	SEK	33 765	43 972
CanTerm Canadian Terminals Inc.	Kanada	50	50,0	CAD	10 000	6 092
Öljyn vähittäismyynti						
Pikoil Oy	Suomi	200	50,0	EUR	2 000	2 000
Shipping ja muu öljy						
SeverTEK ZAO	Venäjä	50 000	50,0	USD	10 000	8 668
Muut toiminnot						
Enermet Group Oy	Suomi	301 947	27,2	EUR	5 078	5 078
Muut osakkeet ja osuudet (kirjanpitoarvo yli 2 milj. euroa)						
Sähköntuotanto						
Lapin Sähkövoima Oy	Suomi	183 534	13,0	EUR	31 000	11 004
Lämpö						
Eesti Gaas AS	Viro	1 212 632	17,7	EEK	27 506	5 246
Nokian Lämpövoima Oy	Suomi	19 900	19,9	EUR	33	4 373
Sähkönsiirto						
Imatran Seudun Sähkö Oy	Suomi	69 834	16,1	EUR	117	2 527
Vakka-Suomen Voima Oy	Suomi	14 210	-	EUR	36	2 324
Öljynjalostus						
Saudi European Petrochemical Company Ibn Zahr	Saudi Arabia	98 832	10,0	SAR	98 832	14 851
Muut toiminnot						
Sea Containers Ltd	Bermuda	160 759	-	EUR	-	2 324

Täydellinen osakeluettelo sisältyy Fortum Oyj:n viralliseen tilinpäätökseen.

Konsernin taloudelliset tunnusluvut 2000–2004

		2000	2001	2002	2003	2004
Tuloslaskelma						
Liikevaihto	milj. euroa	10 614	10 410	11 148	11 392	11 665
- muutos	%	28,9	-1,9	7,1	2,2	2,4
Osuus osakkuusyritysten voitosta	milj. euroa	46	36	31	41	70
Liiketoiminnan muut tuotot	milj. euroa	140	203	370	151	121
Poistot ja arvonalentumiset	milj. euroa	-571	-623	-694	-538	-511
Liiketoiminnan muut kulut	milj. euroa	-9 323	-9 112	-9 566	-9 626	-9 431
Liikevoitto	milj. euroa	906	914	1 289	1 420	1 914
- prosenttia liikevaihdosta	%	8,5	8,8	11,6	12,5	16,4
Rahoitustuotot ja -kulut	milj. euroa	-273	-212	-281	-236	-259
Voitto ennen satunnaisia eriä	milj. euroa	633	702	1 008	1 184	1 655
- prosenttia liikevaihdosta	%	6,0	6,7	9,0	10,4	14,2
Satunnaiset erät	milj. euroa	-10	-	-	-	-
Voitto ennen veroja	milj. euroa	623	702	1 008	1 184	1 655
- prosenttia liikevaihdosta	%	5,9	6,7	9,0	10,4	14,2
Välittömät verot	milj. euroa	-154	-160	-269	-325	-397
Vähemmistöosuus	milj. euroa	-46	-83	-73	-90	-31
Tilikauden voitto	milj. euroa	423	459	666	769	1 227
Taseen loppusumma						
Pysyvät vastaavat	milj. euroa	11 712	11 328	14 869	14 172	14 598
Vaihtuvat vastaavat						
Vaihto-omaisuus	milj. euroa	746	598	504	551	659
Saamiset	milj. euroa	1 933	1 766	1 995	1 400	1 301
Rahavarat	milj. euroa	437	602	592	439	146
Oma pääoma	milj. euroa	5 022	5 485	5 896	6 406	7 394
Vähemmistöosuus	milj. euroa	1 281	1 270	1 432	232	261
Pakolliset varaukset	milj. euroa	197	144	233	207	237
Laskennallinen verovelka	milj. euroa	1 177	1 122	1 866	1 843	1 842
Korolliset velat	milj. euroa	5 063	4 276	6 440	6 065	5 042
Korottomat velat	milj. euroa	2 088	1 997	2 093	1 809	1 928
Taseen loppusumma	milj. euroa	14 828	14 294	17 960	16 562	16 704
Kannattavuus						
Oman pääoman tuotto	%	8,6	8,3	10,5	12,3	17,6
Sijoitetun pääoman tuotto	%	9,4	8,7	11,1	11,4	15,6
Rahoitus ja taloudellinen asema						
Korolliset nettovelat	milj. euroa	4 626	3 674	5 848	5 626	4 896
- prosenttia liikevaihdosta	%	43,6	35,3	52,4	49,4	42,0
Velkaantumisaste ¹⁾	%	73	54	80	85	64
Omavaraisuusaste	%	43	48	41	40	46
Liiketoiminnan nettokassavirta	milj. euroa	424	1 145	1 351	1 577	1 748
Kassavirta ennen rahoitusta	milj. euroa	-685	844	-27	1 759	1 010
Osingot	milj. euroa	194	220	262	357	506 ²⁾

1) Velkaantumisaste lasketaan jakamalla korolliset nettovelat oman pääoman ja vähemmistöosuuden summalla. Vuoteen 2002 saakka vähemmistöosuus sisältää Fortum Capital Ltd:n liikkeelle laskemat etuosakkeet, määrältään yhteensä 1 200 miljoonaa euroa, joihin liittyy 6,7 % kiinteä osinkotuotto.

		2000	2001	2002	2003	2004
Nettokorkokulut	milj. euroa	243	215	277	244	238
Korkokate		3,7	4,3	4,7	5,8	8,0
Muut tunnusluvut						
Sijoitettu pääoma	milj. euroa	11 365	11 032	13 765	12 704	12 697
Investoinnit	milj. euroa	3 131	713	4 381	1 136	833
- prosenttia liikevaihdosta	%	29,5	6,8	39,3	10,0	7,1
Tutkimus- ja kehitysmenot	milj. euroa	58	53	33	35	26
- prosenttia liikevaihdosta	%	0,5	0,5	0,3	0,3	0,2
Henkilöstö keskimäärin		16 220	14 803	14 053	13 343	12 859

2) Hallituksen esitys

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivulla 86.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Oman pääoman tuotto, %	=	100x	$\frac{\text{Tulos ennen veroja} - \text{verot}}{(\text{Oma pääöma} + \text{vähemmistöosuus}) \text{ keskimäärin}}$
Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	100x	$\frac{\text{Tulos ennen veroja} + \text{korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääöma keskimäärin}}$
Sidotun pääoman tuotto, %	=	100x	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Sidottu pääöma keskimäärin}}$
Sijoitettu pääöma	=		Taseen loppusumma – korottomat velat – laskennallinen verovelka – pakolliset varaukset
Segmentin sidottu pääöma	=		Segmentin käyttöomaisuus + vaihto-omaisuus + myyntisaamiset – ostovelat – korottomat velat + nettovelat ilman rahoitukseen ja veroihin liittyviä eriä
Korolliset nettovelat	=		Korolliset velat – rahavarat
Velkaantumisaste, %	=	100x	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääöma} + \text{vähemmistöosuus}}$
Omavaraisuusaste, %	=	100x	$\frac{\text{Oma pääöma} + \text{vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}}$
Korkokate	=		$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$

Osakekohtaiset osakeantioikaistut tunnusluvut

Tulos/osake (EPS)	=		$\frac{\text{Tulos ennen veroja} - \text{välittömät verot varsinaisesta liiketoiminnasta} - \text{vähemmistöosuus}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Kassavirta/osake	=		$\frac{\text{Liiketoiminnan kassavirta}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Oma pääöma/osake	=		$\frac{\text{Oma pääöma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden lopussa}}$
Osinko/osake	=		$\frac{\text{Tilikauden osinko}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden lopussa}}$
Osinko/tulos, %	=	100x	$\frac{\text{Osinko} / \text{osake}}{\text{Tulos} / \text{osake}}$
Efektiivinen osinkotuotto, %	=	100x	$\frac{\text{Osinko} / \text{osake}}{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}$
Hinta/voitto -suhde (PE -luku)	=		$\frac{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Tulos} / \text{osake}}$
Keskikurssi	=		$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä}}$
Osakekannan markkina-arvo	=		Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi
Osakkeiden vaihdon kehitys	=		Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä sekä sen prosentuaalinen osuus osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä tilikauden aikana

Emoyhtiön tuloslaskelma, tase ja kassavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	2004	2003
Tuloslaskelma			
Liikevaihto	1	85	69
Liiketoiminnan muut tuotot	2	8	5
Poistot ja arvonalentumiset	3	-9	-7
Liiketoiminnan muut kulut	4	-125	-119
Liiketappio		-40	-52
Rahoitustuotot ja -kulut	5	1 238	6
Voitto ennen satunnaisia eriä		1 198	-46
Konserniavustukset		838	1 098
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		2 036	1 052
Tilinpäätössiirrot	6	-	-1
Välittömät verot	7	-589	-310
Tilikauden voitto		1 448	743

Tase

VASTAAVAA

Pysyvät vastaavat	8		
Aineettomat hyödykkeet		14	6
Aineelliset hyödykkeet		10	16
Sijoitukset		16 293	10 797
		16 318	10 819
Vaihtuvat vastaavat			
Lyhytaikaiset saamiset	9	905	1 263
Rahat ja pankkisaamiset		22	240
		927	1 503
		17 245	12 322

VASTATTAVAA

Oma pääoma

Osakepääoma	11	2 948	2 886
Osakeanti		13	5
Ylikurssirahasto		2 811	2 785
Edellisen tilikauden voitto		1 024	638
Tilikauden voitto		1 448	743
		8 243	7 057

Pakolliset varaukset

		1	1
Pitkäaikainen vieras pääoma	12		
Korollinen		7 953	3 765
Koroton		67	1
		8 020	3 766

Lyhytaikainen vieras pääoma

	12		
Korollinen		860	1 274
Koroton		121	224
		981	1 498
		17 245	12 322

milj. euroa	2004	2003
Kassavirtalaskelma		
Liiketoiminnan kassavirta		
Voitto ennen satunnaisia eriä	1 198	-46
Poistot ja arvonalentumiset	9	7
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 238	-6
Käyttöomaisuuden myyntivoitot, -tappiot ja romutukset	1	2
Pakollisten varausten muutos	-1	-
Tulorahoitus yhteensä	-31	-43
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaiset korottomat liikesaamiset, lisäys (-), vähennys (+)	-	-10
Korottomat lyhytaikaiset velat, lisäys (+), vähennys (-)	-1	7
	-1	-3
Liiketoiminnan kassavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-32	-46
Maksetut korot ja muut rahoituserät	-310	-24
Saadut korot ja muut rahoituserät	318	231
Saadut osingot	862	-
Saadut konserniavustukset	1 098	662
Maksetut verot	-252	-347
Toteutuneet kurssierot	72	44
Liiketoiminnan nettokassavirta	1 756	519
Investoinnit		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-15	-23
Käyttöomaisuuden myynnit	4	-
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-343	-
Ostetut osakkuusyhtiöosakkeet	-1	-
Ostetut muut osakkeet	-	-1
Tytäryhtiöosakkeiden pääomapalautukset	-	50
Myydyt muut osakkeet	1	-
Muiden sijoitusten muutos	-515	-3 939
Investointien kassavirta	-869	-3 913
Kassavirta ennen rahoitusta	887	-3 394
Rahoitus		
Lyhytaikaisten velkojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-712	313
Pitkäaikaisten lainojen nostot	323	3 750
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-454	-549
Osingonjako	-357	-262
Osakeanti	95	22
Rahoituksen kassavirta	-1 105	3 274
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-218	-120
Likvidit varat 1.1.	240	360
Likvidit varat 31.12.	22	240
Taseen mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-218	-120

Tilinpäätöksen liitetiedot

milj. euroa	2004	2003
1. Liikevaihto markkina-alueittain		
Suomi	81	68
Ruotsi	4	1
Yhteensä	85	69
2. Liiketoiminnan muut tuotot		
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1	-
Vuokratuotot	8	5
Yhteensä	9	5
3. Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	9	7
4. Liiketoiminnan muut kulut		
Henkilöstökulut		
Palkat	35	28
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	8	5
Muut henkilösivukulut	3	11
Muut henkilöstökulut	3	2
Muut liiketoiminnan kulut	76	73
Yhteensä	125	119
Palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtajalle ja hallituksen jäsenille	2	1
Henkilöstö keskimäärin	717	630

milj. euroa	2004	2003
5. Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot osuuksista konserniyhtiöissä	1 214	-
Muut korko- ja rahoitustuotot saman konsernin yrityksiltä	293	210
Muut korko- ja rahoitustuotot muilta	8	26
Kurssierot	-9	-49
Arvonalentumiset	-4	-
Korkokulut ja muut rahoituskulut saman konsernin yrityksille	-96	-89
Korkokulut ja muut rahoituskulut muille	-170	-92
Yhteensä	1 238	6
Korkotuottojen ja -kulujen yhteismäärät		
Korkotuotot	296	234
Korkokulut	-258	-177
Nettokorot	39	57
6. Tilinpäätössiirrot		
Poistoeron muutos	-	1
7. Välittömät verot		
Verot varsinaisesta liiketoiminnasta	589	310

8. Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet

milj. euroa	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2004	1	9	10
Lisäykset	-	13	13
Vähennykset	-	2	2
Hankintameno 31.12.2004	1	20	21
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2004	-	3	3
Tilikauden poisto	-	3	4
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2004	-	6	7
Tasearvo 31.12.2004	1	13	14
Tasearvo 31.12.2003	1	6	6

Aineelliset hyödykkeet

	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Ennako- maksut ja keskenäiset hankinnat	Yhteensä
milj. euroa				
Hankintameno 1.1.2004	-	16	5	21
Lisäykset	1	5	-	6
Vähennykset	-	2	4	7
Hankintameno 31.12.2004	1	19	1	20
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2004	-	6	-	6
Tilikauden poisto	-	4	-	4
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2004	-	10	-	10
Tasearvo 31.12.2004	1	9	-	10
Tasearvo 31.12.2003	-	11	5	16

Sijoitukset

	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Saamiset saman konsernin yrityksiltä	Osuudet osakkuus- yrityksissä	Saamiset osakkuus- yrityksiltä	Muut osakkeet ja osuudet	Saamiset muilta	Yhteensä
milj. euroa							
Hankintameno 1.1.2004	5 750	6 793	5	16	4	16	12 584
Lisäykset	343	7 466	1	11	-	98	7 919
Vähennykset	-	4 078	-	14	3	113	4 208
Hankintameno 31.12.2004	6 093	10 181	6	13	1	1	16 295
Arvonalennukset 1.1.2004	-	-	-	-	1	-	1
Lisäykset	-	-	-	-	-	1	1
Vähennykset	-	-	-	-	1	-	1
Arvonalennukset 31.12.2004	-	-	-	-	-	1	1
Tasearvo 31.12.2004	6 093	10 181	6	13	1	-	16 294
Tasearvo 31.12.2003	5 750	5 007	5	16	3	16	10 797

	2004	2003
9. Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	13	5
Muut saamiset	840	1 098
Siirtosaamiset	34	48
Yhteensä	887	1 151
Siirtosaamiset osakkuusyhtiöiltä	4	3
Myyntisaamiset	-	1
Muut saamiset	2	3
Siirtosaamiset	13	105
Yhteensä	905	1 263

10. Johdon eläkesitoumukset

Fortum Oyj:n ylimmällä johdolla on mahdollisuus jäädä eläkkeelle 60-vuotiaana.

	2004	2003
11. Oman pääoman muutos		
Osakepääoma 1.1.	2 886	2 876
Rekisteröidyt optiot	62	10
Osakepääoma 31.12.	2 948	2 886
Osakeanti 1.1.	5	-
Siirto osakeantitiililtä	-5	-
Maksetut optiot	13	5
Osakeanti 31.12.	13	5
Ylikurssirahasto 1.1.	2 785	2 778
Rekisteröidyt optiot	26	7
Ylikurssirahasto 31.12.	2 811	2 785
Kertyneet voittovarot 1.1.	1 381	900
Maksetut osingot	-357	-262
Tilikauden voitto	1 448	743
Kertyneet voittovarot 31.12.	2 472	1 381
Jakokelpoiset varat 31.12.	2 472	1 381

Tilinpäätöksen liitetiedot

milj. euroa	2004	2003
12. Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	2 212	2 459
Lainat rahoituslaitoksilta	355	557
Muut velat	5 452	750
Yhteensä	8 020	3 766
josta korollista	7 953	3 766
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	250	-
Lainat rahoituslaitoksilta	2	3
Ostovelat	7	7
Velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	1	1
Muut velat	212	392
Siirtovelat	12	14
Yhteensä	225	407
Velat osakkuusyrityksille		
Siirtovelat	3	3
Yhteensä	3	3
Muut lyhytaikaiset velat	398	878
Siirtovelat	97	200
Yhteensä	981	1 498
josta korollista	860	1 274
Korolliset ja korottomat velat		
Korolliset velat	8 813	5 040
Korottomat velat	188	224
Yhteensä	9 001	5 264
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Korot	83	191
Verot	-	5
Muut siirtovelat	29	19
Yhteensä	111	216

milj. euroa	2004	2003
Pitkäaikaisien velkojen erääntymisajat		
Vuosi		
2005	252	
2006	937	
2007	211	
2008	542	
2009	-	
2010 ja sen jälkeen	6 263	
Yhteensä	8 205	
Viiden vuoden tai sitä pidemmän ajan kuluttua erääntyvät velat		
Joukkovelkakirjalainat	996	
Lainat rahoituslaitoksilta	97	
Muut pitkäaikaiset velat	5 170	
Yhteensä	6 263	

13. Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset tytäryhtiöiden puolesta		
Takaukset	455	365
Vastuusitoumukset osakkuus-yhtiöiden puolesta		
Takaukset	98	128
Muut vastuusitoumukset	6	2
Yhteensä	103	130
Vastuusitoumukset muiden puolesta		
Takaukset	-	12
Vastuusitoumukset yhteensä	558	507

Johdannaissopimukset

Korko- ja valuuttajohdannaiset	2004	Käypä arvo	Tulouttamatta	2003	Käypä arvo	Tulouttamatta
	milj. euroa			Kohde-etuuden arvo		
Koronvaihtosopimukset	957	39	37	1 023	-4	-6
Valuuttatermiinit ^{1), 2)}	11 460	-26	-	11 482	87	-
Ostetut valuuttaoptiot	877	10	-	-	-	-
Asetetut valuuttaoptiot	877	-10	-	-	-	-

1) Sisältää myös suljetut termiinisopimukset

2) Sisältää myös ulkomaisten tytäryhtiöiden omaa pääomaa suojaavat sopimukset

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Osakepääoma

Fortumilla on yksi osakelaji. Vuoden 2004 loppuun mennessä osakkeita oli laskettu liikkeelle kaikkiaan 867 083 905 kappaletta. Osakkeen nimellisarvo on 3,40 euroa, ja osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Vuoden 2004 osinkoa laskettaessa on osakkeiden määränä käytetty tammikuun 2005 lopun merkittyjen osakkeiden osakemäärää.

Vuoden 2004 lopussa voimassa olleen yhtiöjärjestyksen

mukaan Fortum Oyj:n vähimmäisosakepääoma on 2 miljardia euroa ja enimmäisosakepääoma 8 miljardia euroa. Näissä rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestyksestä muuttamatta. Yhtiön kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma 31. joulukuuta 2004 oli 2 948 085 277 euroa.

Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Suomen Arvopaperikeskus Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään.

Osakepääoma 1998–2004

	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma, euroa
Yhtiön perustaminen 7.2.1998	500 000	1 681 879
Uusmerkintä vuonna 1998	782 282 635	2 631 409 886
Henkilöstöanti vuonna 1998	2 000 000	6 727 517
Osakepääoma 31.12.1998	784 782 635	2 639 819 282
Osakepääoma 31.12.1999	784 782 635	2 639 819 282
Rahastoanti vuonna 2000	-	28 441 677
Uusmerkintä vuonna 2000	60 825 940	206 808 196
Osakepääoma 31.12.2000	845 608 575	2 875 069 155
Osakepääoma 31.12.2001	845 608 575	2 875 069 155
Merkinnät vuonna 2002		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	148 380	504 492
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	3 000	10 200
Osakepääoma 31.12.2002	845 759 955	2 875 583 847
Merkinnät vuonna 2003		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	159 520	542 368
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	2 913 000	9 904 200
Osakepääoma 31.12.2003	848 832 475	2 886 030 415
Merkinnät vuonna 2004		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	4 560 730	15 506 482
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	7 154 000	24 323 600
- merkitty avainhenkilöiden optio-ohjelman 2002A perusteella	6 536 700	22 224 780
Osakepääoma 31.12.2004	867 083 905	2 948 085 277

Osakkeiden, optio-oikeuksien ja optioiden noteeraus

Fortum Oyj:n osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä. Ensimmäinen kaupankäyntipäivä oli 18.12.1998.

Fortum Oyj:n osakkeiden pörssierä vuoden 2004 lopussa oli 200 kappaletta. Osakkeen ylin kaupantekokurssi vuonna 2004 Helsingin Pörssissä oli 13,99 euroa, alin 7,45 euroa ja keskikurssi 10,29 euroa. Vuoden viimeisen pörssipäivän päätskurssi oli 13,62 euroa.

Vuonna 2004 osakkeita vaihdettiin yhteensä 478,8 miljoonaa kappaletta, kokonaisarvoltaan 4 927 miljoonaa euroa.

Fortumin markkina-arvo vuoden viimeisen kaupantekokurssin mukaan laskettuna oli 11 810 miljoonaa euroa.

Vuoden 1999 henkilöstön optiolainaan liittyen yhteensä 5,1 miljoonaa optio-oikeutta kokonaisarvoltaan 31,2 miljoonaa euroa oli kaupankäynnin kohteena vuonna 2004. Vuoden 1999 johdon optiojärjestelyyn liittyen yhteensä 6 767 optiota, kokonaisarvoltaan 33,9 miljoonaa euroa, oli kaupankäynnin kohteena vuonna 2004. Vuoden 2002 avainhenkilöiden optio-ohjelmaan liittyen yhteensä 8,6 miljoonaa optiota, kokonaisarvoltaan 61,9 miljoonaa euroa, oli kaupankäynnin kohteena vuonna 2004.

Osakekohtaiset tiedot 2000–2004

		2000	2001	2002	2003	2004
Tulos/osake	euroa	0,55	0,57	0,79	0,91	1,44
Laimennusvaikutuksella oikaistu tulos/osake	euroa	0,55	0,57	0,78	0,90	1,42
Kassavirta/osake	euroa	0,54	1,43	1,60	1,86	2,05
Oma pääoma/osake	euroa	6,32	6,49	6,97	7,55	8,50
Osinko/osake	euroa	0,23	0,26	0,31	0,42	0,58 ¹⁾
Osinko/tulos	%	41,9	45,6	39,3	46,2	40,3 ¹⁾
Efektiiivinen osinkotuotto	%	5,3	5,5	5,3	5,1	4,3 ¹⁾
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)		7,9	8,3	7,5	9,0	9,5
Osakkeen kurssikehitys						
Kauden lopussa	euroa	4,35	4,75	6,25	8,18	13,62
Keskikurssi	euroa	4,18	4,79	5,87	6,94	10,29
Alin kurssi	euroa	3,50	4,05	4,75	5,66	7,45
Ylin kurssi	euroa	4,94	5,70	6,52	8,75	13,99
Osakkeen markkina-arvo kauden lopussa	milj. euroa	3 456	4 017	5 286	6 943	11 810
Osakkeiden vaihdon kehitys						
Osakkeiden lukumäärä	1 000	93 900	134 499	251 216	270 278	478 832
Prosentuaalinen osuus osakkeista	%	11,9	16,8	29,7	31,9	56,2
Osakkeiden lukumäärä	1 000	845 609	845 609	845 776	849 813	867 084
Osakkeiden lukumäärä ilman omia osakkeita	1 000	794 571	845 609	845 776	849 813	867 084
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin	1 000	787 223	798 346	845 642	846 831	852 625
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä	1 000	787 223	798 308	851 482	858 732	861 772

1) Hallituksen esitys

Laskentakaavat ovat sivulla 86.

Valtion omistus

Valtion omistusosuus oli vuoden 2004 alussa 60,53% yhtiön osakkeista. Henkilöstön vuoden 1999 optiolainan, johdon optiojärjestelyn 1999 ja avainhenkilöiden optio-ohjelman 2002 perusteella merkityistä osakkeista johtuvan osakepääoman korotuksen jälkeen Suomen valtio omisti 59,26 % yhtiön osakkeista vuoden 2004 lopussa.

Eduskunta on valtuuttanut valtioneuvoston vähentämään valtion osakkeenomistusta Fortum Oyj:ssä enintään 50,1 % rajaan asti yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Johdon osakkeiden ja optio-oikeuksien omistus

Fortum Oyj:n hallituneuvoston jäsenet omistivat 31.12.2004 yhteensä 4 031 osaketta eli 0,00 % yhtiön osakkeista ja äänivallasta. Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat yhteensä 151 187 osaketta, mikä vastaa 0,02 % yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Lisätietoja johdon osakkeenomistuksesta on sivulla 46.

Optio-oikeudet

Fortumilla on seuraavat osakkeeseen kytketyt kannustinjärjestelmät.

Johdon optiojärjestely (1999)

Vuonna 1999 päätettiin laskea liikkeelle yhteensä 15 000 optio-oikeutta yhtiön johdolle. Optio-oikeudet oikeuttivat niiden haltijat merkitsemään enintään 15 000 000 kappaletta Fortum Oyj:n osakkeita. Optiojärjestelyn ehtojen mukaisesti

osa optio-oikeuksista on lunastettu takaisin työsuhteiden päättymisen vuoksi ennen 1.10.2002.

Tämän optiojärjestelyn ehdot täyttyivät, ja 1.10.2002 otettiin pörssilistalle yhteensä 11 768 optio-oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään 1 000 osaketta. Optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 1.10.2002 ja jatkuu 1.10.2005 saakka. Merkintähinta on 5,61 euroa. Vuoden 2004 loppuun mennessä oli merkitty ja viety kauppakirjoihin yhteensä 10 070 000 osaketta. Optio-oikeudet oikeuttavat vielä merkitsemään enintään 1 698 000 osaketta. Osakepääoma voi siten nousta enintään 5 773 200 eurolla, mikä vastaa 0,2 % osakepääomasta vuoden 2004 lopussa. Merkityt osakkeet oikeuttavat osinkoon siltä tilikaudelta, jonka kuluessa merkintä on tapahtunut. Tämän järjestelyn piirissä on noin 120 henkilöä.

Henkilöstön optiolainajärjestely (1999)

Vuonna 1999 päätettiin tarjota henkilöstön merkittäväksi korkeintaan 25 000 000 markan (noin 4,2 miljoonaa euroa) optiolaina. Optiolainaan liittyi yhteensä 7 500 000 optio-oikeutta, jotka oikeuttavat merkitsemään enintään 7 500 000 osaketta. Laina-aika oli kolme vuotta ja lainan vuotuinen korko neljä prosenttia. Laina maksettiin korkoineen takaisin yhtenä eränä 17.5.2002. Optiolainan ehtojen mukaisesti osa optio-oikeuksista on lunastettu takaisin työsuhteiden päättymisen vuoksi.

17.5.2002 pörssilistalle otettiin kaikkiaan 6 159 300 optio-oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään yhden

osakkeen. Osakkeiden merkintäaika optio-oikeuksien perusteella alkoi 17.5.2002 ja jatkuu 17.5.2005 saakka. Vuoden 2004 loppuun mennessä oli merkitty ja viety kaupparekisteriin yhteensä 4 868 630 osaketta. Optio-oikeudet oikeuttavat merkitsemään vielä enintään 1 290 670 uutta osaketta. Osakepääoma voi siten nousta enintään 4 388 278 eurolla, mikä vastaa 0,1 % osakepääomasta vuoden 2004 lopussa.

Osakkeiden merkintähinta näillä optio-oikeuksilla oli listauksen alkaessa 4,36 euroa. Merkintähinnasta vähennetään vuosittain Fortum Oyj:n maksamat osingot. Merkintähinta on kuitenkin aina vähintään Fortum Oyj:n osakkeen nimellisarvo 3,40 euroa. Vuoden 2004 lopussa merkintähinta oli 3,63 euroa. Merkityt osakkeet oikeuttavat osinkoon siltä tilikaudelta, jonka kuluessa merkintä on tapahtunut. Tämän järjestelyn piirissä on noin 1 850 henkilöä.

Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2001)

Vuonna 2001 päätettiin tarjota Fortum-konsernin avainhenkilöille ja Fortum Oyj:n kokonaan omistamalle tytäryhtiölle merkittäväksi enintään 24 000 000 kappaletta optio-oikeuksia. Optio-oikeuksien kokonaismäärästä merkittiin tunnuksella A kahdeksan miljoonaa optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkaa 15.10.2005 ja päättyy 1.5.2007. Tunnuksella B merkittiin kahdeksan miljoonaa optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkaa 15.1.2006 ja päättyy 1.5.2007. Minkään optio-oikeuden merkintäaika ei kuitenkaan ala, ellei yhtiön osakekurssi Helsingin Pörssissä ole kalenterivuosien 2001–2004 aikana kehittynyt vähintään yhtä hyvin kuin Dow Jones STOXX 600 Utilities -indeksi ja ellei yhtiön neljän peräkkäisen 1.1.2001 alkaneen vuoden jälkeisen tilikauden keskimääräinen osakekohtainen tulos ole 105 % tilikausien 1998–2000 keskimääräisestä osakekohtaisesta, poikkeuksellisilla kirjauksilla korjatusta tuloksesta.

Maaliskuussa 2002 yhteensä 2 525 000 käyttämätöntä tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta, yhteensä 212 500 käyttämätöntä tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta ja kaikki kahdeksan miljoonaa käyttämätöntä tunnuksella C merkittyä optio-oikeutta mitätöitiin. Vuoden 2004 loppuun mennessä 4 950 000 tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta ja 6 800 000 tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta on jaettu avainhenkilöille. Loput 525 000 tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta ja 987 500 tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta on annettu Fortumin täysin omistamalle tytäryhtiölle Fortum Assets Oy:lle jaettavaksi myöhemmin Fortum-konsernin avainhenkilöille.

Tunnuksella A merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta on osakkeen vaihdolla painotettu keskikurssi Helsingin Pörssissä 1.4.2001–31.3.2005, ja tunnuksella B merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta on osakkeen vaihdolla painotettu keskikurssi Helsingin Pörssissä 1.10.2001–30.9.2005. Kaikkien optio-oikeuksilla merkittävien osakkeiden merkintähintaa alennetaan kuitenkin kaksi kertaa sillä prosenttimäärällä, jolla osakkeen arvonnousu Helsingin Pörssissä ylittää Dow Jones STOXX 600 Utilities -indeksin arvonnousun merkintähinnan määräytymisjakson aikana. Merkintähinta on kuitenkin vähintään 4,47 euroa. Merkintähintaa alennetaan mer-

kintähinnan määräytymisen jälkeen ja ennen osakemerkintää jaettavien osinkojen määrällä. Optio-oikeuksien perusteella voidaan merkitä yhteensä 13 262 500 osaketta ja yhtiön osakepääoma voi nousta enintään 45 092 500 eurolla, mikä vastaa 1,5 % osakepääomasta vuoden 2004 lopussa. Optio-ohjelman perusteella merkityt osakkeet oikeuttavat osinkoon siltä vuodelta, jolloin merkintä on tapahtunut. Tämän järjestelyn piirissä on noin 350 henkilöä.

Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2002)

Maaliskuussa 2002 päätettiin tarjota Fortum-konsernin avainhenkilöille ja Fortum Oyj:n kokonaan omistamalle tytäryhtiölle enintään 25 000 000 kappaletta optio-oikeuksia. Optio-oikeuksista 12 500 000 merkittiin tunnuksella A, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkaa 1.10.2004 ja päättyy 1.5.2007. Tunnuksella B merkittiin 12 500 000 optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkaa 1.10.2006 ja päättyy 1.5.2009.

Vuoden 2004 loppuun mennessä yhteensä 10 767 000 kappaletta tunnuksella A merkittyä ja 10 129 000 kappaletta tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta oli jaettu Fortum-konsernin avainhenkilöille. Loput 1 733 000 tunnuksella A merkityistä optio-oikeuksista mitätöitiin syyskuussa 2004. Loput 2 371 000 tunnuksella B merkityistä optio-oikeuksista on annettu yhtiön kokonaan omistamalle tytäryhtiölle Fortum Assets Oy:lle jaettavaksi myöhemmin Fortum-konsernin avainhenkilöille.

1.10.2004 pörssilistalle otettiin kaikkiaan 10 767 000 tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään yhden osakkeen. Osakkeiden merkintäaika optio-oikeuksien perusteella alkoi 1.10.2004 ja jatkuu 1.5.2007 saakka. Vuoden 2004 loppuun mennessä oli merkitty ja viety kaupparekisteriin yhteensä 6 536 700 osaketta tunnuksella A merkittyjen optio-oikeuksien perusteella. Optio-oikeuksien 2002A perusteella voidaan merkitä yhteensä vielä 4 230 300 osaketta ja osakepääoma voi nousta enintään 14 383 020 euroa, mikä vastaa 0,5 % osakepääomasta vuoden 2004 lopussa. Vuoden 2004 lopussa tunnuksella A merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta oli 4,74 euroa.

Optio-oikeuksien (tunnuksella A tai B merkittyjen) perusteella voidaan merkitä yhteensä 16 730 300 osaketta ja osakepääoma voi nousta enintään 56 883 020 euroa, mikä vastaa 1,9 % osakepääomasta vuoden 2004 lopussa.

Tunnuksella B merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta on 6,19 euroa (yhtiön vaihdolla painotettu keskikurssi Helsingin Pörssissä 1.1.2003–31.3.2003 välisenä aikana). Merkintähintaa alennetaan merkintähinnan määräytymisjakson alkamisen jälkeen mutta ennen osakemerkintää jaettavien osinkojen määrällä. Optio-ohjelmalla merkittyjen osakkeiden oikeus osinkoon ja muut osakkeenomistajan oikeudet alkavat osakepääoman korotuksen tultua merkityksi kaupparekisteriin. Vuoden 2004 lopussa tämän järjestelyn (tunnus A tai B) piirissä oli noin 350 henkilöä.

Osakekannustinjärjestelmä avainhenkilöille (2003)

Fortum esitteli vuonna 2003 uuden osakepohjaisen pitkäaikaisen kannustinohjelman yhtiön avainhenkilöille. Järjestelmän mahdollinen palkkio perustuu konsernin, sen liiketoimintayksiköiden ja yksittäisen johtohenkilön omalle suoritukselle sekä yhtiön pörssikurssin kehitykselle. Alkuvaiheessa uusi järjestely koskee noin 190:tä Fortumin johtohenkilöä.

Fortumin arvion mukaan järjestelmän perusteella jaetaan vuosittain 0,1–0,3 % Fortumin koko osakemäärästä eli noin 1 000 000–2 500 000 osaketta. Osakkeet hankitaan markkinoilta, joten toimenpide ei laimenna osakkeen arvoa. Tämä järjestelmä korvaa mahdolliset muut johdon pitkäaikaiset kannustinjärjestelmät.

Muut vaihtovelkakirja- ja optiolainat sekä käyttämättömät valtuutukset

Fortum Oyj ei ole laskenut liikkeelle muita vaihtovelkakirja- tai optiolainoja, joiden perusteella velkakirjan haltija voisi saada yhtiön osakkeita. Fortum Oyj:n hallituksella ei myöskään ole tällä hetkellä yhtiökokoukselta saatuja käyttämättömiä valtuutuksia laskea liikkeelle vaihtovelkakirja- tai optiolainoja, korottaa yhtiön osakepääomaa tai ostaa yhtiön omia osakkeita.

Osakkeenomistajat 31.12.2004

Omistaja	Osakkeita	Osuus, %
Suomen valtio	513 832 988	59,26
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	11 654 424	1,34
Kansaneläkelaitos	10 593 696	1,22
Kurikan kaupunki	6 203 500	0,72
Fortumin Eläkesäätiö	5 034 952	0,58
Valtion eläkerahasto	4 900 000	0,56
OP-Delta sijoitusrahasto	3 867 708	0,45
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Eläke-Fennia	2 047 567	0,24
Etera Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö	1 972 683	0,23
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma	1 780 000	0,20
Hallintarekisteröidyt osakkeet	217 739 992	25,11
Muut osakkeenomistajat yhteensä	87 456 395	10,09
Osakkeiden lukumäärä yhteensä	867 083 905	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2004

Osakkeiden lukumäärän mukaan

Osakkeita	Omistusten lukumäärä	% -osuus omistuksista	Osakemäärä, kpl	% osakekannasta
1–100	3 200	6,30	208 266	0,03
101–500	21 411	42,13	5 657 758	0,65
501–1 000	14 374	28,28	9 570 664	1,10
1 001–10 000	11 198	22,03	28 065 135	3,24
10 001–100 000	540	1,06	13 907 426	1,60
100 001–1 000 000	78	0,15	24 542 871	2,83
1 000 001–10 000 000	14	0,03	34 270 975	3,95
yli 10 000 000	6	0,01	750 777 514	86,59
	50 821	100,00	867 000 609	99,99

31.12.2004 rekisteröimättä/

selvittämättä olleet kaupat			83 296	0,01
Osakkeiden lukumäärä yhteensä			867 083 905	100,00
joista hallintarekisteröidyt osakkeet			217 739 992	25,11

Osakasryhmän mukaan

	% osakekannasta
Suomalaiset osakkeenomistajat	
Liikeyritykset	1,0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,1
Julkisyhteisöt	65,1
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,3
Kotitaloudet	5,3
Ulkomaiset osakkeenomistajat	25,2
Yhteensä	100,0

Ehdotus voittovarojen käytöksi

Konsernin vapaa oma pääoma ja jakokelpoiset varat 31.12.2004 olivat 4 371 miljoonaa euroa. Emoyhtiön jakokelpoiset varat 31.12.2004 olivat 2 471 614 749,28 euroa.

Hallitus ehdottaa, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2004 osinkoa 0,58 euroa osaketta kohti eli yhteensä 505,7 miljoonaa euroa. Loppuosa jakokelpoisista varoista jätetään voittovaroihin.

Espoossa 2. päivänä helmikuuta 2005

Peter Fagernäs

Heikki Pentti

Birgitta Johansson-Hedberg

Birgitta Kantola

Lasse Kurkilahti

Antti Lagerroos

Erkki Virtanen

Mikael Lilius
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Fortum Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Fortum Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2004. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakeromuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä

toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Espoossa 2. päivänä helmikuuta 2005

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Juha Tuomala
KHT

Hallintoneuvoston lausunto

Hallintoneuvosto on tänään kokouksessaan käsitellyt Fortum Oyj:n vuoden 2004 tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetiedot, konsernitilinpäätöksen sekä hallituksen toimintakertomuksen ja siihen liittyvän hallituksen ehdotuksen voittovarojen käyttämisestä sekä yhtiön tilintarkastajien antaman tilintarkastuskertomuksen, joiden johdosta hallintoneuvostolla ei ole huomautettavaa. Hallintoneuvosto puoltaa

tuloslaskelman ja taseen sekä konsernituloslaskelman ja konsernitaseen vahvistamista ja yhtyy hallituksen ehdotukseen voittovarojen käyttämisestä.

Hallintoneuvosto toteaa, että sen tekemiä päätöksiä ja antamia ohjeita on noudatettu, ja että hallintoneuvosto on saanut yhtiön hallitukselta ja johtajilta tarpeellisiksi katsomansa tiedot.

Espoossa 3. päivänä helmikuuta 2005

Timo Kalli

Klaus Hellberg

Satu Hassi

Lasse Hautala

Rakel Hiltunen

Jorma Huuhtanen

Mikko Immonen

Kimmo Kalela

Kimmo Kiljunen

Jari Koskinen

Juha Mikkilä

Ben Zyskowicz

Suunnittelu
Valokuvat
Paino
Paperi

Evia Helsinki Oy
Heikki Tuuli, Studio Heikki Tuuli
Libris Oy
Kansi Galerie Art 250 g/m²
Sisäsivut Galerie Art 135 g/m²

441 014
Painotuote

Fortum Oyj
Keilaniemi, Espoo
PL 1
00048 FORTUM
puhelin 010 4511
faksi 010 45 24447
www.fortum.fi

Kotipaikka Espoo, Y-tunnus 1463611-4